

je Ragiba Šehića i u strogoj tajnosti, u mrkloj noći, krijući se od njemačkih patrola sahranio je građane Rogatice, Sudu i Judu Danon, zapisao je Hakija Muftić, sin Sejfulah ef. Muftića u knjizi „Fragmenti života“, Sarajevo, 2011. godine II dopunjeno izdanje str. 37.

Fotografija preuzeta iz porodičnog albuma H. Muftić

C) Kako se branila Bosna i Hercegovina?

Branila se herojski kako je znala i umjela. Branili su je Bosanci i Hercegovci. A napala je Srbija, Hrvatska i Crna Gora, izdajnici među Bosancima i Hercegovcima. Bila je to odbrana prirodnog savezništva (multireligije, kulture i suživota) naspram zločinačkog udruženja i zločinačkog poduhvata.

Murat Đuderija, doktor, prof.dr. Šemso Tucaković i Rada Kovač-Fustor bolničarka, Mustafa Borović diplomirani žurnalista.

Murat Đuderija je ljekar, rođen u Susješnu –Foča, Musliman i Bosanac. Šemso Tucaković je doktor političkih nauka, profesor na Univerzitetu u Sarajevu. Rođen je u Glavatičevu –Konjic. On je Musliman –Hercegovac.Rada Kovač – Fuštar je medicinska sestra. Rođena je u Jabuci – Foča. Ona je pravoslavna – Srpkinja. Mustafa Borović je Musliman Bošnjak. Na ratištu su ih posjetilin Amil

Tafro, direktor kombinata UPI , prof.dr. Avdo Sofradžija , ing. Enver Pilav, dr. Hasan Balić sudija Vrhovnog suda BiH, Sabrija Selimović dip ekonomista, Aziz Šadinlija direktor Šipad komerca i ing. Šefik Lojoj direktor Fabrike duhana Sarajevo. Svi pripadnici Prve Podrinjske brigade. U Zapisu Amila Tafre stoji: „Kad smo prošli tunel u Hrasnici smo kupili litar štoka, 3 pive , 2 pileta, 3 hljeba i pola litra zejtna. Sve smo to donijeli pred komandanta Fočanske brigade Galiba Hodžića i zamoli ga da nam ako može da 3-4 kilograma krompira da nam u kuhinji ispeku u dvije tepsije “peke”. Komnadant nam je izašao u susret. Tako smo napravili u njegovoj prostoriji večeru. Sa nama je bio i rahmetli Enko Džamalija iz Ćureva – Zlatni ljiljan. Dok smo tu „muku“ jeli i pili došao je dežurni i rekao „sklanjaj te to, eto Alije i Šaje“ . Komandant je ćutao. To je bilo dovoljno da prof.dr. Avdo Sofradžija kaže: “Ne diraj to , što zna Bog naka zna i Alija i Šaja“. Tako je bilo. Ko zna ko će sutra živ osvanuti.¹³

Bosnu i Hercegovinu su branili Bosanci i Hercegovci (Muslimani, Srbi, Hrvati, Jevreji, Romi – đaci, studenti, radnici, poljoprivrednici, intelektualci, muškarci i žene) i penzioneri.

Bosanskohercegovačka Marseljeza

Na ulazu u Tunel za izlazak na ratište Igmana i Treskavice čekala je četa mladih boraca. Jedan od njih prebiraio je po žicama gitare a četa je pjevala:

„Pitala me majka, gdje to ideš sine.....

Ja ti odoh majko tamo gdje se gine

Ja ti odoh majko Bosnu braniti , ako poginem nemoj plakati!

U mislima sam to doživio kao Marseljezu. Alan zon fon de la pobri“ . Hajdemo sinci Domovini zapisao je rahmetli Sabrija Selimović. Moguće da su to bili pripadnici policijske jedinice „Lasta“ u kojoj je poginuo borac Saša Petrović zvani Zlatna lasta. Njegovi roditelji na uspomenu svoga tako prekrasnog sina oformili su Fondaciju „Saša – Zlatna lasta“.

Fondacija „Saša Zlatna lasta“ osnovana je 2004. godine sa ciljem pomaganja odgojno-obrazovnih, kulturnih, sportskih i rekreativnih aktivnosti mladih osoba, a prvenstveno djece poginulih boraca, djeca koja su u ratu ostala bez oba roditelja, napuštene djece, invalidne i oboljele omladine i djece kojoj je potrebna pomoć. Pomaganjem naše omladine, podržavanjem dječije radosti i osmijeha, lakše se nosi i podnosi roditeljska bol i uspomena na Sašu Petrovića , nosioca Zlatne policijske značke, poginulog 13.avgusta 1993. godine. Fondacija je registrovana u javnom registru 30.09.2004. godine , a predstavlja je Sašin otac.

13 Među živima iz te grupe više nisu Enko Đamalija Zlatni Ljiljan armije BiH, Amil Tafro, Sabrija Selimović, Aziz Šadinlija i Šefik Lojo.

On meni nema Bosne
(Monodrama Josipa Pejakovića glumca
Narodnog pozorišta u Sarajevu)

BOSNA

*Bosna, to je jedna dobra zemlja
kad plače klobučaju kiseljaci
sagni se i pij, niko se ne ljuti*

*U Bosni ima jedna tišina
u toj tišini jedna njiva
u toj njivi obeharalo stablo*

Bosna zimi po svu noć srebrom zvonu

*Bosna ima Bosanca
Kad Bosanac liježe na počinak
on polabko glavu spušta na zemlju
da zemlju ne povrijedi*

*Bosna ima majku
Majka se popne na brdo iznad pruge
pa mahne mašinovodi
Majka mahne mašinovodi
a lokomotiva krisne*

*Bosna ima kuću
u kući živi starica
njen osmjeh je ajet o Džennetu*

*Izuj obuću kad prelaziš
Koranu, Glinu
Savu i Drinu
Operi noge u rijekama
Bosna je čilimom zastrta*

LA BOSNIE

*La Bosnie c'est un bon pays
L'eau des sources y ruisselle
quand elle oleure
Penche toi et bois perssone ne t'en voudra*

*Il y a un silence en Bosnie
Un champ dans ce silence
Dans ce sbamp un arbre en fleurs
En Bosnie l'hiver toute la nuit le
son argente ressonne*

*La Bosnie a son Bosniaque
Quand le Bosniaque se couche pour dormir
Vers la terre il baisse lentement la tete
Pour ne pas blesser la terre*

*La Bosnie a une mere
La mere monte en haut d'une colline au
dessus le la voie ferree*

*Elle fait un signe au machiniste
La mere fait un signe au machiniste
Et la locomotive pousse un cri*

*La Bosnie a une maison
Dans la maison vit une vieille
Son sourire est un signe du paradis*

*Enleve tes shaussures quand tu traverses
La Korana la Glina
La Sava la Drina
Lave tes pieds dans les rivieres
D'un tapis la Bosnie est couverte*

Nedžad Ibrišimović

Kada je nad Jevrejima izvršen holokaust i genocid u Drugom svijetskom ratu oni nisu imali svoju zemlju i svoju državu.

Sada sve to imaju.

Kada je izvršen genocid nad Bošnjacima 1992 - 1995 oni su imali svoju zemlju i zajedno sa bosancima i hercegovcima, Srbima, Hrvatima, Jevrejima i drugima imali su državu Bosnu i Hercegovinu.

Otuda je istoriski i istinski u pravu Josip Pejaković kada daje doznanja da nije upravu onaj ko to negira. Fotografije koje slijede svjedoče tu istinu svaka od njih je svjedočanstvo da je bilo, da ima i da će biti Bosne i Hercegovine.

ŠEHOVIĆ, Zahid, ENVER

Rođen 15.01.1967. godine u Foči. Aktivno vojno lice. Poginuo 27.07.1993. godine na brdu Žuč - Sarajevo, kao vojnik, na dužnosti komandanta 1. motorizovane brigade. Posthumno odlikovan "Ordenom heroja oslobodilačkog rata" 1994 godine. Ratno priznanje "Zlatni ljiljan" dobio 1992. godine.

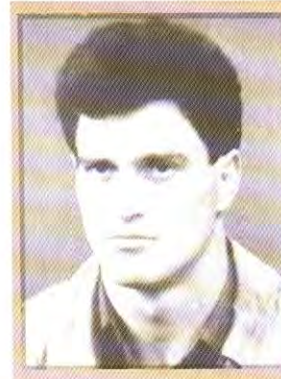
HAJRUDIN, Husnija, MIDHAD - HUJKA

Rođen 28.02.1953. godine u Mostaru. Vozač. Poginuo 30.06.1993. godine u Sjevernom logoru - Mostar, kao vojnik, na dužnosti komandant 41. "slavne" motorizovane brigade. Posthumno odlikovan "Ordenom heroja oslobodilačkog rata" 1994. godine. Ratno priznanje "Zlatni ljiljan" dobio 1993. godine.

PETROVIĆ, Marko, MIHAJLO - MAJOR

Rođen 18.04.1953. godine u Deču - Pećinci. Aktivno vojno lice. Poginuo 25.10.1992. godine na Šešićkoj planini - Vlašić, kao vojnik, na dužnosti komandanta Odreda "Vlašić". Posthumno odlikovan "Ordenom zlatnog grba sa mačevima" 1994. godine i ratnim priznanjem "Zlatni ljiljan" 1992. godine.

ŠAMARLIĆ, Marko, VINKO

Rođen 08.03.1964. godine u Zenici. Policajac. Poginuo 14.05.1992. godine na Vracama - Sarajevo, u činu nadporučnika, kao pripadnik Odreda policije za specijalne namjene PTD "Bosna" RMUP-a BiH. Posthumno odlikovan "Ordenom zlatnog grba sa mačevima" i ratnim priznanjem "Zlatni ljiljan" 1994. godine.

ODŽAKOVIĆ, Mujo, FADILA - ŽUTA

Rođena 14.03.1958. godine u Goraždu. Poginula 20.09.1992. godine na brdu Žuč - Sarajevo, kao vojnik, pripadnik 1. motorizovane brigade. Posthumno odlikovana "Ordenom zlatnog grba sa mačevima" 1994. godine i ratnim priznanjem "Zlatni ljiljan" 1993. godine.

ČAMDŽIĆ. Sadik, EDINA

Rođena 04.06.1972. godine u Kladnju. Student veterinarskog fakulteta. Poginula 10.11.1993. godine u s. Zubeta - Vareš, kao vojnik, pripadnik 121. brdske brigade. Posthumno odlikovana "Medaljom za hrabrost" i ratnim priznanjem "Zlatni ljiljan" 1994. godine.

JURIĆ, Bosiljko, KORNELIJA

Rođena 23.09.1972. godine u Sarajevu. Medicinska sestra. Poginula 10.10.1992. godine na Stupu - Sarajevo, kao vojnik, na dužnosti komandira sanitetske desetine u Brigadi "Kralj Tvrtko". Ratno priznanje "Zlatni ljiljan" posthumno joj je dodijeljeno 1994. godine.

MERIĆ, Meho, RAZIJA

Rođena 24.08.1974. godine u Miljanovicima - Kalesija. Poljoprivredni tehničar. Poginula 01.07.1993. godine na Vožuću, kao vojnik - bolničar, pripadnik Diverzantskog bataljona "Crni vukovi". Ratno priznanje "Zlatni ljiljan" posthumno joj je dodijeljeno 1994. godine.

Ismet Hotović predsjednik Bošnjačke zajednice kulture Preporod Foča, prof. dr. fra Luka Markešić i prof. dr. Hasan Balić na Milodražju 2010. godine

Jovan Divjak general Armije RBiH i utemeljivač
Fondacije obrazovanje gradi Bosnu i Hercegovinu u
posjeti Potočarima 2008.

Fotografija preuzeta iz albuma I. Hotović

KO SU BOSANCI I HERCEGOVCI?

Ima ih, Srba- Pravoslavaca, Katolika- Hrvata, Muslimana – Bošnjaka, Jevreja i Roma. Svi su oni građani države BiH .Ima i vjernika i ateista. Bjele su rase , žive zajedno izmješani jedni sa drugima , imaju zajedničke nemirne države i susjede u okruženju. Oni između sebe i sa susjedima iz Srbije, Hrvatske, Crne Gore govore jezikom kojim se razumiju među sobom .

Po popisu stanovništva iz 1991. godine bilo ih je 4,366,649. Muslimana je bilo 1.905,271 ili 43,7%, Srba je bilo 1.369.833 ili 31,4%, Hrvata je bilo 756.883 ili 17,3% , ostalih 330.609 ili 7,6%.

U Monografiji „Zlatni ljiljani i odlikovani Armije i MUP-a BiH u ratu 1992-1995.“ (Sarajevo, 2004.) iz reda hrvatskog i srpskog naroda odlikovani su:

Domuz (Čede) Nebojša iz Hadžića – Ordenom Zlatni grb sa mačevima
Povlaković (Dragana) Igor iz Sarajeva – Ordenom Zlatni grb sa mačevima
Petrović (Marka) Mihajlo , major iz Pećnica , Srbija - Ordenom Zlatni grb sa mačevima

Šamarlić (Marka) Vinko iz Zenice, - Ordenom Zlatni grb sa mačevima
Ivanović (Mijo) Niko iz Lukavca Medalja za hrabrost

ZLATNI LJILJANI ARMIJE R BIH

Abazović (Niko) Radenko iz Rogatice,
Anđelić (Nikole) Dubravko iz Sarajeva,
Anić (Ivana) Marko iz Gradačca,
Antunović (Stipo) Nikola,
Bošković (Milana) Goran iz Zenice,
Cvitković (Ivana) Miroslav iz Gradačca,
Čorbić (Drago) Miro iz Tuzle,
Drobac (Borislav) Nebojša iz Sarajeva,
Franjić (Ilije) Šimun iz Sarajeva,
Ivić (Miroslava) Zvonko iz Sarajeva,
Jonk (Vlatka) Darko iz Prijedora,
Jurić (Bosiljka) Viktorin –Paša iz Tuzle,
Kohler (Karla) Goran iz Zenice,
Komšić (Marka) Željko (član Predsjedništva BiH, iz reda Hrvatskog naroda iz Sarajeva),
Kovačević (Ilije) Zoran iz Sarajeva,
Krešić (Ante) Franjo iz Tuzle,
Karkeljaš (Jovana) Dragan iz Zenice,
Lasica (Velimira) Predrag iz Sarajeva,

Lojanović (Relja) Sretan iz Hadžića,
Lovrić (Vinka) Ronado iz Sarajeva,
Manigoda (Riste) Srđan iz Jablanice,
Markulj (Ljubomira) Zdenko iz Sarajeva,
Martinović (Alojza) Goran izb Tuzle,
Mišić (Ratka) Mijo iz Živinica,
Pavice (Dragana) Igor iz Sarajeva,
Perić (Boška) Zoran – Zoka iz Lastova,
Perišić (Đorđa) Željko iz Nikšića, Crna Gora,
Petrović (Ljubomira) Samir iz Foče,
Planjan (Ante) Romeo iz Sarajeva,
Puhalo (Voja) Zoran iz Mostara,
Repač (Vera) Dejan iz Sarajeva,
Sluganović (Mate) Martin iz Brčkog ,
Stanić (Joza) Ivica – Čiča iz Sarajeva,
Stošić (Slobodana) Goran iz Mostara
Šućur (Živana) Slaviša iz Sarajeva,
Vidaković (Vladimira) Velimir Ilijaš
Vikić (Rada) Dragan iz Sarajeva
Vučić (Grgura) Zoran iz Sarajeva,
Vuković (Žarka) Predrag iz Mostara,
Ovome treba dodati da su dva generala Armije R BiH Jovan Divjak (Srbin) i Stjepan Šiber (Hrvat) jedan od komandanata Drugog korpusa Armije BiH bio je Hrvat Željko Knez, Veljko Droca Srbin, Ivan Brigić Hrvat, bili su članovi vrhovne komande Armije R BiH
Ovo je jasan primjer agresorima u Srbiji , Hrvatskoj i Crnoj Gori i „domaćim izdajnicima“ ali i drugim državama u Evropi i šire da se vezivno tkivo BiH ne može uništiti jer ga sačinjavaju Bosanci i Hercegovci Hrvati, Srbi Muslimani, Jevreji, Romi i drugi
Iskreno nam je žao što nismo bili u mogućnosti da dođemo do podataka dobitnika Zlatne policijske značke . Komandant specijalne jedinice policije R BiH bio je Hrvat Dragan Vikić o kome je ispjevana pjesma „Ponesi zastavu Dragane Vikiću“ koju pjeva poznati kantautor Mladen Vojičić Tifa. Draganov zamjenik bio je Musliman Kemo Ademović. Direktor škole MUP-a BiH bio je. Husein Balić prof., a njegov pomoćnik Željko Ilić Hrvat.

PROBOSANSKI SRBI

Akademik Ljubomir Berberović u studiji „Srpsko konsultaciono vijeće“ konstatovao je da su pojam „probosanski Srbi“ konstruisali strani novinari koji su izvještavali iz Bosne i Hercegovine 1992-1995. da bi tako označili razliku koju su među sobom napravili sami Srbi. Jer jedni su ostali vjerni tradiciji da čuvaju svoju državu i domovinu BiH i da žive izmješani sa ostalim građanima BiH. Drugi dio Srba se pobunio i uz pomoć Srba iz Srbije i Crne Gore napravio genocid nad Muslimanima i druge teške zločine nad svim građanima Bosne i Hercegovine. Ti zločinci jesu Srbi ali oni imaju svoja imena i prezimena i zbog njih nije najsretnije rješenje podijeliti Srbe na dva djela na probosanske koji ne vrše zločine – srpske Srbe koji su zločinci i izdajnici.

Ljubomir Berberović u ovoj studiji dokazao je da u BiH i u Sarajevu je to posebno izraženo da se sa Muslimanima može mirno živjeti i u nemirnim vremenima. Zamislite dok jedan dio Srba drže 4 godina u okruženju Sarajeva i ubija grad i njegove stanovnike, dotle drugi dio Srba brani Srbe od Srba i grad od barbara. Iz Konsultacionog vijeća proizašla su druga udruženja među kojima je najpoznatije Srpsko građansko Vijeće – Pokret za ravnopravnost. Građanski forum Srba Sarajeva, u Sarajevu 27.06.1992. donio je i usvojio Izjavu koju u cjelosti donosimo u ovom tekstu:“

akademik Ljubomir Berberović

Osnivanje građanskog foruma Srba Sarajeva

Izjava građanskog foruma Srba Sarajeva

“Mi građani Sarajeva i Bosne i Hercegovine, obraćamo se javnosti, zvaničnim državnim organima i svim građanima: Muslimanima, Srbima, Hrvatima i drugim narodima sa željom i namjerom da još jednom osudimo agresiju na Bosnu i Hercegovinu, zločinačku politiku SDS, ubijanje nedužnih građana, bombardovanje i razaranje gradova i naselja. Posebno osuđujemo pokolje i genocid nad muslimanskim i ostalim narodima. Naprosto je neshvatljivo i nezamislivo da se to

dešava na pragu 21. vijeka. Zato pozivamo sve građane da se tome odupremo svim sredstvima i zahtijevamo da se silom iseljeni žitelji vrate na svoja ognjišta.

Mi kao građani nikada u prvi plan nismo isticali svoju nacionalnu pripadnost, ali je se nismo ni odricali ni ranije ni sada i nikako ne možemo da se pomirimo s divljanjem nacionalističko-šovinističkih hordi iz Srbije i Crne Gore, te kvislinških formacija SDS. Mi ne želimo da se pojavljujemo u ulozi predstavnika srpskog naroda u BiH, ali skrećemo pažnju domaćoj i svjetskoj javnosti da to nije bila ni SDS poslije izbora, a poslije agresije na Bosnu i Hercegovinu ona je potpuno izgubila legitimitet i u tome srpski narod nije dao mandat Radovanu Karadžiću da povede ovaj rat.

Također, nemamo namjeru ni da se izvinjavamo za zločine SDS-a. Ta odgovornost pripada samom SDS-u i njegovim partnerima i podržavaocima. Jugoslovenska narodna armija je odigrala najsramniju i najprljaviju ulogu u ratu na području bivše Jugoslavije. Tragično je to što njeni ostaci od toga ni dalje ne odustaju i što se stavljaju u ruke Karadžiću i njegovim pomagačima. JNA, izrasla iz pravedne NOB-e, govorila je o miru, a naoružavajući srpske šovinate uticala je tako na srpsko stanovništvo, posebno na selu, da se opredijeli na rat s komšijama.

Velikosrpska politika na ovim prostorima doživjela je potpuni krah. Ali, i pored toga, Karadžićeva klika i dalje polaže nadu u nju i ne birajući sredstva i metode, razara sve ono što su na ovim prostorima zajedno stvarali Muslimani, Srbi, Hrvati i ostali narodi, nasumce ubijajući i jedne i druge i treće... Ogromna većina građana srpske nacionalnosti i srpskog etničkog porijekla ostali su, recimo u Sarajevu, nisu krenuli za Karadžićem, niti to namjeravaju učiniti: na svojim su radnim mjestima, u civilnoj zaštiti i, naravno, jedinicama TO BiH koju smatraju jedinom legalnom i višenacionalnom oružanom vojskom u Republici. Znaju da im je tu mjesto, zajedno sa svim drugim građanima Sarajeva i Bosne i Hercegovine.

Naš cilj je potpuna izolacija ekstremnih grupa među Srbima, ali isto tako među Muslimanima i Hrvatima. Naš cilj je red i vladavina pravne države.

Mi zahtijevamo bezuslovnu obustavu oružavnih dejstava i u tom pogledu odlučno angažovanje međunarodne zajednice. Mir se ne može uspostaviti samo oružijem. Zalažemo se za dijalog i pregovore koji vode MIRU. Istovremeno, izričito zahtijevamo da se Karadžiću oduzme mandat za

predstavljanje srpskog naroda u tim pregovorima. Ovaj forum ne pretenduje da bude novi pregovarač u ime srpskog naroda. Ali, ovaj forum stoji iza interesa građana Sarajeva srpske nacionalnosti, koji zajedno sa Muslimanima i Hrvatima dijele sudbinu stradanja ovog grada.

U izgrađivanju nacionalne ravnopravnosti, pozdravljamo već učinjene korake u potpuni državnog Predsjedništva i Vlade, čime se ide ka uspostavljanju nacionalne ravnoteže u organima vlasti. To je jedan od preduslova za uspostavljanje građanske demokratske države.

Također, podsjećamo da se sličan forum, istim povodom – agresijom na Sarajevo i BiH – jasno oglasio još 11. aprila, a potom još u nekoliko navrata. Mi ćemo se ubuduće oglašavati, ali u frontu svih građana BiH.

Glasno i jasno ističemo da je krajnje vrijeme za sve koji nisu okrvavili ruke, koji su prevarom, pod pritiskom ili sopstvenom zabludom se našli na pogrešnoj strani, da nam se pridruže i vrate među nas koji se zalažemo za samostalnu, suverenu i teritorijalno nedjeljivu državu, koja će se konstituisati na osnovama parlamentarne građanske demokratije i nacionalne ravnopravnosti tri konstitutivna naroda.

Obraćamo se i narodima Srbije i Crne Gore s molbom i zahtijevom da zaustave zločinačke i pljačkaške horde iz svojih redova, da ne dozvole da im sinove, očeve i braću šalju na građane i narode Bosne i Hercegovine zbog monstruoznih ideja i laži o ugroženosti srpskog naroda na ovom tlu. Pomoći će nam vaša akcija, Srbi i Crnogorci, da zaustavite kolone zlikovaca koje udomljujete, ali i da im glasno kažete i djelom da srpski narod nije zločinački i fašistički, a da će svi koji su opoganili ruke i džepove na ovom tlu biti jednako progonjeni i od vas. To zahtijevamo i zbog vas i nas i prostora na kojima živimo i na kojima nam je živjeti.

Zajednički cilj svih naroda BiH je SLOBODNO SARAJEVO, SLOBODNA, CJELOVITA I SUVERENA REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA U KOJOJ ĆE BITI ZAGARANTOVANE GRAĐANSKE SLOBODE I NACIONALNA RAVNOPRAVNOST MUSLIMANA, SRBA, HRVATA I DRUGIH NARODA

Pozivamo sve građane, patriote BiH da uvećaju svoj lični doprinos odbrani BiH, te građenju mira i zajedničkog života u nezavisnoj, suverenoj Republici. Takvih je bilo i ostalo najviše. Na takvima i počiva budućnost naših pokoljenja i naše države i naših susjeda na cijelom balkanskom prostoru.

Sarajevo, 27.6.1992. godine.”

Nije zahvalno navoditi imena aktivista ovih vrsta udruženja jer će mo se ogriješiti o istini ali za historiju nije nebitno da se zna bar jedan dio. Pored akademika Berberovića značajno mjesto pripada Dragutinu Braci Kosovcu, predsjedniku Vlade Izvršnog Vijeća R BiH i direktoru Energoinvesta, Vasi Radiću i Uglješi Uzelcu , gradonačelnicima Sarajeva, proti Krstanu Bjelcu, Miru Lazoviću, predsjedniku Skupštine R BiH, prof.dr. Mirku Pejanoviću, članu Predsjedništva R BiH i dekanu Fakulteta političkih nauka Gliši Bosiljčiću, prof.dr. Tatjani Ljujić-Mijatović, Rajku Živković, Žarku Buliću, advokatu, Velji Droci, politologu, prof.dr. Draganu Kosoriću, glumcu Draganu Jovičiću, taksisti Miletu Plakaloviću, Novki Agić, Miloradu Kruniću, Straji Krsmanoviću, Savu Vlaškom, olimpijcu SFRJ Daku Radoševiću, ing. Čedu Gojkoviću, ing Bori Spasojeviću, glumici Nadi Đurovskoj, prof.dr. Rajki Kupčević, Branku Jovanoviću aktivisti Crvenog krsta, brojnim drugim građanima koji su kao prevodioci bili u „Poljima smrti“ spasavajući sebe i druge.

O Srbima koji su bili u „poljima smrti“ da bi izvršili zločine bavi se ad hoc sud u Hagu i domaći sudovi.

BOSNASKOHERCEGOVAČKI HRVATI I GENOCID NAD MUSLIMANIMA

Agresija na R BiH 1992-1995. podjelila je bosansko-hercegovačke Hrvate slično Srbima ali i još više na hercegovačke , posavske i gradske, sarajevske, tuzlanske, mostarske. Za istoriju treba ostaviti zapis o Stjepanu Kljujiću, članu Predsjedništva BiH , Stjepanu Šiberu, generalu Armije R BiH Željku Knezu, komandantu Drugog korpusa Armije R BiH , Juru Galiću, Draganu Vikiću, komandantu Specijalnog odreda policije BiH, legendarnom sportisti i junaku Vinku Šamrliću iz Zenice, Mirku Zovku, Branku Sunariću prepoznatljivim pravnicima, čestitom čovjeku Danijelu Čulini, akademiku Vlatku Dolečeku, Vladimiru Premecu, Vencislavu Iliću, Ivanu Buli i drugim građanima BiH iz reda Hrvatskog naroda.

Nenad Marković, košarkaš, nejdov otac Duško, Ljubomir Zorić, Bogdan Tanjević, Davorin Popović, Boško Grubnić, Nenad Malović, sve dobri ljudi bosanci i hercegovci.

Slučajno ili sticajem okolnosti 3 bosanska Hrvata Branko Mikulić, Anto Sučić, Stjepan Kljujić vezani su za Zimske olimpijske igre u Sarajevu 1984. godine

. Mnogo ih je cjenio legendarni predsjednik Olimpijskog komiteta Antonio Samaritan. Njihovi najbliži saradnici bili su Ahmed Karabegović, Hakija Muftić, Marko Petrović, Hajrudin-Rudi Hasanbegović i drugi. U ratu 1994. godine on je obezbjedio učešće BiH sportista na Olimpijadi. Najveći dio posla obavio je Stjepan Kljuić. Zastavu BiH na Olimpijadi trebao je da nosi Vinko Šamrlić. Noć uoči odlaska na Olimpijadu Vinko je poginuo u odbrani Sarajeva. U Olimpijskom komitetu nema mjesta za Stjepana Kljuića tamo nema sjete na Vinka, Salka Čurića, Daka Radoševića. Tamo su sada neki drugi koji su došli iz drugih država i sredina koje nisu bile naklonjene BiH. To nisu sretna rješenja. Ali, bitno je da Olimpijski komitet opstao kao jedna od institucija države.

TURSKO - MUSLIMANSKI KOMPLEKS

U Maloj enciklopediji „Prosveta“ Beograd, 1968. godine str. 849 konstatovano je da je kompleks pojam iz latinskog jezika- a kompleks niže vrijednosti koji je po Andreu skup različitih osjećanja niže vrijednosti . Javlja se kod osoba u svakoj teškoj životnoj situaciji . tako jedan dio Srba, Hrvata, Crnogoraca i Muslimana za sve objektivne teškoće krive drugog. Za Srbe, Crnogorce i Hrvate , za sve su krivi Turci.

Agresija na R BiH i genocid nad Bošnjacima kao i ranija stradanja muslimana na Balkanu i prostorima bivše Jugoslavije jeste samo muslimanska muka, njihovo stradanje i njihova patnja samo zbog toga što su muslimani. Po tome su drugačiji od kršćana: tako Ričard –Rorty konstatuje „ U ratu u BiH 1992-

1995 g. za bosanske Srbe, Muslimani ne predstavljaju ljudska bića. Dovoljno je da ga sretnete na ulici i natjerali da svuče hlače i da ga prepoznate. Jer samo njihovi i jevrejski muškarci su obrezani. Slijedeći korak je da ga možete slobodno ubiti¹⁴. Rezultat te ideologije su brojni genocidi nad Muslimanima na Balkanu na koje je skrenuo pažnju prof.dr. Mustafa Imamović, u studiji „Pregled historije genocida nad Muslimanima u jugoslovenskim zemljama“¹⁵.

Interesantan je pa skoro i nezaobilazan rad na tu temu (Normana Cigara Uloga srpskih orijentalista u genocidu nad Muslimanima na Balkanu) Koga smo ranije citirali. Iz ovoga se vidi da su problem Muslimani koje zločinačke ideologije izjednačavaju sa Turcima .

Smatra se da je Dositej Obradović (1740-1811) srpski pisac i ideolog prvi je izjednačio Muslimane sa Turcima u djelu „ŽIVOT I PRIKLJUČENIJE“, koje je štampano 1783. godine¹⁶

Po akademiku S. Baliću Muslimani u BiH su grana slavenskog stabla¹⁷ Muslimani u BiH i na prostorima bivše Jugoslavije bjele su rase i govore istim jezikom kao i njihovi susjedi sa kojima žive u najvećem dijelu izmješani jedni sa drugima . To je tradicija koju su donijeli i njegovali Turci - Osmanlije. Tako do 1520.g u Srebrenici i okolini nije bilo pravoslavnog življa. U te krajeve doselili su ih Osmanlije i uglavnom živjeli su u toleranciji do rata 1992-1995. godine.

Za potrebe ovoga teksta dovoljno je ukazati da je u dobrom dijelu za pogrešnu sliku o Turcima i Muslimanima u ovim krajevima umnogome doprinio pogrešan pristup istoriji civilizacija. Turci su dobrim dijelom otvorili i uljudili zapuštene prostore i narode sa kojima su došli u dodir na Balkanu. O tome postoje brojni historiski dokumenti, dokumenti i naučni radovi koji su napisani na svijetskim jezicima. Većina njih se slažu da je vidan doprinos Osmanlija u životu toleranciji različitih vjera i religija na prostorima Balkana. O tome su govorili Davit Kamhi i Prof. dr. Safet Halilović, na međunarodnom skupu o značaju Ahdname održanom u Sarajevu 21.10.2003.godine po Popisu stanovništva iz 1991. godine kao Musliman izjasnilo se 2.376,642 stanovnika. Njih preko 80 % u R BiH ili 1.905,118 ili 43,7% od ukupnog stanovništva u BiH. U Crnoj Gori živjelo je 89.932 ili 14,6% u Vojvodini 6.079 ili 0,8% Kosovu 57.408 ili 2,9% . Na području uže Srbije 178.871 ili 3% , Hrvatskoj

14 H. Balić, nav. dj., str. 59.

15 Prof.dr. Mustafa Imamović, Pregled historije genocida nad Muslimanima u jugoslovenskim zemljama, Glasnik Rijaseta vjerske islamske zajednice Bosne i Hercegovine br. 6/91, Sarajevo 1991.

16 H. Balić nav. dj., str. 59.

17 Smajl Balić, BOSNA U EGZILU, Zagreb 1995, str 23-25.

47.603 ili 1,0%, Makedoniji 70.000 ili 3,3% u Sloveniji 26.712 ili 1,36%.

Za razumnog čovjeka ovi podaci sami za sebe govore da Muslimani na prostorima bivše Jugoslavije nikada i nikome nisu pravili ozbiljne probleme , a njima jesu sve do uništenja. Muslimani na tim prostorima nisu Turci ni Arapi i ako ih ima i tog porijekla. Oni su kako tvrdi akademik Adil Zulfikarpašić faktor stabilnosti između Srba i Hrvata.¹⁸

Prof.dr. Rone Aybay (Turska) i prof.dr. Hasan Balić (BiH) sudije Doma

Objektivno Turci su veliki narod , moćna, ekonomska i kulturna sila i jaka država da bi im Srbija, Hrvatska i Crna Gora mogli nešto ozbiljno štetno uraditi. Sav taj bjes i mržnju oni su istakli u agresiji 1992-1995. nad Muslimanima bosancima i hercegovcima i islamskom kulturom. Kada je vidio porušene objekte islamske kulture u djelovima BiH , gdje nije bilo ratnih dejstava – Banja Luka, Divić, Foča prof.dr. Diritih Raušnik iz Njemačke , sudija Doma za ljudska prava u BiH, kazao je „Stidim se što sam čovjek“. Profesor je imao u vidu ovaj slučaj u „Oslobođenju“, od 22. oktobra 1996.g, nepoznat autor objavio je članak „pomen“ u kom je naveo slijedeće: „Zločinci ne znaju za Boga. Toga dana izvršena je ekshumacija i sahrana jedne cijele muslimanske porodice u Semizovcu kod sarajeva. Ubijeni su efendija Hasib Ramić star 35 godina, njegova žena Esma 30 godina, njihova djeca sin Ahmed Rođen 1983 (star 9 godina) , kćer Aminu rođenju 1990.g (staru 2 i po godine) i meliku rođenu 1993)staru par mjeseci). Svi su ubijeni od strane Srba , komšija, pa ako su ubijeni i u ime religije , onda je to kako kaže publicista Levden Kruševski u „Oslobođenju“ od 17. marta 1997. najveći zločin protiv religije.

18 Adil Zulfikarpašić, ČLANCI I INTERVIJUI, Sarajevo 1991, srt. 29.

Na košrakaškoj utakmici u Širokom Brijegu između KK Bosna i KK Široki Brijeg. Jedan dio tribina počeo je skandirati „udri , udri Turčine“, „Udri, udri Balije“, . Tog momenta postavu na terenu „Bosne „, sačinjavali su tri Srbina, Hrvat i jedan crnac Domerkant.

Kada je 15 jula 1995. godine ušao u Srebrenicu genarl Ratko Mladić za radio TV RS rekao je „Danas smo se osvetili Turcima , dahijama i ovaj lijepi grad poklanjamo RS“. Od tada su u Beogradu i u Republici Srpskoj na utakmicama i javnim skupovima skandiraju „Nož žica Srebrenica“. Predsjednik Vlade RS , a kasnije predsjednik RS Milorad Dodik, u više navrata u printanim i elektronskim medijima izjavio je da mu Sarajevo liči na Teheran , da ne voli BiH , i za njenu reprezentaciju navijao bi samo kada igra protiv Turske. Koliko je to nesmotrena izjava govori činjenica da je selektor i trener Turske košarkaške reprezentacije koja je osvojila 2 mjesto na svjetskom prvenstvu 2010 godine, bio veliki čovjek i Sarajlija Bogdan Boša Tanjević koji je bio trener KK Bosne kada je postala prvak Evrope 1979.

Ubistvo balija iz znatiželje

Milanka Šaponjić – Hadžić u tekstu „Svi smo mi pomalo zločinci (u djelu Hag među nama – Zbornik tekstova – Fond za humanitarno pravo , Beograd 2005, str. 263-264) konstatovala je:

Haški Tribunal je bosanskog Srbina Gorana Jelisića osudio na 40 godina zbog ubistva u Brčkom . Jelisić je haškim istražiteljima ispričao kako ga je jedan čovjek , šef logora Luke, zaustavio na putu do strelišta , dok je vodio dva brata na strjeljanje i rekao mu Daj da ubijem jednog. Da vidim kako je ubijati balije. I taj čovjek je ubio jednog a Jelisić drugog brata.

U udžbeničkoj literaturi iz oblasti materijalnog krivičnog prava ne spominje se ubistvo iz znatiželje. Toga nema ni u krivičnim zakonima. Dakle, jednostavno ne postoji ili mi ne znamo da postoji ubistvo iz znatiželje. Postoji obično i kvalifikovano ubistvo. Postoji ubistvo iz niskih pobuda, iz koristoljublja, iz osvete. Ali postoji i privilegovano ubistvo, kao što je ubistvo iz jake razdražljivosti i ubistvo iz nužne odbrane, ubistvo iz prekoračenja nužne odbrane. Na kraju postoji osnovna podjela

na ubistvo iz nehata i sa umišljajem. Iz ovoga što je do sada kazano mogao bi se izvesti zaključak da je ubistvo Muslimana, Turaka, balije iz znatiželje činjenična i pravna novina koja neće moći da traje.

Odakle ova i ovolika mržnja ?

Mržnja je psihička kategorija i ona se stiče tokom razvoja i obrazovanja. Jedan dio srpske i hrvatske akademske zajednice , srpske pravoslavne crkve i katoličkog klera za sve objektivne nedaće krive Turke i Muslimane.

Podsjeća na ropstvo Kako je od Foče nastalo Srbinje

Tako npr. Prof.dr. Vojislav Maksimović u Evropskim novinama od 27. januara 1994. str. 18 konstatuje „ Iako je postojeće ime Foča prilično staro i etimološki sadrži naše korijene u adaptiranom izgovoru ono je poprimilo oblik turskog imena kojeg tim dodatnim značenjem sigurno iritira nas Srbe pošto nas to neprekidno podsjeća na vjekovno ropstvo pod stranim islamskim ugnjetačima . Umjesto toga on je predložio novo ime Srbinje bazirano na korjenu Sribin pošto ono sadrži u svome korjenu riječ koja ističe naše nacionalno ime i bit . U ovom ratu borci iz Foče i iz lokalnog regiona bili su pravi branitelji srpstva i pravoslavlja. Stoga su zaslužili da glavni grad njihove oblasti i cjela oblast nosi ime sa nedvosmislenim obilježjem. Ime Srbinje oblikovano je u duhu srpskog jezika.

Američki ambasador Thomas Miller sa sudijom Izetom Hadžićem na iskopavanju masovne grobnice - jama Piljak u Foči

Ono se ističe poetikom fonetskom lakoćom i šarmom“. Prije nego su promijenili ime Foći oni su protjerali i pobili sve muslimane iz Foče ostao je samo Nedžad Nečko Njuhović sa suprugom srpkinjom i dvije maloljetne kćerke. Đemal Balić iz Foče ubijen 1992 .godine. u Foči, samo zato što je bio Musliman.

U kakvoj su sprezi bile ubice sa međunarodnom zajednicom dokaz je i ovaj dokumenat u kome stoji da nije posjećen od strane međunarodnog Crvenog krsta 13.11.1993. godine.

NOT VISITED BY ICRC

NIJE POSJEĆEN OD STRANE MEĐUNARODNOG KOMITETA CRVENOG KRSTA
3.11.1993. ICRC TREBINJE

PORUKA CRVENOG KRIZA

1 / POŠILJALAC / POŠILJALAC / No. CICR

(selon l'usage local) **BALIC HASAN**

zime
zime **BALIC MEHO**

ance **06. XI - 1934** Sexe : M / F
Pol : M / Z
Spol : M / Z

père
rezime oca / Puno ime i prezime, oca
complete **Ise Jovanovica 13/3** Code postal **Sarajevo**
a adresa / Puna adresa stanovanja Postanski broj
Postanski broj
Telephone **437-588**
Telefon / Telefon

2 / PRIMALAC / PRIMATELJ / No. CICR **243-815**

(selon l'usage local) **BALIC ĐEMAL**

zime
zime

sance **3. 7 1937** Sexe : M / F
Pol : M / Z
Spol : M / Z

père
rezime oca / Puno ime i prezime oca
complete **Foča** Code postal
a adresa / Puna adresa stanovanja Postanski broj
Postanski broj
Foča? Telephone
Telefon / Telefon

**COMITE INTERNATIONAL DE LA CROIX-ROUGE
MEĐUNARODNI KOMITET CRVENOG KRSTA
MEĐUNARODNI KOMITET CRVENOG KRIZA**

Šef Trgovinske informativne misije Crne Gore u BiH akademik Novak Kilibarda izjavio je „Kako promjena naziva Foča u Srbije predstavlja historijski genocidan čin., Naziv grada Foča nema nikakve veze sa islamom, niti sa Turcima , kazao je Kilibarda na konferenciji za novinare u Sarajevu, koju su organizirali Ministarstvo turizma, turističke organizacije i Trgovinsko-informativna misija Crne Gore u BiH. “ (Dnevni avaz, 21.03.2003)

Nemilosrdan odnos prema Turcima i Muslimanima traje u kontinuitetu. Akademik Smail Balić u djelu „Bosna u egzilu“, koji je prvi put štampano u Zagrebu 1995. godine doživjela je više izdanja i prevedeno je na više jezika, konstatovao je , (na str. 54) u XVII stoljeću Beograd je imao 217 džamija , 13 mesdžida, 17 tekija, devet studijskih centara za proučavanje islamske tradicije, osam medresa, sedam banja i šest konak saraja. Od svega toga do danas se samo održala skromna Bayrakli džamija.

Kako taj kompleks ublažiti da bi se vremenom prevazišao. Crna Gora, Srbija, Hrvatska i jedan dio Evrope (Španija) za to imaju rješenje koje je neprihvatljivo civiliziranom svijetu. Oni su djelom protjerali, djelom pobili , a dijelom pokrstili Muslimane.

To pokazuju ovi podaci:

U beogradskom pašaluku pred Prvi srpski ustanak bilo je oko 20.000 Muslimana. Uglavnom su živjeli po gradovima i palankama u Beogradu, Smederevu, Šapcu, Jagodini, Čupriji, Čačku, Požegi i Kragujevcu. U Valjevu su pred Kočinu bunu 1788-1791 bile 24 džamije i preko 3 000 muslimanskih kuća, a samo 200 kršćanskih . 1680 godine u Lici i Kobavi bilo je oko 7.800 muslimanskih domaćinstava sa preko 30.000 stanovnika. U Osijeku je bilo većinsko muslimansko stanovništva. U Perušiću samo za jedan dan pokrštena su 252 muslimana.¹⁹

U XVIII stoljeću Staru Crnu Goru sačinjavali su četiri nahije : Riječka , Katunska, Crmnička i Lijevanska sa ukupno 14.000-16.000 stanovnika. U ravnici su živjeli Crnogorci i Muslimani. U brdima su živjeli Crnogorci.

U tzv. Istrazi poturica na Badnje več 1711 ili 1712 ubijeno je 700 a pokršteno oko 1000 Muslimana. Zabilježeno je da je masovno pokršavanje Muslimana iz sela Konjusi, Božići i Donja Ražnica , na ušću Ražničke rijeke izvršeno uz prisustvo predstavnika crkve i države.

Očito je da u Bosni i Hercegovini takvo rješenje teško da može proći.

Izlaz je u toleranciji koja treba da bude široko i temeljno postavljena. Da potiče iz kuće iz porodice preko vjerskih i obrazovnih institucija. Tolerancija treba da bude istinita i skromna. Ona treba da bude dio globalizacije , prosvjete i kulture civilizacija i različitosti.

Na to je pored ostalih skrenuo pažnju Rizvan Halilović u studiji „Sultan

19 H. Balić nav. dj., str 51-52.

Fatihova Ahdnama kao dokument očuvanja multikulturalnosti i utemeljenja ljudskih prava i sloboda“ (Kiseljak 2012 godine.).

I zaista ako se upoređi Ahdnama (napisana prije 548 godine sa Anexam 7, Izbjegla i raseljena lica) sa Dejtonskim sporazumom iz 1995, vidjet ćemo kolika je mudrost njenog donosioca kada promovise povratak izbjeglih i raseljenih i daje punu i efikasnu zaštitu temeljnim ljudskim pravima i slobodama.

Smatramo da će biti od koristi njeno dalje istraživanje i izučavanje na Pravnim i drugim fakultetima . Na tu temu preporučljivo je da se rade magistarski i doktorski radovi.

„Gorski vjenac“ epsko djelo crnogorskog vladike Petra Petrovića Njegoša prvi put je odštampan 1847. godine i do 1982. godine doživio dvadeset izdanja i tako postao najčitanije štivo koje propagira genocid i nasilje nad ljudskim pravima drugih i drugačijih .

Dalje S. Balić ističe u djelu Kultura Bošnjaka da je iza nacista ostala pokoja sinagoga, ostali su groblja i knjige, „Sarajevska Hagada.“ Iza ovih modernih rušitelja nije ostalo ništa. U svjetskoj literaturi i u dokumentima UNESKA spominje se slučaj Foča , gdje je u 2-3 dana uništeno 17 džamija, među kojima je i čuvena Aladža džamija na čijem graditeljstvu je Andrija Andrijev na Univerzitetu u Beogradu odbranio doktorsku disertaciju: Aladža, Mosque, Foča, Beograd 1972.g.

Mjesta na kojima su porušeni vjerski objekti u gradu:

Sultan Bajazitova džamija;

Atik Ali Pašine džamije,

Hasan Pašina Džamija,

Memi Šeh-begove džamije,

Mumin- begova džamija

Kadi Osman ef. džamija

Hadži Seferova džamija

Hadži Mustafina džamija

Šejh Pirijina džamija

Dev Sulejman-begova džamija

Ali Čohodareva džamija

Mustafe paše Kukavice džamije

Mekteb u Susješenu

Mekteb u Čohodar Mahali

Mekteb u Prijekoj Čaršiji

Mekteb u Aladža Mahali

Mekteb u Musluku

Mekteb „Šareni mejtef“

Tekija Bajazit Babina u Foči

U naselju oko gradu:

Turhan Eminbegova džamije u Ustikolini – najstariji na Balkanu (sagrađena 852. godini po Hidžri ili 1448-1449.godine)

-džamija u Slatini

-džamija u Godijenu

-džamija u Vikoću

-džamija u Bastasima

-džamija u Šadićima

-džamija u Jeleću

-džamija u Izbišnu

-džamija u Dročanima

-mekteb u Bastasima

-mekteb u Popovom polju

- mekteb u Godjenju

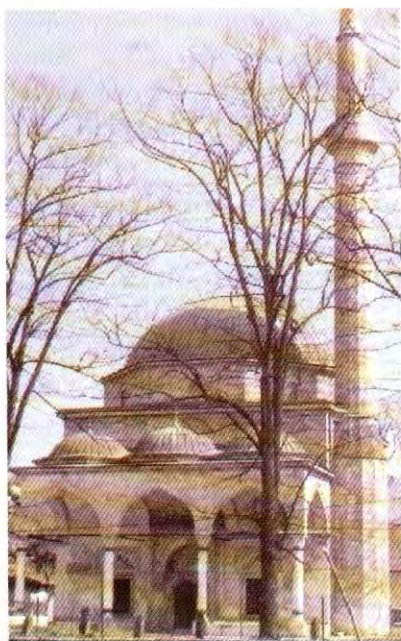

Mujaga Omerbašić trgovac iz Ustikoline

Među stanovnicima Ustikoline govori se da Jovo Maksimović iz Cvilina kada je čuo da su Srbi porušili sve džamije i među njima Turhan Eminbegovu džamiju rekao je svome sinu akademiku Vojislavu Maksimoviću, predsjedniku kriznog štaba Foče: „Vojo ovo vam neće izaći na dobro. Turci će se opet vratiti i napraviti džamije. Šta ćete onda vi? Znaš li ti da su dva brata trgovca Mujaga i Sulejmenaga Omerbašić dali veliki prilog za gradnju crkve u Ustikolini, prije Drugog svjetskog rata.“ Dervo Omerbašić hadžija, pomagao je cijeloj Opštini, a njegov sin Ševko glavni je hodža u Hrvatskoj.

Muslimani su se vratili u Ustikolinu, sagradili džamiju, Vojov otac Jovo.. umro je. Vojo ne živi u Foči niti u Sarajevu. Tradiciju oca Sulejmanage i amiđe Mujage nastavio je sin Sulejmanagin Hasan Omerbašić ugledni ekonomista i bankar iz Gornjeg podrinja O stradanju muslimana u Foči i ulozi Srbije i Crne Gore postoji brojna literatura.

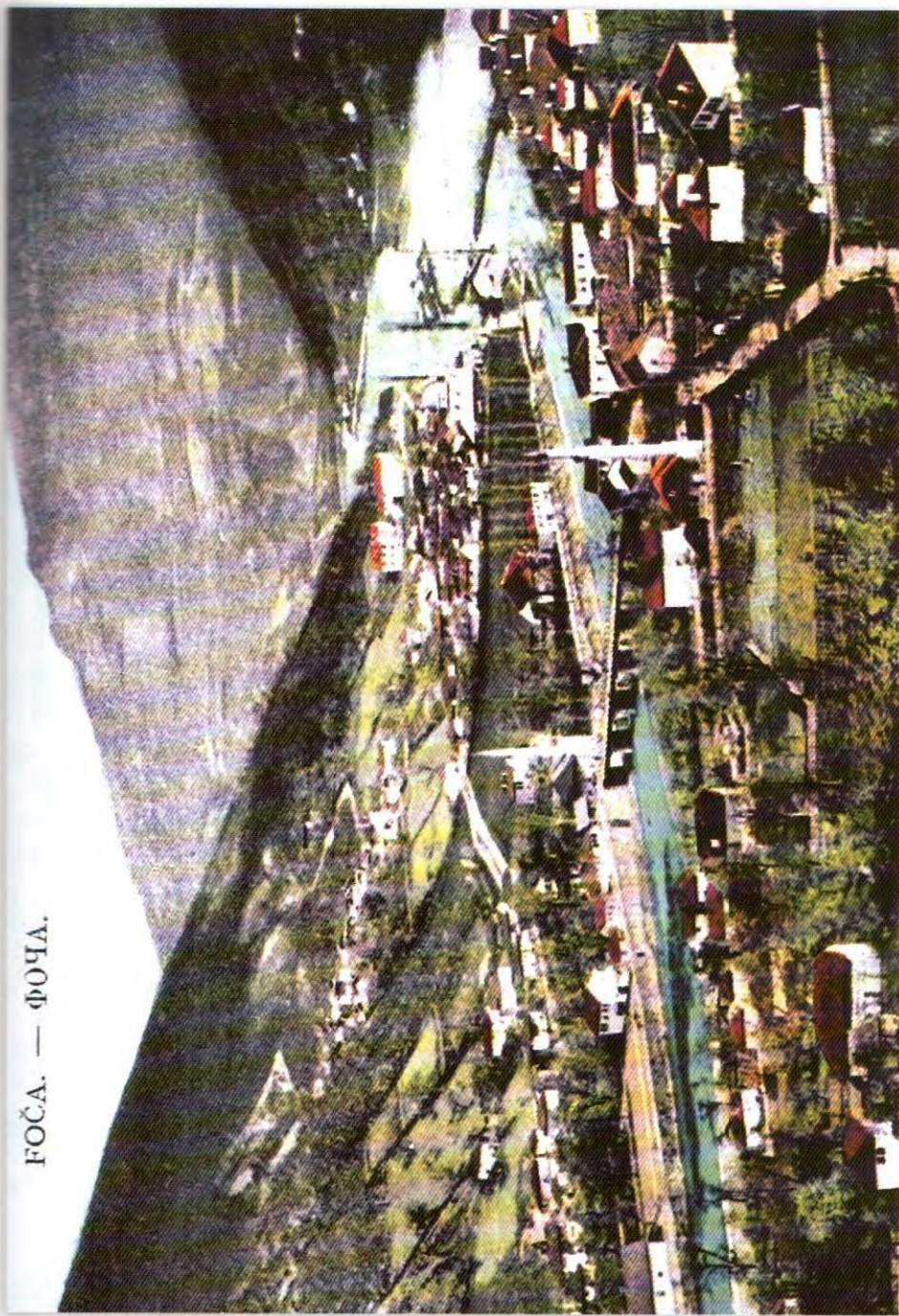
Ukazat ćemo ovom prilikom na autore Muju Kafedžića i njegovu knjigu "Foča žrtva genocida XX vijeka", Sarajevo 2011. godine, H. Balića Bosanska kataklizma, studija Foča, Sarajevo 2000 godina. Brojne radove drugih autora koji se nalaze u biblioteci Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu. Među njima ističu se djela Šemse Tucakovića i Faruka Mustafića.

Aladža džamija nekad i pored nje mjesto na kome se nalaze ostaci njenog postojanja. O značaju ovog arhitektonskog zdanja jedinstvenog na Balkanu i njegovog mjesta u historiji i civilizaciji doktorsku disertaciju na Beogradskom univeritetu odbranio je Andrej Andrejev(Mosque Foča Beograd 1972. godine. koju je posvetio svome ocu) O ovoj građevini i njenom graditelju²⁰.

20 Detaljnije o tome: Hasan Balić, nav. dj., str 205-208.

ΦΟΪΑ. — ΦΟΥΪΑ.

U foči, decembra 1941. godine, četnici su u kaznu skuhali sahadžiju Muftića, i objesili ga ispred džamije
(fotografija preuzeta iz "BOSNIA AND THE BOSNIAN MUSLIM")

NA DRINI ĆUPRIJA

DRINA JE GROBNICA KOJA TEĆE

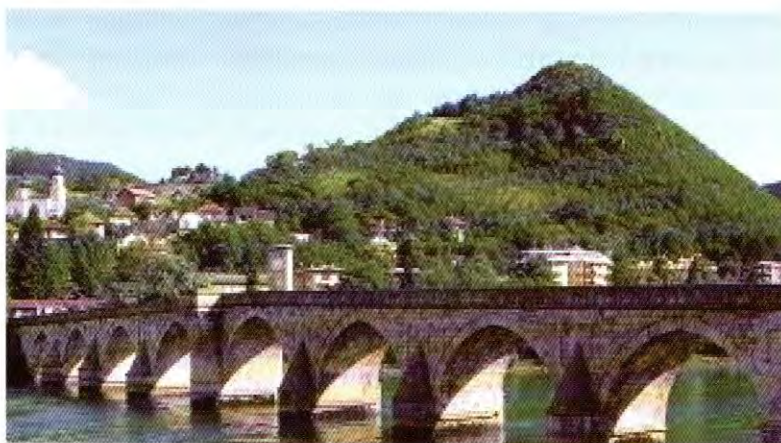
Mostovi na Drini i Neretvi

U Višegradu Osmanlije su od 1571 do 1577. godine, izgradili na Drini Čuprija koja je povezivala Bosnu sa Carigradom takozvana Carigradska đada.

Izgradnja mosta povjerena je najvećem turskom graditelju, Kodža Mimar Sinanu, dvorskom arhitekti i vrhovnom graditelju Carstva, jednom od najvećih arhitekata svijeta. Zadužbina je Mehmed-paše Sokolovića, velikog vezira trojice sultana (1565.-1579. godine) – Sulejmana Veličanstvenog, Selima II i Murata III.

Katolik iz Travnika Ivo Andrić za kapitalno djelo roman “Na Drini Čuprija” dobio je Nobelovu nagradu za književnost. Tako je Čuprija koju su sagradile Osmanlije, povezala ne samo dvije obale Drine već dva svijeta i dvije civilizacije.

Osmanlije i Ivo Andrić nisu mogli pretpostaviti da će doći vrijeme i ljudi koji će na ovoj čupriji ubijati druge ljude i bacati u Drinu samo zbog toga što su Muslimani. O tome svjedoče brojne presude Haškog tribunala i domaćih sudova. Lomača u Pionirskoj ulici gdje su bosanski Srbi žive spalili Muslimane.

Stari most je čuveni most preko rijeke Neretve u Mostaru. Sagrađen je između 1557 - 1566 godine, djelo turskoga graditelja Hajrudina. Dana 9. novembra 1993. godine HVO je srušio Stari most. Nakon obnove 2004. godine Stari most je uvršten na popis svjetske kulturne baštine UNESCO-a. Poznat je kao glavni simbol Mostara i Hercegovine.

Arslanagića most na rijeci Trebišnjici je podigao Mehmed Paša Sokolović, a otvoren je 1574.godine. Bio je to most koji je povezivao centralnu Bosnu i Novi (današnji Herceg Novi, tada u sastavu Bosne u okviru Osmanskog carstva), preko njega je išla skoro sva trgovina, najviše so. 1687. Mlečani su zauzeli Novi što je izazvalo povlačenje bogatog muslimanskog stanovništva prema Trebinju, i most je izgubio na značaju. Na to je također utjecala izgradnja puteva prema Dubrovniku. Jedan od muslimana iz Novog je bio i Arslan-aga koji je dobio zadatak da naplaćuje mostarinu, napravio je kuću odmah pored mosta. Vremenom je tu niklo cijelo selo, koje se zvalo Arslanagići, pa se i most počeo nazivati Arslanagića most, po njenom mostaru.

Krajem 2.svjetskog rata most su minirali četnici u očajničkom pokušaju da zaustave partizane. Srećom, mine nisu u potpunosti eksplodirale pa je oštećeno samo lijevo krilo mosta. Drugo oštećenje mosta se desilo 1965. kad su vlasti odlučile na tom mjestu praviti hidrocentralu. Most je rastavljen, kamen po kamen, i stajao je na obližnjem polju više godina. Legenda kaže da je tada bilo ponuda iz inostranstva za kupovinu mosta, od kojih je najkonkretnija došla iz Kanade. Ipak, godine 1970. je počelo premještanje i nakon dvije godine slaganja (kameni blokovi su bili obilježeni brojevima i transportovani čamcima) most je ponovo otvoren, ovaj put nekoliko kilometara niže, u trebinjskom naselju Gradina. Selo Arslanagića most je svojim većim dijelom potopljeno i ostalo je samo nekoliko kuća koje iznad nivoa jezera.

Novi epilog oko Arslanagića mosta nastao je 1993. godine, rasplamsavanjem rata u Bosni i Hercegovini. Naime, odlukom tadašnjeg gradonačelnika Trebinja, Božidara Vučurevića, naziv mosta je promijenjen u Perovića most,

navodno, tvrdeći da su Arslanagići postali od porodice Perovića. Također je promijenjeno i ime sela u Perovića most. Danas, cijelih sedamnaest godina od završetka rata u Bosni i Hercegovini, koja je uređena Daytonskim sporazumom, naziv mosta i sela nije promijenjen, ali ga narod i dalje zove njegovim originalnim imenom: Arslanagića most.

VIŠEGRAD – KUĆA ADEMA OMERAGIĆA

14. juna 1992. godine, kada je više od 70 višegradskih Bošnjaka, civila, živo zapaljeno u kući Adema Omeragića u Pionirskoj ulici u Višegradu. Među stradalima su bili žene i djeca, stare i iznemogle osobe. Najmlađa žrtva je kćerka Senada Kurspahića koja je imala nepuna dva dana i nije imala ni ime, a najstarija je imala 79 godina.

Ovaj je jezivi zločin u međuvremenu postao i temom svjetske književnosti. Sudski proces optuženima za ovo zvjerstvo čini dokumentarni dio romana "Bonaca je tuga" (Meeresstille) njemačkog književnika hrvatskog porijekla, Nicol Ljubića, koji se 7. juna 2012. predstavio i sarajevskoj čitalackoj publici

Tog kobnog 14. juna 1992. grupa više od 70 Bošnjaka, uglavnom iz sela Koritnik, zarobljena je i zaključana u kući Adema Omeragića u Pionirskoj ulici. Srpski vojnici su ubacili granatu u kuću, a onda su je zapalili. Pucali su na one koji su pokušali pobjeći kroz prozore. Samo rijetki su preživjeli. Za ovaj zločin i druge zločine na području Višegrada od strane Tribunala osuđeni su:

Milan Lukić osuđen je na doživotnu robiju, Sredoje Lukić na 30 godina zatvora, Momir Savić na 18, Mitar Vasiljević na 15, Boban Šimšić i Novo Rajak na 14 godina, Željko Lelele na 13, a Nenad Tanasković na 12 (presuda mu je u žalbenom postupku smanjena na osam godina).

Omeragića kuća u kojoj je spaljeno oko 70 Bošnjaka.

ŠTA JE BOSNA I HERCEGOVINA?

Prije više od 700 godina jedan Franjevac Bosne Srebrene konstatovao je: Bosna (po nama i Hercegovina) to je jedna lijepa zemlja u kojoj ima svega što je potrebno za ugodan ljudski život. Ima i onoga iz čega se može napuniti državna blagajna..

Mirslav Krleža velikan Hrvatske i Jugoslovenske književnosti u „Sjenama smrti“ 1893-1993. Sarajevo kaže „Hrvatska zemlja je još u šesnaestom i sedamnaestom stoljeću takoreći prazna. Biološki prazna. Ima veoma malo stanovnika. Onda dolaze seobe sa juga i broj stanovnika počinje naglo rasti sve do devetnaestog stoljeća pa naovamo. Mi zaboravljamo taj takav razvoj. Prema tome, Bosna je u ono vrijeme spram Hrvatske prenapučena, ona je organizacija koja stoljećima prije toga traje. Postoje crkve, manastiri, džamije, postoje pismeni ljudi, postoji alhamijado literatura, pišu se neke knjige. Postoje visoke teološke škole, a ovdje su šume, ponegdje naselja, a ostalo je prazno. Ovo naše ovdje spram Bosne u to vrijeme mizerija je nevjerovatna, jer sve što je nastajalo uglavnom je u novije vrijeme nastalo, a mi to posve zaboravljamo. Dakle, u Bosni živi ono što je u to vrijeme sasvim drugi tip čovjeka. Ima ljudi koji putuju dolaze iz Kaira i odlaze u Kairo, odlaze i dolaze iz Carigrada s univerziteta. I tamo su, kako rekoh, škole, visoke škole u Bosni, a mi ne znamo mi nemamo historije. Nemamo kulturne historije, nemamo političke historije uopće – potpuno smo na krivim izvorima – nemamo konsenzusa političkog, nemamo konsenzusa intelektualnog – moralnog.“

Naš drugi nemirni susjed u to vrijeme bila je Kneževina Srbija a njen vladar Miloš Obrenović nije bio pismen. Šta im je onda ostalo? Ništa drugo već da falsifikuju činjenice i istoriju. O tome prof.dr. Rasim Muminović na naučnom sastanku „Istočna Bosna i Sandžak „ održanom u Sarajevu 23. maj 1994. godine kaže :

“Nesreća pojedinca, ali i naroda nije samo u nemogućnosti suprostavljanja zla dobru, koliko u pogrešnoj gradnji svoje povijesti. Ignoracijom prirodnih osobina drugih naroda i čineći ga odgovornim za objektivno stanje u svijetu u kojem se živi umjesto da se razvijaju umne sposobnosti kod svojih građana i osjećaja za ljudsko dostojanstvo, to društveno postaje vrelo neslučenih zala i svome i drugim narodima.“

Prof.dr. Hajrudin Numić u djelu Šta Bosanski Muslimani (Bošnjaci) jesu i šta im se dogodilo (Sarajevo, 1993. Str. 43-50) konstatovao je:

„Republika Bosna i Hercegovina, članica OUN, otadžbina i država više naroda i to: bosanskih Muslimana (oko 40%), bosanskih Srba (oko 30%), Hrvata (oko 20%), zatim bosanskih Jevreja (sada nažalost manje od 0,1%) i drugih. A rijeka Drina svijejsrna vododjelnica inicijalno je bila granica između Istočnog i Zapadnog carstva a Bosna i Hercegovina je bila preko Drine i upravo pred genocid nad Bošnjacima i agresiju na samu bosanskohercegovačku državu proslavljala je :

800 godina Povelje Kulina Bana,

700 godina od dolaska franjevaca u Bosnu,

600 godina od smrti prvog bosanskog kralja Tvrtka Kotromanića,

500 godina od dolaska Jevreja iz Španije,

450 godina od osnivanja Gazi Husref-begove medrese,

50 godina od osnivanja Univerziteta u Sarajevu“

No i pored svega toga, fašističkošovinistička ideologija tome narodu ne priznaje povijest, ne priznaje pravo na domovinu Bosnu, narod bošnjački, jezik bosanski (ranije je pisana bosančica), kako sa pravom ističe prof. dr. Munib Maglajlić u djelu „Bosanski muslimani na putu traženja spasa“ (Sarajevo, 1993.) na pitanje kakva je to Bosna država i Bošnjaci narod, prof. dr. Muhamed Nezirović u radu „Bosna je evropska zemlja“ odgovara:

„Bosna i Hercegovina je zemlja koja ima svoja obilježja kao što su:

-vlastita umjetnost – stećci i mramorovi,

-vlastita religija – paterenstvo ili bogumilstvo ili jednostavno Crkva bosanska,

-vlastito pismo – bosančica,

-vlastita autohtona dinastija – Kotromanići, a sin posljednje kraljice Katarine prešao je na islam i kćerka joj se udala za Muslimana“

Nakon svega navedenog, ne začudžuje izjava jednog, uglednog, inače heretičnog

Francuza, kada se vratio sa puta po Bosni i Hercegovini na pitanje u Le Mondu. „Ko su bosanski Muslimani“, jednostavno je odgovorio „Oni su naši rođaci.“ Izvršiooci genocida – odnosno oni koji učestvuju u njegovom planiranju - znaju kakav je narod i zemlja na kojima se treba izvršiti genocid. Da bi se pristupilo ostvarenju toga cilja potrebno je izvršiti pripreme. Prvi korak u tome predstavlja ideološki atak na svijest vlastitog naroda u čijoj sredini se trebaju regrutirati budući izvršiooci genocida. To se može postići jedino znanstvenom neistinama, svjesnim izvrtanjem činjenica i fašističkom zločinačkom ideologijom koja, da bi postigla svoj cilj, zloupotrebljava i religiju, sociologiju, historiju i slično, a sve sa ciljem da se stvori mržnja prema drugim narodima, da se on proglašuje uzrokom svih nepravdi i nedaća. U praksi, to najčešće rade političke partije preko svojih ideologija.

Sličnosti i razlike

U Drugom svjetskom ratu kada su vlasti tzv. Nezavisne države Hrvatske širom Bosne i Hercegovine počeli sa progonom nevinih žrtava na vjerskoj osnovi Jevreja i Srba, te na političkoj osnovi svih građana BiH, Muslimani su se okupili oko svojih vjerskih i drugih nevladinih organizacija i donijeli važne historijske dokumente kojima se obraćaju najvišim organima vlasti NDH da obustavi nasilje nad nedužnim građanima Bosne i Hercegovine. Tako su donešene Sarajevska rezolucija, 12.10.1941., Prijedorska rezolucija 13.9.1941. Banjalučka rezolucija 12.11.1941. Bijeljinska rezolucija 02.12.1941. godine, Tuzlanska rezolucija 11.12.1941. godine, Mostarska rezolucija i Zenička rezolucija 24.5.1942. Pada u oči da se u Mostarskoj rezoluciji traži zabrana nošenja fesa nemuslimanima kao simbola islamske pripadnosti, dozivanje muslimanskih imena i slično, što se sistemski čini da bi se imao utisak da to čine muslimani. Svaka od ovih rezolucija je kratka priča za sebe, i ona može poslužiti za bolje razumijevanje između naroda koji nastanjuju BiH. Njih treba znanstveno uporediti sa ponašanjem Srpske pravoslavne crkve i Katoličkog klera u Drugom svjetskom ratu, i u ratu 1992-1995. Osim bosanskih franjevaca i prote Krstana Bjelajca sve drugo je upitno. Ove rezolucije je sabrao i komentarisao Safet Bandžović u djelu „Bošnjaci i antifašizam“. Potpisnici tih rezolucija jasno su označeni imenom i prezimenom, profesijom, i mjestom stanovanja, što ih je dodatno izložio opasnosti od režima NDH. Načelnik Opštine Stari Grad Fehim Škaljić na Tribini u opkoljenom Sarajevu konstatovao je „Borci sa prvih linija bili su ovih dana, kod mene i pitali su me: „Gore li svijeće noću u franjevačkom samostanu pod Bistrikom, ne daj Bože da se nije što desilo Staroj srpskoj pravoslavnoj

crkvi i jeli izašlo „Oslobođenje“.

Bosanski franjevci su historijski faktori BiH. Oni su patriote BiH i promotori ljudskih prava i sloboda. U ratu 1992-1995. oni su to potvrdili. Svaki čestiti čovjek, bez obzira na vjersku i nacionalnu pripadnost sa dužnom pažnjom razmišlja o njima kao o onim Hrvatima poput Stjepana Kljujića, Ive Komšića, Željka Komšića, Krešimira Zubaka, Ilije Jurišića, Mirka Zovka, Branka Sunarića, Tomislava Išeka, Vladimira Premeca, Franje Topića, don Luke sa Marin Dvora i mnogih drugih.

Profesor Jovan Jovanović Crnogorac, najstariji stanovnik Doma za stara ilica u Nedžarićima, u „Oslobođenju“ od dana 19.04.2010. na 105 godinu svoga rođenja izjavio je „Samo što me nije grom bio i mlin mlio. Rođen sam u Crnoj Gori, ali Bosna me je primila u ratu 92-95., spasili su me Muslimani. U Trebinju su vojnici bosanskih Srba ubili mladića Srđana Aleksića, zbog toga što je stao u odbranu komšiju Muslimana.

Hasan Šejto iz Ugorskog, otac dva sina, od kojih je jedan poginuo kao pripadnik Armije BiH, i dobitnik je Zlatnog ljilana. Preko boraca sa linije na Hadžijski bajram 1993. poslao je ovna-kurban porodici u zgradi Husrefa Redžića 13/3 u Sarajevu. Za sve njih bio je to dan radosti jer u gradu gladi i smrti dobiti od susjeda parče mesa, bio je to znak nade da će se opstati. Domaćica je u stanu imala više izbjeglica iz Foče. Kurban je isjekla na komade i podjelila meso svim stanovnicima na ulazu broj 13. Svi su oni zahvalni čestitom čovjeku Hasanu iz Ugorskog, pomolili se za smiraj duše i predali rahmet njegovom sinu Zlatnom ljiljanu Muji Šejti.

U Drugom svjetskom ratu 20 januara 1942 iz Crne Gore (Pive) došli su partizani pod komandom Obrada Cimića studenta sa univerziteta iz Beograda oslobodili Foču od četnika i spasili Muslimane od potpunog pokolja. U ratu 1992 - 1995 iz Crne Gore došli su četnici i u maju 1992. godine sa domaćim izdajnicima izvršili genocid nad Muslimanima u Foči.

**Pojava tzv. Nezavisne države Hrvatske (NDH)
Republika Srpska (RS)
Herceg Bosna**

Autonomna oblast Bosanska Krajina

Sve ove institucije nastale su u ratovima i nasiljem. Sve su rasformirane nakon rata. Izuzetak je sa Republikom Srpskom. Ali ni ona nije subjekt međunarodnog javnog prava.

Fašističko i barbarsko šovinistička ideologija u Drugom svjetskom ratu na jednom djelu Kraljevine Jugoslavije nasilnim putem htjela je da stvori samostalnu državu Hrvatsku (NDH) sa glavnim, stalnim gradom Banjalukom. Da bi taj cilj ostvarila izvršen je genocid nad Srbima u Bosanskoj Krajini i zločini nad građanima. Nakon završetka Drugog svjetskog rata NDH je rasformirana. Ostao je Jasenovac i druga strelišta i ostala je Banjaluka, i ostala je država koja je dobila ime Republika Bosna i Hercegovina.

U ratu 1992-1995. sudbina Banjaluke se na drugi način ponavlja. Sada velika srpska politika iz Beograda i Titograda, Podgorice žele da u jednom dijelu Bosne i Hercegovine stvore državu srpskog naroda Republiku Srpsku. Rezultat toga je genocid nad Bošnjacima u Srebrenici i okolini, u Podrinju i drugim djelovima R BiH. Nakon što je stupio na snagu Dejtonski mirovni sporazum za BiH koji je napisan u Dejtonu SAD-e u novembru 1995. godine a parafiran u Parizu 14. decembra 1995. godine od Srpske države u BiH nije ostalo ništa. Iza nje je ostao genocid nad Bošnjacima i teški ratni zločini nad građanima BiH. Rasformirane su institucije koje bi mogle imati karakter državnosti (npr. Ministarstvo inostranih poslova čiji je prvi ministar bio prof. dr. Aleksa Buha). Ostala je velika sramota, porušenih 9 džamija u Banjaluci. To civilizovani svijet do sada nije vidio. Islamska zajednica u BiH taj dan, 9. maj 1992. proglasila je Danom džamija.

Kad se to dogodilo okupljeni Muslimani oko ruševina pitali su banjalučkog muftiju „Pa šta je ovo muftija? Odgovorio im je moglo je biti i gore. A oni su rekli, zar ima gore od ovoga? Ima rekao je. Ne daj Bože da smo mi ovo uradili njima?

I zaista ima ideologija u čijoj je tradiciji rušenje vjerskih objekata. U ovome tekstu nećemo se više baviti sudbinom RS. Ali jedno je sigurno, znaju se žrtve i zločinci, zna se genocid i zna se da je BiH međunarodno priznata država u čijem sastavu je i Republika Srpska. I to je dovoljno za ovu knjigu.

Hrvatska nacionalistička politika je 1992-1995, željela jedan komad državu BiH gdje bi napravila državu za Hrvate ili hercegovačke Hrvate sa stolnim gradom Mostarom. Toj tvorevini dali su ime Herceg Bosna. To bi se moglo

okvalifikovati kao izdajnička tvorevina Hrvata u BiH i kao takva jednostavno je nestala. Slično je i sa autonomnom oblasti Bosanka Krajina. Sudbina tog nasilja je ista. Dok postoji nasilje postoje i one. Nasilje samo po sebi ima svoj kraj pa i njegove konstitucije. Presuda međunarodnog suda pravde BiH protiv Srbije potvrdila je našu tezu da je država pozitivna strana međunarodnog javnog prava. Sve drugo je niži nivo koje država treba kontrolisati. Jer država je civilizacijska kategorija. To je ozbiljna stvar koju ne mogu urušiti neozbiljni ljudi i zločinačke ideologije. Kad je u pitanju BiH onda je to još teže, jer ono je pozitivno čudo koje kako kaže Nezim – Muderis Halilović koga od propasti čuva Bog a i dobri ljudi bosanci i hercegovci „. Osim toga, BiH je međunarodnim ugovorom utemeljena kao država.

Kada je u pitanju RS i Banjaluka za njen moralan oporavak od izuzetnog značaja je **Banjalučka deklaracija, iz novembra 1941. koju su potpisali 63 Muslimana među kojima su trojica sudija, 2 advokata i 6 bivših gradonačelnika. Ova deklaracija bi trebala da nađe mjesto u srednjoškolskim i studentskim programima i da bude istaknuta na javnim mjestima. Jer Banjaluka nikada nije bila jednonacionalni grad. To je grad i regija koja ima svoju multinacionalnu historiju. Što je prije otkriju svojim građanima to će biti korisnija Banjaluci i banjalučanima.**

DOBRI I ZLI LJUDI

U ranijim djelovima teksta govorili smo o zlu i dobru. I jedno i drugo čine ljudi i tako se dijele na dobre i zle. Naša pažnja u ovom dijelu teksta usmjerana je na dobre ljude koje srećemo ili smo sretali svaki dan u životu. Oni koji više nisu među nama dali su svoje živote za Bosnu i Hercegovinu i njih se sa dužnom pažnjom i poštovanjem sjećamo. O njima sve najbolje. Ali, i živi zaslužuju da se spomenu kao dobri ljudi koji su u vremenu zla, bilo da su se našli u Bosni i Hercegovini, ili na drugim stranama svijeta ostali vjerni dobru. U takve spadaju brojni Albanci, Bošnjaci i Turci iz Makedonije, građani Rožaja i Novog Pazara, brojna dijaspora u Evropi i na drugim kontinentima. Smatramo da treba zabilježiti Muhameda Bešića, Nijaza Skenderagića, Ibrahima Bublina, Eso Paprečanin, Aliju Sačića, Bakira Nakaša, Safeta Čibu, Raifa Dizdarevića, Marka Oršolića, Omer Drinić, Mirka Majdančića, Enesa i Mustafu Hajrića, Mujagu Arukovića, Bakiru Hasečić, Ahmeta Sejdića, Fatu Orlović, Kasima Čelju, Bekira Čatu, Ekrema Herendu, Seju Karića, Safeta Letića, Namika Nanić-Nane, Ernu Debavac, Dženana Čatić Redžada Čatića, Dinu Selimovića, Mujagu Magodu, Aliju Mulaomerović, Bećira Heljića, Branislava Crnogorca, Dovadžije iz Žepe, Hamdiju Hadžihasanovića, Aliju

i Halimu Karkina, građane koji se sastaju u lokalu kod "Goga", Mensuda Brankovića, Mehmeda Sokolovića, Hakiju Muftića, Dragana Kosorića, Envera Lihića, Ahmeta-Baju Šahinpašića, Vehbiju Krajnu, Dragana i Sabihu Marković, Taiba i Senada Šahinpašića, Muhameda Kašmu, Muhameda Bećira i Emira Granova, Enesa Hajdarević, Zuhdiju Bešović, Delić Osmana, Sadika Čmančanina, Kema Bradarića, Salku Omerbašića, Huseina Balića, Milorada Bilinca, Seju Brajlovića, Muhameda Dedajića, Fatu Muftić, Aidu Repovac, Mevlidu Serdarević, Ninu Elazar, Davida Kamhija, Elvira Hađiahmetovića, Nisvetu Omerbašić-Avdić, Mensura Avdića, Samira Halepića, Haznadar Jasmina i Dževada, Zijada Njuhovića, Emina Dukatara, Halida Čomora, Hasu Tajića, Ešefa Čelika, Milku Pozderac, Milicu Bešević, Nedžija i Šerifa Bisera, Smaja Fetahović, Ahmed Sirčo, Rešida Alihodžića, Hasana Dedovića, Beru Malkića, Harisa Pašovića, Midhata Avdagića, Svetu Vojvodića, Samija Hodžić, Ekrem Frašto, Muniba Borović, Hata Hušidić, Kršić Erminu, Refik Slatina, Fatimu - Citu, Hajrudina Somuna, Fatima i Enver Perviz, Avdo Fako, Lihić Suadu, Nisvetu Bećarević, Mujčić Mirsad, Buljina Šehzija, Emira Balića Halida Bešlića, Kemala Montena, Rahima Hasanbegović, Almasu Šadinliju, Vesnu i Ejuba Bašića, Ešrefu Čengić, Šefiku Jazmin, Vežić Meha, Jasmin i Sejo Čengić, Abdagić Đemaludina, Bašić Sadika, Čeljo Esada, Zupčević Ismeta, Šehović Zijada, Neziri Numana, Mubera i Faruk Talović i mnoge druge.

Prof.dr.fra. Luka Markešić i Rizvan Halilović uručuju povelju Zlatna ahdnama prof. dr.Mirku Pejanoviću članu ratnog predsjedništva BiH.

KARAHASANI I SUNARIĆI

Dževad Karahasan jedan je od najčitanijih književnika. Najveći broj svojih književnih djela objavio je na njemačkom jeziku. Poslije Nobelovca Ive Andrića najviše je preveden na svijetske i druge jezike. U intervju za dnevni list „Avaz“ , od 17. aprila 2012. rekao je „Elhamdulillah ja sam Musliman, bosanac, Bošnjak, duvniak, jugonostalgičar, orijentalista , pobornik perzijske kulture. Taj plemeniti čovjek stanuje u Sarajevu na Marin Dvoru preko puta Halidovog Dvora.

Na Marin Dvoru stanuje porodica Katolika Sunarića. Njihv stan je Bosna i Hercegovina pa i regija u malom. Izvanredna zbirka slika ne mala biblioteka dio su njenog namještaja. Branko Sunarić je Katolik. Njegova supruga Petrojka je Srpkinja iz Čačka. Oboje su ugledni pravници široke kulture. U ratu 1992-1995., ali i prije i poslije to je bio dom čija su vrata otvorena za svih nas. U ratu 1992-1995 to bilo posebno mjesto gdje su se sastajali: Karahasan, Kemura, Zovko, Sabrihafizović Đemal i njegova plemnita supruga Milena iz Vojvodine, Muftići, Balići, Čovići, Zahiragići, Franjo Topić, Don Luka sa Marin Dvora, Kamhi, Elezar i mnogi drugi. Slušala su se kazivanja Karahasana i drugih dragih i obrazovnih ljudi. U strahu svako je molio Boga, da u ovaj stan ne padne granata i da djeca koja su na linijama vrata se živi i zdravi svojim roditeljima.

Gdje to ima osim u Bosni i Hercegovini?

Duvno i Duvnjaci

Magistar pravnih nauka Džemo Duvnjak u eseju o Duvnu i Duvnjacima konstatovao je: Duvno, je toponim kraja u jugozapadnoj Bosni i Hercegovini osim samog Duvna, danas Tomsilavgrada i Duvanjskog polja obuhvaćen i okolne prostore Raškog polja, Vinice, Buškog blata i Šuice. Naziv potiče od imena prvotnog središta ilirskog naroda Dalmata ili delmata, a koja je od slavenskog stanovništva u ranom srednjem vijeku preuzeta kao Dimna: preko oblika Duvna očuvana do danas. Naseljavaju ga Hrvati – Katolici – Srbi, Pravoslavci i Muslimani Bošnjaci i prezivaju se jednim prezimenom Duvnjaci.

Ante Duvnjak iz mjesta Guber bio je ustaški starješina. Preživio je Blajburg i sklonio se 1945 u Australiju. Istovremeno, komndant četničke jedinice u Duvnu bio je vojvoda Kosta Duvnjak iz Rilića 1944. godine sklonio se u Englesku.

Salih Duvnjak – Musliman, u isto vrijeme bio je komesar, visoki oficir Narodne oslobodilačke vojske (Partizani). Poginuo je 1944. godine u borbi protiv „Njemaca“ i ustaša. Znatan broj članova porodice Duvnjak Muslimana i ostalih porodica muslimanskih: Kapetanovići, Krilići, Pehlivanovići, Redžepagići, Pašići, Osmanagići, Karahasan, Balići i Druškići bili su uglavnom gradsko stanovništvo i sa jednim brojem Hrvata i Srba bili su u partizanima. Tako je bilo i u ratu 1992-1995 bili su u oružanim snagama Armije R BiH.

Junaci traže pravdu

Hasib Džomba Tale - traži pravdu

Tale, je epski junak iz Bošnjačkih narodnih pjesama. Nadimak Tale dobio je po junaštvu, jer Hasib je 1992. godine sa dvojicom sinova priključio se Armiji Bosne i Hercegovine. U ratu 1992-1995. poginu mu je jedan sin, a drugi je teško ranjen. Hasib je više puta ranjavan. „Osveta je bez sumnje primitivan oblik traženja pravde. Već u Bibliji u Postojanju IV:8-13 Bog ili drugim riječima

centralizovana vlast ima pravo da kažnjava. Ona kažnjava Kaima za ubistvo brata Avelja „, konstatovao je A.Kaseze u navedenom udžbeniku str. 6.

U augustu 1992. Hasib je dobio obavijest da će bosanski Srbi predvođeni Veliborom Ostojićem pobiti i stjerati u Drinu da se poguše sve Muslimane iz sela Grdijevići, Toholji, Hum i okolnih zaseoka, pa je sa sinom i dvojicom mladića iz Huma prešao na drugu stranu Drine kako bi spasio što se spasiti može. Nažalost, za njegovu majku Meleću i još dvadesetpet članova njegove uže porodice i rođaka Murtovića, Čehovića i Radževića, Džombi i Dolana bilo je kasno. Svi su bili pobijeni. Ostojićeva komanda bila je jasna, „Turke sve treba pobiti, a ono što nestignete natjerajte u Drinu neka se poguše“. Na takvom genijalnom planu čestitao mu je Milojica Tešović i rekao da je Velibor kao Hitler genijalan. Ostojić ga je nagradio flašom rakije. Tako pričaju saborci Tešovića i Ostojića. Ostojić je u julu 2008. godine umro u Srbiji i sahranjen je u Čačku. Hasib se vratio u najudaljenije selo od Sarajeva prema Crnoj Gori u neposrednoj blizini iz koga je i Radovan Karadžić. Sagradio je malu kolibu (kuću od drveta) a potom obnavlja i porodičnu kuću. Njegovi gosti su često planinari i preživjeli stanovnici tih sela koji dolaze preko ljeta na planinu. Hasib ostaje opet sam i često mu pravi društvo njegov komšija Srbin. Tako je Hasib Džomba-Tale iz legende izašao u realni život tražeći pravdu za sebe i ubijene. Svjestan je da ni jednog od njih ne može stići najstrožija kazna, ali pravda može. Po Protokolu 6 uz Evropsku konvenciju Sud ne može izreći smrtnu kaznu ni za najteže ratne zločine. Tako je Hasibu suđeno da traži pravdu, a ne osvetu.

Što je veća skala ubijanja, veća je i težnja za osvetom konstatovao je Lene Remanchand¹.

Tako ne misle Amir Reko i Hasib Džomba. Junacima nije potrebna osveta.

Oni traže pravdu jer vjeruju da se samo na tim osnovama može graditi novi i bolji svijet, u kome zločinci i zločini neće imati budućnost.

1 Lene Remanchand, POREĐENJE POLJA SMRTI: RUANDA, KAMBODŽA I BOSNA, GENOCID SLUČAJEVI I POREĐENAJ SAVREMENE RASPRAVE, Danski centar za holokaust i istraživanje genocida, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, Sarajevo, 2007, str. 161-192

RECENZIJE

Prof.dr. Hidajet Repovac

Recenzija

Rukopisa „Međunarodni sud pravde Presuda - Bosna i Hercegovina protiv Srbije i Crne **Gore**” autora prof.dr. Hasana **Balića**, prof.dr. Ismeta **Balije** i magistranta Avdije Kovačevića

Rukopis je prvi ove vrste u našoj pa i široj pravnoj literaturi i publicistici uopće. To je i razumljivo ako se ima u vidu da je i Presuda Međunarodnog suda pravde u Hagu, Bosna i Hercegovina protiv Srbije i Crne Gore zbog nepoštivanja odreda Konvencije o spriječavanju i kažnjavanju zločina genocida iz 1948. godine prvo te vrste u svijetu. To je razlog vište što sam recenziji ovog teksta pristupio kao znanstvenik koji proučava filozofiju pa pored ostalog i Hegelovu filozofiju prava.

Bit ovoga rukopisa su međunarodno javno pravo, pravda i moral. Sve je kako autori kažu sadržano u Presudi najvišeg pravnog autoriteta na svijetu i koga su osnovale UN da bi pravnim putem i na osnove pravila i principa međunarodnog i javnog prava suzbijali nered na zemlji i rješavali sporove između država.

U ovom tekstu autori u prvom djelu podsjećaju i podučavaju korisnike teksta da je Međunarodni sud pravde koje su osnovale UN i izabrali 15 najprobranijih sudija, ovlašten da tumači Međunarodno javno pravo i donosi presude na koje se ne mogu izjaviti želbe.

Drugi dio teksta je sui generis podsjetnik kako stranama u sporu tako i za sve one koje interesuje postupak pravde. U ovom slučaju to je podsjetnik za one koji žele da pokrenu zahtjev za reviziju ili obnavljanje postupka. Autori su odgovorno, mudro i znalački pristupili objašnjenju čl. 61 Statuta Međunarodnog suda pravde koji reguliše materiju revizije. Kao izvrtni poznavaooci domaćeg prava i sudske prakse, te međunarodnog prava ukazali su na literaturu i sudsku praksu te određeni broj pravnik*koji mogu biti od koristi onima koji budu radili na postupku revizije.

U trećem dijelu rukopisa koji nasi naslov Polja smrti autori su znalački i originalno odabrali i obradili sučajeve koji svaki od njih može da izdrži kritiku vremena predstavlja dio pravde. Slučaj Amira Reka visokog oficira Armije Bosne Hercegovine kome su 1992. godine dio Bosanskih Srba

pobili cijelu porodicu u selu Gudelj, majku, djeda i brojne članove porodice i familije. Njegova jedinica 5 dana nakon toga zarobila je vod četnika i nikome od njih komandant Reko nije se osvetio. Takvi primjeri nisu zabilježeni u istoriji ratovanja. Zbog toga autori sa razlogom konstatuju „Amir Reko to zvuči gordo”.

Rukopis je pisan bosanskim jezikom, latiničnim pismom ijekavski. Stil kojim je napisan je tečan i lagan za čitanje. Naučna literatura je korektno navedena i korištena. Metodologija rada je znanstvena na naučnim principima društvenih nauka.

Sve su to razlozi zbog kojih ovaj rukopis preporučujem za štampanje. On je kratka istorija pravde kojom je kako autori kažu pošla Bosna i Hercegovina od Boga data dobra zemlja. Ona je član UN i kao država ima brojne poteškoće koje najčešće dolaze iz njenog okruženja i koje prema Bosni i Hercegovini nije prijateljski raspoložena. Ovaj rukopis nema iluzija ali ima vjeru da Bosna i Hercegovina ima presudu i da će joj na puta ka reviziji pomoći ne samo domaći pravnici već i pravni znanstvenici iz cijelog svijeta, obzirom da se radi o najvećem zlu čovječanstva koje je zadesilo jedan narod u Bosni i Hercegovini samo zato što su Bošnjaci. Revizija je pravni lijek kojim Bosna i Hercegovina može da zahtijeva da se izmijeni onaj dio presude sa kojim ona nije zadovoljna. No, bez obzira na taj ishod Bosna i Hercegovina će ući u istoriju Međunarodnog prava kao država koja je privržena međunarodnom javnom pravu i međunarodnom poretku koji je jedino legalan da suzbije nered na zemlji. Ovaj tekst je „oda” pravdi i pravnoj misli Bosne i Hercegovine koja traži svoje mjesto u društvenoj globalnoj zajednici. Autori ovog teksta omogućit će mu da se knjiga nađe u bibliotekama širom svijeta i obezbjedi mjesto pravnoj misli Bosne i Hercegovine u globalnom prostoru.

Sarajevo, oktobar 2012.

Prof. dr. Hidajet Repovac

UNIVERZITET U SARAJEVU

Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije

Dr. sc. Mirsad Abazović, redovni profesor

Recenzija

Prof. dr. Hasan Balić, prof. dr. Ismet Alija i npr. Avdija Kovačević: „*Međunarodni sud pravde — Bosna i Hercegovina protiv Srbije i Crne Gore*”

1. Opći utisak o rukopisu

Rukopis prof. dr. Hasana Balića, prof. dr. Ismeta Alije i mr. Avdije Kovačević: „*Međunarodni sud pravde Bosna i Hercegovina protiv Srbije i Crne Gore*” predstavlja novinu u ovdašnjoj ali i široj znanstvenoj i stručnoj javnosti, budući da, na relativno cjelovit način, tretira iznimno važno društveno i političko pitanje, koje zadire u samu srž međuetničkih, međudržavnih, ali i međunarodnih odnosa. Naravno, riječ je o stručnoj ekspertizi i komentiranju presude najvišeg pravnog autoriteta u svijetu koji je po prvi put u svojoj povijesti rješavao spor između država u vezi s kršenjem odredaba Konvencije o sprječavanju i kažnjavanju zločina genocida iz 1948. godine.

Autori na relevantan, autoritativan, stručno vitalan i znanstveno nepristran način, raspravljaju o presudi Međunarodnog suda pravde, u konkretnom slučaju tužbe države Bosne i Hercegovine protiv Srbije i Crne Gore, a u vezi sa genocidom koji se dešavao u periodu 1992. do 1995. godine, te o legitimnim pitanjima — šta znači ta presuda, šta znače komentari na presudu, šta može biti pravno, političko, etičko i opće-društveno naslijeđe te presude, te da li se može (i zašto se može i treba) voditi aktivnost u smislu zahtjeva za revizijom presude. U tim razmatranjima, autori, u maniru krajnje znanstvene korektnosti, ne pretendiraju da daju konačne odgovore. Jednostavno, otvaraju pitanja, ali su ta „otvaranja” jasna, utemeljena s aspekta interdisciplinarnog pristupa (prvenstveno pravnog, ali i politološkog, sociološkog, etičkog i dr.). Uvažavaju mišljenja drugih autorskih autoriteta, ali formiraju i vlastiti stav koji, bez obzira na njegovu jasnoću, dopušta daljnje rasprave. To i jeste poželjan manir znanstvenika stručnjaka i na toj matrici je pristup Balića, Alije i Kovačevića za svaku pohvalu. Jer, znanost, bilo da je riječ o čisto teorijskom

ili o teorijsko empirijskom aspektu, u suštini i počiva na otvaranju pitanja i traganju za odgovorima. Ukoliko bi se insistiralo samo na vlastitim tvrdnjama, a ukoliko se ne bi otvarala pitanja i na toj osnovi uspostavljao uljuden dijalog, znanost bi atrofirala i vukla svako društvo pa i cijelu civilizaciju unatrag.

Autori na interdisciplinarni način analiziraju predmet(e) rasprave i ne libe se da govore o svim kategorijama koje su ključni reperti tog istog merituma. Ali, istovremeno, veoma precizno prave distinkcije o kvalitativnim aspektima pojedinih kategorija *per se*, u odnosu na generalne kategorije. To se najbolje vidi u govoru o pravdi i nepravdi, odgovornosti i neodgovornosti, kolektivitetu i pojedincu. Nezaobilazan je, u ovakvim tekstovima, diskurs odgovornosti za počinjeni zločin. Autori ne insistiraju na kolektivnoj odgovornosti naroda, organizacija, institucija ili drugih kolektivnih entiteta, naprotiv, aii zadržavaju pravo na stav da, pored načela individualizacije zločina, pa i zločina genocida, postoji i politička, ontološka i moralna odgovornost koja ne može biti rezervirana samo za pojedinca.

U kontekstu prethodnog, posebno važnim se doima integriranje u tekst mišljenje prononsiranih autora domicilnog ili regionalnog značaja, prvenstveno s nnetološkog aspekta, te uvrštavanje govora o pojedinim događajima vezanim za sudbine konkretnih ljudi. Izbor i obrada događaja su izuzetno važni budući da su dokumentarne naravi i predstavljaju dokaze oko kojih se sumnje ne otva raju.

2. Metodologija, terminologija, stil i jezik

Rukopis je metodološki potpuno utemeljen u skladu sa standardima istraživanja u društvenim naukama. Izvori, primarni i sekundarni, su potpuno u skladu sa osnovnom zamisli. Rukopis je koncipiran kroz više poglavlja (dijelova), ali se doima kao cjelina, budući da se dijelovi međusobno prožimaju i dopunjuju, a opet, mogu se smatrati i zasebnim entitetima. Jezik i izričaj su potpuno korespondentni zadatku — kategorijalni i pojmovni aparat su precizni, adekvatni i jasni. Mada se nnglo očekivati tzv. suhoparni stručni govor o odabranoj temi, situacija je potpuno drugačija. Tekst je čitljiv i za znanstvenike i za stručnjake, ali za „obični” puk, posebno u okviru varijacija oko osnovne zamisli, odnosno u okviru priloga.

3. Ocjena rukopisa

Rukopis prof. dr. Hasana Balića, prof. dr. Ismeta Alije i mr. Avdije Kovačevića „Međunarodni sud pravde — Bosna i Hercegovina protiv Srbije i Crne Gore”, predstavlja važan doprinos u smislu znanstvenog i stručnog analiziranja uzročno-posljedičnih aspekata presude Međunarodnog suda pravde u sporu između dvije države, a u vezi sa Konvencijom o sprječavanju i kažnjavanju zločina genocida iz 1948. godine. Rekoh, uzročno-posljedično iz razloga što je presuda primarni povod, a rasprava je i interdisciplinarna i kontekstualna i zadire u različite aspekte društva

društvenosti u Bosni i Hercegovini, regiji, na evropskom kontinentu, ali i u općecivilizacijskom smislu. Uz ovo, rukopis je pregnantan zapis o dobru i zlu, pravdi i nepravdi, lošim i dobrim ljudima, svjesnom djelovanju pojedinaca (dobrom i lošem) i fatumu i pojedinaca i mikro i makro zajednica. Ovo je značajan doprinos znanosti, praksi, ali je i korist akademskoj, stručnoj, političkoj, informativnoj, studentskoj i općoj javnosti. Iz navedenih razloga, zadovoljstvo mi je preporučiti da se rukopis prof. dr. Hasana Balića, prof. dr. Ismeta Alije i mr. Avdije Kovačevića

Međunarodni sud pravde Bosna i Hercegovina protiv Srbije i Crne Gore”, štampa kao knjiga.

ZAHVALA

Postoje više institucija i pojedinaca kojima se autori žele zahvaliti, jer su im bili od pomoći da napišu i izdaju ovu knjigu.

To je Međunarodni sud pravde u Hagu koji je prihvatio stvarnu nadležnost u pravnom sporu Bosne i Hercegovine protiv Srbije i Crne Gore.

Državi Bosni i Hercegovini i njenim braniteljima koji su je odbranili od agresije i domaćih izdajnika.

Zahvaljujemo se onima koji su pokrenuli Tužbu.

Bez podrške i pomoći Arbera Alije direktora Pravnog fakulteta Univerziteta u Travniku teže bi bilo da se otštampa i izda ova knjiga. Zbog toga mu se autori zahvaljuju.

Recenzentima prof. dr. Mirsadu Abazoviću i prof. dr. Hidajetu Repovcu, autori se zahvaljuju.

Zahvalnost pripada koordinatoru mr. Rizvanu Haliloviću.

Autori se posebno i sa dužnom pažnjom zahvaljuju svojim brižnim porodicama.

Zahvaljujemo se izdavaču - Institutu za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, a posebno njegovom direktoru uvaženom prof. dr. Smailu Čekiću koji nam je omogućio da se koristimo bibliotekom instituta i u toku pisanja knjige sa nama vodio ugodne razgovore i dao korisne savjete.

Štamparija u Fojnici zaslužuje da se istakne, jer brižljivo radi na odabiru pravnih i drugih tekstova i njihovom kvalitetnom štampanju i zbog toga joj se autori zahvaljuju.

AUTORI

PRILOZI

REZOLUCIJA ZAVNOBIH-a OD 26. NOVEMBRA 1943

Prvi put u istoriji Bosne i Hercegovine sastali su se pretstavnici srpskog, muslimanskog i hrvatskog naroda, povezani čvrstim bratstvom u ustanku, s ciljem da na osnovu rezultata oružane borbe naroda Jugoslavije i naroda u Bosni i Hercegovini donesu političke odluke koje će otvoriti put našim narodima da uredi svoju zemlju onako kako to odgovara njihovoj volji i interesima.

Na svojoj prvoj konferenciji, održanoj 25. i 26. novembra 1943. godine, vijećnici Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine, razmatrajući pitanja vanjske i unutarnje politike, donose ove zaključke:

1. Ovogodišnje velike pobjede Crvene armije nad njemačkim fašističkim hordama izmijenile su daljnji tok svjetskog rata. Crvena armija uspjela je u ovoj godini da zada smrtonosan udarac fašističkoj zvijeri na Istočnom frontu, što je znatno približilo pobjedu Saveznika. Udarce Crvene armije protiv fašističkog neprijatelja poduprele su ratne akcije engleskih i američkih trupa u Africi, Sredozemlju i Južnoj Italiji kao i bombardovanje važnih industrijskih centara u Njemačkoj. Borba potlačenih naroda Evrope, u prvom redu oružana borba naših naroda, doprinijela je takođe slabljenju pozicija fašizma. Sve to zajedno, a u prvom redu pobjede Crvene armije, dovelo je fašističku Njemačku i njene vazale pred katastrofu.

20 Temeljni dokument o obnovi državnosti Bosne i Hercegovine na I zasjedanju 25/26. novembra 1943, u ime Prezidijuma predložio je Avdo Humo. Predloženi tekst usvojen je jednoglasno.

Odnosi među Saveznicima svakim danom su čvršći dok se fašistički blok raspada zbog poraza fašističkih trupa na istočnom frontu i udaraca Saveznika po njemačkim trupama na jugu Evrope. Italija je ispala iz hitlerovskog bloka. Finska, Mađarska, Rumunija i drugi Hitlerovi sateliti brinu brigu kako da se izvuku iz močvare u koju ih je doveo Hitler. Vlastodršci tih zemalja, lakomi na pljačku, nastoje da se izvuku od odgovornosti sad kad je jasno daje Hitlerova propast neizbježna. Raste talas mržnje i negodovanja u svim zemljama Evrope protiv fašističkog porobljivača. Stvoreni su svi uslovi za konačan slom fašizma.

Što već do danas nije došlo do uništenja fašizma krivo je odsustvo drugog fronta u Evropi. Sada, kako izlazi iz govora druga Staljina, drugi front nije daleko. Njegovo otvaranje ubrzaće konačni slom njemačkog fašizma i učiniti kraj raznoraznim kombinacijama reakcionarnih klika, koje podržavaju i bivšu jugoslovensku vladu, kao i neke druge izbjegličke vlade, koje zajedno sa okupatorom vode borbu protiv narodnog ustanka.

Naši narodi u teškoj i krvavoj borbi protiv okupatora, Pavelićevih ustaša,

Nedića, Rupnika i četnika Draže Mihailovića stvorili su slavnu Narodno-oslobodilačku vojsku na čelu s vođom naroda Jugoslavije i mudrim Vrhovnim komandantom drugom Titom. Ona je svojom herojskom borbom spasla naše narode od uništenja i udarila čvrste temelje njihovom bratstvu i srećnoj budućnosti, blagodareći naporima i junaštvu naše slavne vojske, naša domovina postala je važan činilac u borbi protiv fašizma. Ona je podigla u svijetu ugled naših naroda kao nikad do sada. Svojom borbom Narodno-oslobodilačka vojska pomogla je i pomaže kako bratskoj Crvenoj armiji, tako i engleskoj i američkoj vojsci u Africi i Italiji.

U svojoj svetoj narodno-oslobodilačkoj borbi naši narodi su imali najboljeg i najdosljednijeg saveznika u bratskom Sovjetskom Savezu. Narodi Bosne i Hercegovine ponosni su što se naša vojska bori rame uz rame sa slavnom Crvenom armijom protiv zajedničkog neprijatelja - fašističkih varvara. Naši narodi duboko cijene i pomoć svojih engleskih i američkih saveznika.

Narodi Bosne i Hercegovine, Srbi, Muslimani i Hrvati, s mržnjom i prezirom odbacuju Nedića, Pavelića i druge otvorene sluge okupatora. Oni isto tako s mržnjom odbacuju izdajničku kliku Draže Mihailovića koji, zajedno sa okupatorom više od dvije godine vodi borbu protiv Narodno-oslobodilačke vojske i narodno-oslobodilačkog pokreta. Kao što su ustaške bande krive za nebrojene zločine nad srpskim narodom i najboljim sinovima Muslimana i Hrvata, tako su i bande Draže Mihailovića krive za svoje zločine nad našim narodima, naročito nad Muslimanima, i nad najboljim sinovima srpskog naroda. 2. Narodi Bosne i Hercegovine ne žele više povratak starog stanja koje je i dovelo do naše nesreće. Narodi Bosne i Hercegovine kroz vatru narodno-oslobodilačke borbe iskivaju svoje bratstvo, i to bratstvo čuvaće kao najčvršće jamstvo bolje i srećne budućnosti. Razdor i mržnju među našim narodima unosili su tuđinci u našu zemlju od Osmanlija, Mađara i Austrijanaca do današnjih fašističkih zavojevača. Stare političke stranke, kako velikosrpske, tako i Jugoslavenska muslimanska organizacija i reacioneri iz Hrvatske seljačke stranke, nisu zblizavali narode, već su svojom protivnarodnom politikom produbljivali jaz među njima i sijali mržnju. Netrpeljivost i neslogu iskoristio je njemački okupator i, preko svojih sluga, ustaša i četnika, na mnogim mjestima doveo do međusobnog krvavog istrjebljivanja. Zahvaljujući Komunističkoj partiji, organizatoru narodno-oslobodilačke borbe, narodi Bosne i Hercegovine, poslije toliko žrtava i krvoprolića ostvaruju bratsko jedinstvo u Narodno-oslobodilačkom pokretu koje će dalje razvijati i učvršćivati, kao najdragocjeniju pobjedu u ovoj borbi. Narodi Bosne i Hercegovine ne žele povratak starog stanja još i za to što oni nisu imali nikakvih demokratskih prava u bivšoj Jugoslaviji i što je Bosna i Hercegovina

bila pokrajina koju su ugnjetavala i pljačkala velikosrpska gospoda uz pomoć i zajedno sa reakcionarnim klikama u Jugoslovenskoj muslimanskoj organizaciji i Hrvatskoj seljačkoj stranci.

3. Narodi Bosne i Hercegovine odriču svako pravo takozvanoj londonskoj vladi da ih pretstavlja i govori u njihovo ime. Londonske izbjeglice već dvije godine vode borbu sa svojim ministrom Dražom Mihailovićem protiv Narodno-oslobodilačke vojske, ne birajući sredstva u svojoj izdajničkoj raboti. Takozvana Jugoslovenska vlada u inostranstvu povezala se sa okupatorom, ustašama i Nedićem i odgovorna je za nebrojene zločine počinjene u našoj zemlji. Vezujući se za okupatora, ona nije samo neprijatelj naših naroda i njihove opravdane borbe, već stvarno, i neprijatelj naših Saveznika -Sovjetskog Saveza, Engleske i Amerike. Narodi Bosne i Hercegovine ne mogu preći preko činjenice da su kralj i monarhija centar oko koga se okuplja izbjeglička reakcija koja je organizovala bratoubilački rat u službi okupatora. Kralj je više od dvije godine preko svog ministra Draže Mihailovića i njegovih četnika vodio oružanu borbu protiv Narodno-oslobodilačkog pokreta. U Kraljevo ime četničke bande nanijele su našim narodima teške nesreće, raspirujući bratoubilački rat. Kralj i Monarhija povezali su se u svojoj borbi protiv narodno-oslobodilačkog pokreta svih naroda Jugoslavije s krvavim neprijateljem sveg Slavenstva i naprednog čovječanstva -njemačkim fašizmom. Tako su Kralj i Monarhija ne samo nosilac borbe protiv narodno-oslobodilačkog pokreta u Jugoslaviji, nego i neprijatelj naših saveznika.

Narodi Bosne i Hercegovine zbog toga s pravom traže od Engleske i Amerike da londonskim izdajničkim izbjeglicama i kralju Petru II otkazu svaku podršku. Ustanak u Bosni i Hercegovini zahvatio je sve krajeve. Više od dvije trećine teritorije Bosne i Hercegovine oslobođeno je od okupatora. Srpske mase, koje sačinjavaju većinu u Narodno-oslobodilačkoj vojsci i koje su dale najviše žrtava, danas stoje odlučno uz Narodno-oslobodilački pokret. Velikosrpska reakcija nije uspjela da ih uvuče u svoje bratoubilačko kolo. Četništvo se raspada, a zavedeni, većinom seljaci, pristupaju Narodno-oslobodilačkom pokretu. Izdajnička velikosrpska politika izgubila je oslonac u srpskim masama.

Muslimanske mase sve više uviđaju da Muslimani mogu izvojevati ravnopravnost i slobodu i osigurati svoj opstanak samo u Narodno-oslobodilačkom pokretu, i danas sve više pristupaju borbi protiv okupatora i njegovih pomagača. Većina vodstva bivše Jugoslavenske muslimanske organizacije, sa Džaferom Kulenovićem na čelu, koja je prišla okupatoru i ustašama i koja je kriva za stradanja Muslimana kao i Srba, gubi svaki uticaj na muslimanske mase. Sad se javljaju među Muslimanima političke šičardžije

koji pokušavaju da zadrže prilazanje Muslimana Narodno-oslobodilačkom pokretu parolom: Muslimani su se jednom prevarili, drugi put ne smiju prenageliti. Masovni prilazak Muslimana Narodno-oslobodilačkom pokretu zbrisaće i te pokušaje muslimanske reakcije da omete bratimljenje Muslimana sa srpskim i hrvatskim narodom i iskoriste ih za svoje sebične ciljeve.

Danas i Hrvati u Bosni i Hercegovini, poučeni primjerom braće Hrvata u Hrvatskoj i Dalmaciji sve više stupaju u redove Narodno-oslobodilačkog pokreta i tako peru ljagu koju ustaše nanesoše hrvatskom imenu. Pristupanjem u narodno-oslobodilačke redove i jednog dijela prvaka Hrvatske seljačke stranke osjetno je ubrzano odvajanje bosanskih Hrvata od reacionera iz bivšeg vodstva Hrvatske seljačke stranke s Mačekom na čelu, koji su uzalud pokušavali da zaustave hrvatski narod od borbe, da bi ga kasnije, svojom saradnjom s okupatorom i velikosrpskim klikama u Londonu, pokušali gurnuti u borbu protiv Narodno-oslobodilačkog pokreta.

4. Narodi Bosne i Hercegovine stvaraju u zajednici sa ostalim narodima Jugoslavije novu demokratsku federativnu Jugoslaviju slobodnih i ravnopravnih naroda, u kojoj će biti zajamčena puna ravnopravnost svim njenim narodima. Narodi Bosne i Hercegovine, u zajednici sa drugim narodima

Jugoslavije, zajedničkim naporima kroz oružanu borbu za slobodu i nezavisnost, izvojevali su pravo da urede svoju zemlju onako kako to najviše odgovara volji i interesima i njih samih i svih naroda Jugoslavije. Narod Bosne i Hercegovine danas pretstavlja jedino Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja za Bosnu i Hercegovinu i Antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Jugoslavije, kao vrhovno političko predstavništvo svih naroda Jugoslavije koje oličava bratstvo naših naroda i njihovu nepokolebljivu volju da izgrade ravnopravnu demokratsku federativnu Jugoslaviju. Narode Bosne i Hercegovine, kao i ostale narode Jugoslavije, može pretstavljati danas u zemlji i pred inostranstvom jedino AVNOJ i vlast koja iz njega proizlazi.

Narodi Bosne i Hercegovine vijekovima su živjeli zajedno, međusobno izmiješani i povezani zajedničkim interesima. Vijekovima je tuđin unosio sukobe i mržnju. Tu politiku mržnje i netrpeljivosti nastavile su u bivšoj Jugoslaviji sve protivnarodne partije. U plamenu narodno-oslobodilačke borbe brišu se tragovi zlosrećne prošlosti i stvara se nerazrušivo bratstvo naroda Bosne i Hercegovine koji više neće dozvoliti da njihova domovina bude predmet borbe velikosrpske, velikohrvatske i muslimanske reakcije oko podjele vlasti.

5. Danas narodi Bosne i Hercegovine kroz svoje jedino političko predstavništvo, Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine

hoće da njihova zemlja, koja nije ni srpska, ni hrvatska ni muslimanska nego i srpska, i muslimanska i hrvatska bude slobodna i zbratimljena Bosna i Hercegovina, u kojoj će biti osigurana puna ravnopravnost i jednakost svih Srba, Muslimana i Hrvata. Narodi Bosne i Hercegovine učestvovaće ravnopravno sa ostalim našim narodima u izgradnji narodne demokratske federativne Jugoslavije. Na tom putu biće još poteškoća i žrtava, jer naši neprijatelji još nisu uništeni. Zato se pred ZAVNOBIH postavljaju zadaci: da učvršćuje bratstvo naroda Bosne i Hercegovine; da razvije oružanu borbu protiv okupatora i njegovih pomagača, uvodeći nove borce u našu Narodno-oslobodilačku vojsku i ubrzavajući privlačenje u narodno-oslobodilački pokret naročito Muslimana i Hrvata; da, oslanjajući se na narodno-oslobodilačke odbore od seoskih do oblasnih, učvršćuje i proširuje novu narodnu vlast, veliku tekovinu naroda da u još većoj mjeri pomaže Narodno-oslobodilačku vojsku i još uspješnije rješava ekonomska, socijalna, prosvjetna i zdravstvena pitanja.

6. Srbi, Muslimani i Hrvati, čvrsto zbijeni oko ZAVNOBIH-a uprkos svim poteškoćama, nastaviće u zajednici sa ostalim narodima Jugoslavije svoju pravednu i opravdanu borbu do potpunog istjerivanja okupatora iz naše zemlje i uništenja svih njegovih pomagača.

26. novembar 1943.

Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine

DEKLARACIJA

Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine o pravima građana Bosne i Hercegovine

Narodi Bosne i Hercegovine, u borbenom bratstvu sa ostalim narodima Jugoslavije, izvojevali su u slavnoj i krvavoj borbi protiv fašističkog okupatora i njegovih pomagača svoju narodnu demokratsku vlast. U toj oslobodilačkoj borbi osujećen je pokušaj fašističkog okupatora i domaćih izdajnika da između naroda Bosne i Hercegovine iskopaju nepremostiv jaz. U plamenu pravednog oslobodilačkog rata iskiva se bratstvo Srba, Muslimana i Hrvata, i time se udara siguran temelj slobodne i zbratimljene Bosne i Hercegovine, ravnopravne federalne jedinice u Demokratskoj Federativnoj Jugoslaviji. Prvi put u istoriji Srbi, Muslimani i Hrvati Bosne i Hercegovine, ujedinjeni u narodno-oslobodilačkom pokretu, stupili su na isti put, počeli su da izgrađuju svoj zajednički dom, u čije su temelje uzidane kosti njihovih najboljih sinova. Prvi put u istoriji oni su postali kovači svoje sudbine, čvrsto riješeni da jednom zauvijek sahrane vjekovnu mračnu i tešku prošlost i da izgrade državnu zajednicu u kojoj će živjeti u ravnopravnosti, slobodi, miru i blagostanju. Izražavajući pravedne težnje naroda za čovječijim životom u slobodi i dostojanstvu.

Narodna demokratska vlast Bosne i Hercegovine, oličena u narodno-oslobodilačkim odborima i Zemaljskom antifašističkom vijeću narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine, zajamčuje:

Ravnopravnost Srba, Muslimana i Hrvata Bosne i Hercegovine, koja je njihova zajednička i nedjeljiva domovina;

Slobodu vjeroispovjesti i savjesti, kao i ravnopravnost svih vjeroispovjesti;

Slobodu zbora i dogovora, udruživanja i štampe;

Ličnu i imovinsku sigurnost građana, kao i slobodu privatne inicijative u privrednom životu;

Ravnopravnost žene s muškarcem, kako u političkom životu zemlje, tako i u svim oblastima društvene djelatnosti; Izborno pravo u demokratskoj Bosni i Hercegovini birači će vršiti tajnim glasanjem na osnovu opšteg, jednakog i neposrednog prava glasa. Aktivno i pasivno izborno pravo ima svaki građanin i građanka koji su navršili 18 godina života, a nisu toga prava lišeni na osnovu zakona. Borci Narodno-oslobodilačke vojske i partizanskih odreda imaju to pravo bez obzira na godine starosti. Od načela neposrednog i tajnog glasanja može se po odluci Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja

Bosne i Hercegovine otstupiti za vrijeme narodno-oslobodilačkog rata. Svakom građaninu zajamčeno je pravo žalbe na rješenje organa vlasti, kao i pravo molbe i pritužbe svim organima državne vlasti.

Niko ne može biti suđen bez prethodnog sudskog postupka. Dužnost je i čast svakog za oružje sposobnog građanina Bosne i Hercegovine da kao vojnik Narodno-oslobodilačke vojske ili borac partizanskih odreda učestvuje u oslobodilačkom ratu.

Narodna demokratska vlast obezbjeđiće putem zakonodavstva svim trudbenicima grada i sela život u skladu sa savremenim shvatanjem socijalne pravde i dostojanstvom čovjeka.

Narodna demokratska vlast poduzeće sve mjere da što prije likvidira nepismenost u Bosni i Hercegovini, da planski izgrađenom mrežom škola i kulturno-prosvjetnih ustanova unaprijedi opšte obrazovanje naroda i time omogući njegov što brži kulturni i ekonomski razvitak.

Narodna demokratska vlast posvetiće najveću brigu čuvanju i podizanju narodnog zdravlja.

Radi odbrane demokratskog poretka, radi učvršćivanja bratstva naroda Bosne i Hercegovine, kao i svih naroda Jugoslavije, i ostalih tekovina narodno-oslobodilačke borbe, zabranjuje se sve fašističke i profašističke organizacije i progone sva lica koja se bave fašističkom i profašističkom djelatnošću.

Sanski Most, 1. jula 1944. g.

ZEMALJSKO ANTIFAŠISTIČKO VIJEĆE NARODNOG OSLOBOĐENJA BOSNE I HERCEGOVINE

Sekretar: H.Brkić, s.r.

Pretsjednik: Dr. V. Kecmanović, s.r.

4.1. Povelja Ujedinjenih nacija⁷

MI, NARODI UJEDINJENIH NACIJA
rešeni

da spasemo buduća pokoljenja užasa rata, koji je dvaput u toku našeg života naneo čovečanstvu neopisive patnje, i

da ponovo potvrdimo veru u osnovna prava čoveka, u dostojanstvo i vrednost ljudske ličnosti, u ravnopravnost ljudi i žena i nacija velikih i malih, i

da obezbedimo uslove pod kojima će moći da se očuvaju pravda i poštovanje obaveza koje proističu iz ugovora i drugih izvora međunarodnog prava, kao i

da radimo na socijalnom napretku i poboljšanju životnih uslova u većoj slobodi

i u tom cilju

da budemo trpeljivi i da zajedno živimo u miru jedni s drugima kao dobri susedi, i

da ujediniimo svoje snage radi održanja međunarodnog mira i bezbednosti, i

da obezbedimo, prihvatanjem načela i ustanovljenjem metoda, da se oružana sila ne upotrebljava izuzev u opštem interesu, i da koristimo međunarodni mehanizam u svrhu unapređenja ekonomskog i socijalnog napretka svih naroda,

odlučili smo da udružimo svoje napore

radi ostvarenja ovih ciljeva.

Saglasno tome, naše odnosne vlade, posredstvom svojih predstavnika okupljenih u gradu San Francisku, koji su podneli svoja punomoćja u ispravnom i propisnom obliku, usvajaju ovu Povelju Ujedinjenih nacija i osnivaju međunarodnu organizaciju koja će se zvati Ujedinjene nacije.

GLAVA I

Ciljevi i načela

Član 1

Ciljevi Ujedinjenih nacija su:

1. održanje međunarodnog mira i bezbednosti i u tu svrhu: preduzimanje efikasnih kolektivnih mera radi sprečavanja i otklanjanja pretnji miru i suzbijanje akata agresije ili drugih povreda mira, kao i postizanje mirnim sredstvima, a u skladu s načelima pravde i međunarodnog prava, sređivanja ili rešavanja međunarodnih sporova ili situacija koji bi mogli dovesti do povrede mira;

2. razvijanje među nacijama prijateljskih odnosa zasnovanih na poštovanju načela ravnopravnosti i samoopredeljenja

⁷ Usvojena u San Francisku 26. juna 1945. godine, a stupila na snagu 24. oktobra 1945. Povelji je do 1. januara 2005. pristupila 191 država. *Sl. list DFJ*, 69/45. Prevod Milana Šahovića i Bogdana Babovića – Informacioni centar UN u Beogradu, 1984.

naroda i preduzimanje drugih odgovarajućih mera radi učvršćenja opšteg mira;

3. postizanje međunarodne saradnje rešavanjem međunarodnih problema, ekonomske, socijalne, kulturne ili humanitarne prirode, i unapređivanje i podsticanje poštovanja prava čoveka i osnovnih sloboda za sve bez obzira na rasu, pol, jezik ili veru; i

4. da postanu središte za usklađivanje akcija preduzetih radi postizanja ovih zajedničkih ciljeva.

Član 2

Organizacija i njeni članovi postupaju u sprovođenju ciljeva navedenih u članu 1 u saglasnosti sa sledećim načelima:

1. Organizacija počiva na načelu suverene jednakosti svih svojih članova;

2. da bi svakom od njih osigurala prava i povlastice koje proističu iz članstva, svi članovi savesno ispunjavaju obaveze koje su preuzeli u saglasnosti s ovom Poveljom;

3. svi članovi rešavaju svoje međunarodne sporove mirnim načinima, tako da međunarodni mir i bezbednost kao ni pravda ne budu povređeni;

4. svi članovi se u svojim međunarodnim odnosima uzdržavaju od pretnje silom ili upotrebe sile protiv teritorijalnog integriteta ili političke nezavisnosti svake države, ili na svaki drugi način nesaglasan s ciljevima Ujedinjenih nacija;

5. svi članovi daju Ujedinjenim nacijama svaku pomoć u svakoj akciji koju one preduzimaju u skladu s ovom Poveljom, i uzdržavaju se od davanja pomoći svakoj državi protiv koje Ujedinjene nacije preduzimaju preventivnu ili prinudnu akciju;

6. Organizacija obezbeđuje da države koje nisu članice Ujedinjenih nacija postupaju u skladu s ovim načelima u meri u kojoj je to potrebno radi održanja međunarodnog mira i bezbednosti;

7. ništa u ovoj Povelji ne ovlašćuje Ujedinjene nacije da se mešaju u pitanja koja se po suštini nalaze u unutrašnjoj nadležnosti svake države niti zahteva od

članova da takva pitanja iznose na rešavanje na osnovu ove Povelje; ali ovo načelo neće uticati na primenu prinudnih mera predviđenih u glavi VII.

GLAVA II

Članstvo

Član 3

Članovi osnivači Ujedinjenih nacija su države koje, pošto su uzele učešća na Konferenciji Ujedinjenih nacija za međunarodnu organizaciju u San Francisku, ili prethodno potpisale Deklaraciju o Ujedinjenim nacijama od 1. januara 1942, potpišu ovu Povelju i ratifikuju je u skladu s članom 110.

Član 4

1. Članstvo u Ujedinjenim nacijama otvoreno je svim ostalim miroljubivim državama koje prihvate obaveze sadržane u ovoj Povelji, a po oceni Organizacije su sposobne i voljne da te obaveze izvršavaju.

2. Prijem svake takve države u članstvo Ujedinjenih nacija sprovodi se na osnovu odluke Generalne skupštine po preporuci Saveta bezbednosti.

Član 5

Članu Ujedinjenih nacija protiv koga je Savet bezbednosti preduzeo preventivnu ili prinudnu akciju, Generalna skupština može na preporuku Saveta bezbednosti privremeno obustaviti vršenje prava i povlastica po osnovu članstva. Vršnje ovih prava i povlastica Savet bezbednosti može ponovo uspostaviti.

Član 6

Člana Ujedinjenih nacija koji uporno narušava načela sadržana o ovoj Povelji Generalna skupština, na preporuke Saveta bezbednosti, može isključiti iz Organizacije.

GLAVA III

Organi

Član 7

Kao glavni organi Ujedinjenih nacija osnivaju se: Generalna skupština, Savet

bezbednosti, Ekonomski i socijalni savet, Starateljski savet, Međunarodni sud i Sekretarijat.

2. U skladu s ovom Poveljom mogu se osnivati i pomoćni organi za koje se bude smatralo da su potrebni.

Član 8

Ujedinjene nacije ne stavljaju nikakva ograničenja u pogledu izbora muškaraca i žena radi učešća u bilo kome svojstvu i na ravnopravnoj osnovi u njihovim glavnim i pomoćnim organima.

GLAVA IV

Generalna skupština

Sastav

Član 9

1. Generalnu skupštinu sačinjavaju svi članovi Ujedinjenih nacija.

2. Nijedan član nema više od pet predstavnika u Generalnoj skupštini.

Zadaci i ovlašćenja

Član 10

Generalna skupština može raspravljati o svim pitanjima ili o svim predmetima u okviru ove Povelje ili koje se odnose na ovlašćenja i zadatke svakog organa predviđenog u ovoj Povelji može, s izuzetkom predviđenim u članu 12. da daje preporuke članovima Ujedinjenih nacija ili Savetu bezbednosti, ili i prvima i drugom, o svim takvim pitanjima ili predmetima.

Član 11

1. Generalna skupština može razmatrati opšta načela saradnje u očuvanju međunarodnog mira i bezbednosti, uključujući načela na kojima počivaju razoružanje i regulisanje naoružanja, i može u pogledu tih načela da daje preporuke članovima ili Savetu bezbednosti ili i prvima i drugom.

2. Generalna skupština može raspravljati o svim pitanjima održanja međunarodnog mira i bezbednosti koja pred nju iznese bilo koji član Ujedinjenih nacija ili Savet bezbednosti ili država nečlanica

Ujedinjenih nacija u skladu s članom 35, stav 2, i može, s izuzetkom predviđenim u članu 12, da daje preporuke o svakom takvom pitanju zainteresovanoj državi ili državama ili Savetu bezbednosti ili i jednim i drugima. Svako takvo pitanje u kome je potrebno preduzeti akciju Generalna skupština upućuje Savetu bezbednosti pre ili posle razmatranja.

3. Generalna skupština može skrenuti pažnju Savetu bezbednosti na situacije koje bi mogle ugroziti međunarodni mir i bezbednost.

4. Ovlašćenja Generalne skupštine izložena u ovom članu ne ograničavaju opšti domašaj člana 10.

Član 12

1. Dok Savet bezbednosti obavlja u pogledu bilo koga spora ili situacije zadatak koji su mu povereni ovom Poveljom, Generalna skupština ne daje nikakvu preporuku u vezi s tim sporom ili situacijom, sem ako to ne zatraži Savet bezbednosti.

2. Generalni sekretar, s pristankom Saveta bezbednosti, obaveštava Generalnu skupštinu na svakom zasedanju o svim predmetima koji se tiču održanja međunarodnog mira i bezbednosti kojima se bavi Savet bezbednosti, s tim što isto tako obaveštava i Generalnu skupštinu ili članove Ujedinjenih nacija ako Generalna skupština ne zasedava odmah pošto je Savet bezbednosti prestao da se bavi takvim predmetima.

Član 13

1. Generalna skupština pokreće proučavanja i daje preporuke u cilju:

- a) unapređivanja međunarodne saradnje na političkom polju i podsticanja progresivnog razvoja međunarodnog prava i njegove kodifikacije;
- b) unapređenja međunarodne saradnje na ekonomskom, socijalnom, kulturnom, prosvetnom i zdravstvenom polju, i pomaganja ostvarenja prava čoveka i osnovnih sloboda za sve bez obzira na rasu, pol, jezik, ili veru.

2. Ostale odgovornosti, zadaci i ovlaštenja Generalne skupštine u odnosu na predmete napred navedene u stavu 1 b) izloženi su u glavam IX i X.

Član 14

Pridržavajući se odredbi člana 12 Generalna skupština može da preporučuje mere za mirno sređivanje svake situacije – nezavisno od njenog porekla – za koju nalazi da može da šteti opštem blagostanju ili prijateljskim odnosima među nacijama, uključujući situacije nastale povredom odredaba ove Povelje koje postavljaju ciljeve i načela Ujedinjenih nacija.

Član 15

1. Generalna skupština prima i razmatra godišnje i posebne izveštaje Saveta bezbednosti; ovi izveštaji sadrže podatke o merama koje je Svet bezbednosti odlučio da preduzme ili je već preduzeo radi održanja međunarodnog mira i bezbednosti.

2. Generalna skupština prima i razmatra izveštaje ostalih organa Ujedinjenih nacija.

Član 16

Generalna skupština u vezi s međunarodnim sistemom starateljstva izvršava zadatke koji su joj povereni po glavi XII i XIII, uključujući i potvrđivanje ugovora o starateljstvu za područja koja nisu označena kao strategijska.

Član 17

1. Generalna skupština razmatra i odobrava budžet Organizacije.

2. Troškove Organizacije snose članovi prema raspodeli koju izvrši Generalna skupština.

3. Generalna skupština razmatra i odobrava sve finansijske i budžetske sporazume sa specijalizovanim agencijama pomenutim u članu 57 i ispituje administrativne budžete tih specijalizovanih agencija radi davanja preporuka agencijama u pitanju.

Član 18

1. Svaki član Generalne skupštine ima jedan glas.

2. Odluke Generalne skupštine o važnim pitanjima donose se dvotrećinskom većinom prisutnih članova koji glasaju. Ova pitanja obuhvataju: preporuke o održavanju međunarodnog mira i bezbednosti, izbor nestalnih članova Šaveta bezbednosti, izbor članova Ekonomskog i socijalnog saveta, izbor članova Starateljškog saveta u saglasnosti sa stavom 1 (c) člana 86. novih članova u Ujedinjene nacije; obustavljanje prava i povlastica po osnovi članstva, isključivanje članova, pitanja koja se tiču primene sistema starateljstva i budžetska pitanja.

3. Odluke o ostalim pitanjima, uključujući tu i određivanje dopunskih kategorija pitanja o kojima će se odlučivati dvotrećinskom većinom, donose se većinom prisutnih članova koji glasaju.

Član 19

Član Ujedinjenih nacija koji je u zaostatku s uplatom svoga finansijskog doprinosa Organizaciji ne može učestvovati u Generalnoj skupštini ako je iznos njegovih zaostalih uplata ravan ili veći od iznosa doprinosa koji je bio obavezan da plati za prethodne dve pune godine. Generalna skupština može ipak dozvoliti takvom članu da glasa ako se uveri da je ovo neplaćanje izazvano uslovima koji su izvan kontrole člana.

Postupak

Član 20

Generalna skupština se sastaje u redovna godišnja zasedanja kao i prema potrebi u vanredna zasedanja. Vanredna zasedanja saziva generalni sekretar na traženje Saveta bezbednosti ili većine članova Ujedinjenih nacija.

Član 21

Generalna skupština sama usvaja svoj poslovnik. Ona bira svog predsednika za svako zasedanje.

Član 22

Generalna skupština može osnivati one pomoćne organe koji su još potrebni za obavljanje njenih zadataka.

GLAVA V

Savet bezbednosti

Sastav

Član 23

1. Savet bezbednosti sastoji se od 15 članova Ujedinjenih nacija. Republika Kina, Francuska, Savez Sovjetskih Socijalističkih Republika, Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Severne Irske i Sjedinjene Američke Države su stalni članovi Saveta bezbednosti. Generalna skupština bira deset drugih članova Ujedinjenih nacija kao nestalne članove Saveta bezbednosti, vodeći naročito računa, u prvom redu, o doprinosu članova Ujedinjenih nacija održanju međunarodnog mira i bezbednosti i ostalim ciljevima Organizacije kao i o pravičnoj geografskoj raspodeli.

2. Nestalni članovi Saveta bezbednosti biraju se na vreme od dve godine. Pri likom prvog izbora nestalnih članova, posle povećanog broja članova Saveta bezbednosti od jedanaest na petnaest, dva od četiri nova člana biće izabrana za vreme od godinu dana. Član kome je mandat istekao ne može odmah biti ponovo biran.

3. Svaki član Saveta bezbednosti ima jednog predstavnika.

Zadaci i ovlašćenja

Član 24

1. Da bi se obezbedila brza i efikasna akcija Ujedinjenih nacija, njihovi članovi poveravaju Savetu bezbednosti prvenstveno odgovornost za održanje međunarodnog mira i bezbednosti i saglašavaju se da Savet bezbednosti deluje u njihovo ime pri sprovođenju svojih dužnosti na osnovu ove odgovornosti.

2. Vršeci ove dužnosti, Savet bezbednosti deluje u saglasnosti s ciljevima i načelima Ujedinjenih nacija. Specifična ovlašćenja poverena Savetu bezbednosti radi obavljanja ovih dužnosti utvrđena su u glavama VI, VII, VIII i XII.

Savet bezbednosti podnosi Generalnoj skupštini godišnje, a po potrebi i specijalne izveštaje na razmatranje.

Član 25

Članovi Ujedinjenih nacija saglasni su da prihvate i izvršavaju odluke Saveta bezbednosti u saglasnosti s ovom Poveljom.

Član 26

U cilju unapređivanja, uspostavljanja i održavanja međunarodnog mira i bezbednosti, uz što manje rasipanje ljudskih i ekonomskih svetskih izvora na naoružanje, Savet bezbednosti je, uz pomoć Komiteta vojnog štaba predviđenog u članu 47, odgovoran za formulisane planove koji će se podneti članovima Ujedinjenih nacija radi ustanovljavanja sistema za regulisanje naoružanja.

Glasanje

Član 27

1. Svaki član Saveta bezbednosti ima jedan glas.

2. Odluke Saveta bezbednosti o proceduralnim pitanjima donose se potvrđnim glasanjem devet članova.

3. Odluke Saveta bezbednosti o svim ostalim pitanjima donose se potvrđnim glasovima devet članova, uključujući potvrđne glasove stalnih članova, s tim da se, pri donošenju odluka na osnovu glave VI i člana 52, stava 3, strana u sporu uzdrži od glasanja.

Postupak

Član 28

1. Savet bezbednosti se tako organizuje da može stalno da vrši svoje zadatke. Radi toga će svaki član Saveta bezbednosti biti u svako doba predstavljen u sedištu Organizacije.

2. Savet bezbednosti održava povremeno sastanke na kojima svaki od njegovih članova može, ako tako želi, da bude predstavljen članom vlade ili nekim drugim specijalno postavljenim predstavnikom.

3. Savet bezbednosti može održavati sastanke i u takvim mestima izvan sedišta

Organizacije koja će mu po njegovoj oceni najviše olakšati rad.

Član 29

Savet bezbednosti može da osniva pomoćne organe potrebne za obavljanje njegovih zadataka.

Član 30

Savet bezbednosti sam usvaja svoj poslovnik, uključujući i način izbora svog predsednika.

Član 31

Svaki član Ujedinjenih nacija koji nije član Saveta bezbednosti može učestvovati, bez prava glasa, u diskusiji o svakom pitanju iznetom pred Savet bezbednosti uvek kad ovaj smatra da su interesi toga člana specijalno u pitanju.

Član 32

Svaki član Ujedinjenih nacija koji nije član Saveta bezbednosti, a, isto tako, i svaka država koja nije član Ujedinjenih nacija, ako je strana u sporu koji razmatra Savet bezbednosti, biće pozvani da učestvuju, bez prava glasa u raspravljanju o tome sporu. Savet bezbednosti postavlja uslove koje smatra pravednim za učestvovanje države koja nije član Ujedinjenih nacija.

GLAVA VI

Mirno rešavanje spora

Član 33

1. Stranke u svakom sporu, čije trajanje može da ugrozi održanje međunarodnog mira i bezbednosti, treba da traže rešenje pre svega putem pregovora, istražne komisije, posredovanja izmirenja, sudskog rešavanja, pribegavanja regionalnim ustanovama ili sporazumima, ili drugim mirnim načinima po svome sopstvenom izboru.

2. Savet bezbednosti, kad smatra potrebnim, poziva stranke da svoj spor reše takvim načinima.

Član 34

Savet bezbednosti može ispitivati svaki spor ili svaku situaciju koja može dovesti do međunarodnog trvenja ili da

se pretvori u spor, kako bi utvrdio da li produžavanje spora ili situacije može da dovede u opasnost održanje međunarodnog mira i bezbednosti.

Član 35

1. Svaki član Ujedinjenih nacija može da skrene pažnju Savetu bezbednosti ili Generalnoj skupštini na svaki spor ili svaku situaciju čija je priroda izložena u članu 34.

2. Država koja nije član Ujedinjenih nacija može da skrene pažnju Savetu bezbednosti ili Generalnoj skupštini na svaki spor u kome je ona jedna od stranaka ako prihvati unapred, u vezi s tim sporom, obaveze na mirno rešavanje predviđeno u ovoj Povelji.

3. Postupanje Generalne skupštine u pitanjima na koja joj je skrenuta pažnja na osnovu ovog člana podleže odredbama članova 11 i 12.

Član 36

1. Savet bezbednosti može preporučiti u svakoj fazi spora čija priroda odgovara članu 33 ili situacije slične prirode, odgovarajuće postupke ili metode uređenja.

2. Savet bezbednosti treba da uzme u obzir svaki postupak rešavanja spora koje su stranke već usvojile.

3. Dajući preporuke shodno ovom članu, Savet bezbednosti treba, isto tako, da ima u vidu da bi stranke, po pravilu, trebalo da pravne sporove iznose pred Međunarodni sud u saglasnosti s odredbama Statuta Suda.

Član 37

1. Ako stranke u sporu čija je priroda izložena u članu 33 ne uspeju da reše spor načinima označenim u tome članu, one će ga uputiti Savetu bezbednosti.

2. Ako Savet bezbednosti smatra da nastanak spora može stvarno ugroziti održanje međunarodnog mira i bezbednosti, odlučuje da li da postupi po članu 36 ili da preporučiti one uslove rešenja koje smatra odgovarajućim.

Član 38

Ne dirajući u odredbe članova 33. do 37, Savet bezbednosti može, ako sve stranke u bilo kom sporu to zatraže, da daje preporuke strankama u cilju mirnog rešenja spora.

GLAVA VII

Akcije u slučaju pretnje miru, povrede mira i akata agresije

Član 39

Savet bezbednosti utvrđuje da li postoji pretnja miru, povreda miru, ili agresija i daje preporuke ili odlučuje koje će se mere preduzeti u skladu sa članovima 41 i 42, da bi se održali ili vaspostavili međunarodni mir i bezbednost.

Član 40

Da bi sprečio pogoršanje situacije, Savet bezbednosti može, pre no što da preporuke ili odluči o merama predviđenim u članu 39, pozvati zainteresovane strane da se povinuju onim privremenim merama za koje on smatra da su potrebne ili poželjne. Takve privremene mere ne smeju uticati na prava, zahteve ili položaj zainteresovanih strana. Savet bezbednosti dužan je da vodi računa o neispunjavanju takvih privremenih mera.

Član 41

Savet bezbednosti može odlučiti kakve mere koje ne povlače upotrebu oružane sile treba da se primene u cilju izvršenja njegovih odluka, i može pozvati članove Ujedinjenih nacija da primene takve mere. Ove mogu da sadrže potpun ili delimičan prekid ekonomskih odnosa i železničkih, pomorskih, vazdušnih, poštanskih, telegrafskih, radiografskih i drugih veza, a, isto tako, i prekid diplomatskih odnosa.

Član 42

Ako Savet bezbednosti smatra da mere predviđene u članu 41 ne odgovaraju ili se pokaže da su nedovoljne on može preduzeti takvu akciju vazduhoplovnim, pomorskim ili suvozemnim snagama koja je potrebna radi održanja ili

vaspostavljanja međunarodnog mira i bezbednosti. Takva akcija može uključiti demonstracije, blokadu i druge operacije vazduhoplovnim, pomorskim ili suvozemnim snagama članova Ujedinjenih nacija.

Član 43

1. Da bi doprineli održanju međunarodnog mira i bezbednosti, svi članovi Ujedinjenih nacija se obavezuju da stave na raspolaganje Savetu bezbednosti, na njegov poziv i u skladu sa posebnim sporazumom ili sporazumima oružane snage, pomoć i olakšice, uključujući tu i pravo prolaza neophodne radi održanja međunarodnog mira i bezbednosti.

2. Takav sporazum ili sporazumi određuju brojno stanje i svrhu snaga, njihov stupanj pripravnosti i opšti raspored kao i prirodu olakšica i pomoći koje se imaju pružiti.

3. Sporazum ili sporazumi biće predmet pregovora koji će se na inicijativu Saveta bezbednosti povesti što je moguće pre. Oni se zaključuju između Saveta bezbednosti i članova ili između Saveta bezbednosti i grupa članova i podležu ratifikaciji država potpisnica u skladu s njihovim odgovarajućim ustavnim postupcima.

Član 44

Kad Savet bezbednosti donese odluku o upotrebi sile, on će, pre no što od člana koji nije u njemu zastupljen zatražiti da stavi na raspolaganje oružane snage u svrhu ispunjenja obaveza preduzetih na osnovu člana 43, pozvati toga člana da, ako to želi, učestvuje u donošenju odluka Saveta bezbednosti koje se odnose na upotrebu kontingenata oružanih snaga toga člana.

Član 45

Da bi se Ujedinjene nacije osposobile da preduzimaju hitne vojne mere članovi održavaju nacionalne kontingente vazduhoplovnih snaga spremne za neodložnu zajedničku međunarodnu prinudnu akciju. Jačinu i stepen pripravnosti ovih kontingenata i planova za njihovu zajedničku akciju određuje Savet bezbednosti uz po-

moć Komiteta vojnog štaba, u granicama utvrđenim u posebnom sporazumu ili sporazumima navedenim u članu 43.

Član 46

Planove za primenu oružane sile izrađuje Savet bezbednosti uz pomoć Komiteta vojnog štaba.

Član 47

1. Osniva se Komitet vojnog štaba radi davanja saveta i ukazivanja pomoći Savetu bezbednosti ili svim pitanjima koja se tiču vojnih potreba Saveta bezbednosti u svrhu održanja međunarodnog mira i bezbednosti, upotrebe i komandovanja snagama stavljenim mu na raspolaganje, regulisanja naoružanja, kao i mogućeg razoružanja.

2. Komitet vojnog štaba sačinjavaju načelnici štabova stalnih članova Saveta bezbednosti ili njihovi predstavnici. Komitet poziva svakog člana Ujedinjenih nacija koji nisu stalno predstavljeni u Komitetu da mu se pridruži kad uspešno obavljanje zadataka Komiteta zahteva učešće toga člana u njegovom radu.

3. Komitet vojnog štaba je odgovoran pred Savetom bezbednosti za strategijsko rukovođenje svim oružanim snagama stavljenim na raspolaganje Savetu bezbednosti. Pitanja koja se tiču komandovanja tim snagama biće naknadno razrađena.

4. Komitet vojnog štaba, po ovlašćenju Saveta bezbednosti i posle savetovanja s odgovarajućim regionalnim ustanovama, može da osniva regionalne potkomitete.

Član 48

1. Akciju potrebnu za izvršenje odluka Saveta bezbednosti u svrhu održanja međunarodnog mira i bezbednosti preduzimaju svi članovi Ujedinjenih nacija ili neki od njih, prema odluci Saveta bezbednosti.

2. Takve odluke izvršavaju članovi Ujedinjenih nacija neposredno i vođenjem svojih akcija u odgovarajućim međunarodnim ustanovama čiji su članovi.

Član 49

Članovi Ujedinjenih nacija se udružuju radi međusobnog pružanja pomoći pri sprovođenju mera koje je doneo Savet bezbednosti.

Član 50

Ako Savet bezbednosti preduzme preventivne mere ili prinudne mere protiv bilo koje države, svaka druga država, bila članica Ujedinjenih nacija ili ne, koja se suoči s posebnim ekonomskim problemima nastalim kao posledica tih mera, ima pravo da se savetuje sa Savetom bezbednosti u vezi s rešavanjem tih teškoća.

Član 51

Ništa u ovoj Povelji ne umanjuje uročeno pravo na individualnu ili kolektivnu samoodbranu u slučaju oružanog napada protiv člana Ujedinjenih nacija, dok Savet bezbednosti ne preduzme mere potrebne za očuvanje međunarodnog mira i bezbednosti. O merama koje preduzmu članovi pri vršenju ovoga prava na samoodbranu biće odmah izvešten Savet bezbednosti i one neće ni na koji način da dovedu u pitanje ovlašćenja i odgovornost Saveta bezbednosti da po ovoj Povelji preduzme u svako doba takvu akciju ako je smatra nužnom radi održanja ili vaspostavljanja međunarodnog mira i bezbednosti.

GLAVA VIII

Regionalni sporazumi

Član 52

1. Ova Povelja ničim ne isključuje postojanje regionalnih sporazuma ili agencija koji se bave onim pitanjima održanja međunarodnog mira i bezbednosti koja su podesna za regionalnu akciju pod uslovom da su ti sporazumi ili ustanove i njihova aktivnost u skladu s ciljevima i načelima Ujedinjenih nacija.

2. Članovi Ujedinjenih nacija koji sklapaju takve sporazume ili osnivaju takve ustanove ulagače svaki napori da lokalne sporove, pre no što ih podnesu Savetu bezbednosti, reše mirnim putem posredstvom takvih regionalnih ustanova.

3. Savet bezbednosti podstiče razvoj mirnog rešavanja lokalnih sporova posredstvom takvih regionalnih sporazuma ili takvih regionalnih agencija na inicijativu zainteresovanih država ili na poziv Saveta bezbednosti.

4. Ovaj član ni na koji način ne dira u primenu članova 34 i 35.

Član 53

1. Savet bezbednosti, kad god je celishodno, koristi takve regionalne sporazume ili agencije za prinudnu akciju pod svojim rukovodstvom. Ali, bez odobrenja Saveta bezbednosti, neće po regionalnim sporazumima niti preko regionalnih agencija biti preduzeta nijedna prinudna akcija, izuzev mere protiv svake neprijateljske države kao što su one definisane u stavu 2 ovog člana, predviđenih u skladu sa članom 107 ili u regionalnim sporazumima usmerenim protiv obnavljanja agresivne politike bilo koje takve države, sve dok Organizacija ne bude mogla, na traženje zainteresovanih vlada, da preuzme na sebe odgovornost za suzbijanje nove agresije takve države.

2. Izraz „neprijateljska država“ kako je upotrebljen u stavu 1 ovog člana primenjuje se na svaku državu koja je u toku drugog svetskog rata bila neprijatelj bilo kog potpisnika ove Povelje.

Član 54

Savet bezbednosti mora biti u svako doba potpuno obavešten o preduzetim aktivnostima ili onima koji se imaju u vidu na osnovu regionalnih sporazuma ili od strane regionalnih agencija u cilju održanja međunarodnog mira i bezbednosti.

GLAVA IX

Međunarodna ekonomska i socijalna saradnja

Član 55

U cilju stvaranja uslova stabilnosti i blagostanja koji su neophodni za miroljubive i prijateljske odnose između nacija, zasnovane na poštovanju načela

ravnopravnosti i samoopredeljenja naroda, Ujedinjene nacije rade na unapređenju:

- a) povećanja životnog standarda, punog zaposlenja i uslova za ekonomski i socijalni napredak i razvoj;
- b) rešavanja međunarodnih ekonomskih, socijalnih, zdravstvenih i srodnih problema i međunarodne kulturne i prosvetne saradnje; i
- c) sveopšteg poštovanja i uvažavanja ljudskih prava kao i osnovnih sloboda za sve bez obzira na rasu, pol, jezik ili veru.

Član 56

Svi članovi se obavezuju da će preduzimati zajedničku i pojedinačnu akciju u saradnji s Organizacijom radi postizanja ciljeva utvrđenih u članu 55.

Član 57

1. Razne specijalizovane agencije ustanovljene međunarodnim sporazumom i sa širokom međunarodnom odgovornošću, kao što je utvrđeno njihovim osnovnim instrumentima, na ekonomskom, socijalnom, kulturnom, prosvetnom, zdravstvenom i srodnim poljima, povezuju se s Ujedinjenim nacijama u saglasnosti s odredbama člana 63.

2. Ove agencije tako povezane s Ujedinjenim nacijama nazivaju se u daljem tekstu specijalizovanim agencijama.

Član 58

Organizacija daje preporuke radi usaglašavanja politike i delatnosti specijalizovanih agencija.

Član 59

Organizacija daje, kada tome ima mesta, inicijativu za pregovore između država zainteresovanih za stvaranje svake nove specijalizovane agencije potrebne za ispunjenje ciljeva utvrđenih u članu 55.

Član 60

Odgovornost za izvršenje zadataka Organizacije izloženih u ovoj glavi leži na Generalnoj skupštini i pod njenim okriljem na Ekonomskom i socijalnom savetu

koji u tu svrhu raspolaze ovlašćenjima utvrđenim u glavi X.

GLAVA X

Ekonomski i socijalni savet

Sastav

Član 61

1. Ekonomski i socijalni savet sastoji se od pedeset i četiri člana Ujedinjenih nacija koje bira Generalna skupština.

2. Uz rezervu u odnosu na odredbe stava 3, osamnaest članova Ekonomskog i socijalnog saveta bira se svake godine za period od tri godine. Članovi koji se povlače mogu odmah ponovo biti birani.

3. Na prvim izborima posle povećanja broja članova Ekonomskog i socijalnog saveta od dvadeset sedam na pedeset i četiri, pored članova izabranih na mesto devet čiji mandat ističe krajem godine, bira se dodatnih dvadeset i sedam članova. Mandat devetorice od ovih dvadeset i sedam dodatnih članova ističe za godinu dana, a mandat drugih devet članova za dve godine, u skladu s rešenjem Generalne skupštine.

4. Svaki član Ekonomskog i socijalnog saveta ima jednog predstavnika u Savetu.

Zadaci i ovlašćenja

Član 62

1. Ekonomski i socijalni savet može da vrši ili pokreće proučavanja i da priprema izveštaje o međunarodnim ekonomskim, socijalnim, kulturnim, prosvetnim, zdravstvenim i srodnim predmetima i može da daje preporuke o svim tim predmetima Generalnoj skupštini, članovima Ujedinjenih nacija i zainteresovanim specijalizovanim agencijama.

2. On može da daje preporuke u cilju unapređenja poštovanja i uvažavanja prava čoveka i osnovnih sloboda za sve.

3. On može, o pitanjima iz svoje nadležnosti, da priprema nacрте konvencija radi podnošenja Generalnoj skupštini.

4. On može, u skladu s pravilima koja propišu Ujedinjene nacije, da saziva međunarodne konferencije o pitanjima iz svoje nadležnosti.

Član 63.

1. Ekonomski i socijalni savet može da sa svakom od agencija navedenih u članu 57 zaključuje sporazume kojima se određuju uslovi pod kojima se agencija u pitanju povezuje s Ujedinjenim nacijama. Takvi sporazumi podležu odobrenju generalne skupštine.

2. On može da usaglašava delatnost specijalizovanih agencija savetujući se s njima i dajući preporuke takvim agencijama, a isto tako, dajući preporuke Generalnoj skupštini i članovima Ujedinjenih nacija.

Član 64

1. Ekonomski i socijalni savet može da preduzima odgovarajuće korake radi dobijanja redovnih izveštaja od specijalizovanih agencija. On može da sklapa sporazume sa članovima Ujedinjenih nacija i sa specijalizovanim agencijama radi dobijanja izveštaja o koracima preduzetim u svrhu sprovođenja njegovih sopstvenih preporuka kao i preporuka Generalne skupštine o predmetima koji ulaze u okvir njegove nadležnosti.

2. On može da saopštava svoje primedbe o tim izveštajima Generalnoj Skupštini.

Član 65

Ekonomski i socijalni savet može da pruža obaveštenja Savetu bezbednosti i pomaže Savetu bezbednosti na njegovo traženje.

Član 66

1. Ekonomski i socijalni savet obavlja takve zadatke koji spadaju u njegovu nadležnost a u vezi su sa sprovođenjem u život preporuka Generalne skupštine.

2. On može, uz odobrenje Generalne skupštine, da vrši usluge na zahtev članova Ujedinjenih nacija i na traženje specijalizovanih agencija.

3. On vrši i druge zadatke nabrojane u drugim odeljcima ove Povelje, ili koje mu odredi Generalna skupština.

Glasanje

Član 67

1. Svaki član Ekonomskog i socijalnog saveta ima jedan glas.

2. Odluke Ekonomskog i socijalnog saveta donose se većinom članova koji su prisutni i koji glasaju.

Postupak

Član 68

Ekonomski i socijalni savet obrazuje komisije za ekonomska i socijalna pitanja i za unapređivanje prava čoveka, kao i druge takve komisije za koje se ukaže potreba u cilju obavljanja njegovih zadataka.

Član 69

Ekonomski i socijalni savet poziva svakog člana Ujedinjenih nacija da, bez prava glasa, učestvuje u njegovom razmatranju svakog predmeta za koji je taj član posebno zainteresovan.

Član 70

Ekonomski i socijalni savet može da zaključi sporazume kako bi predstavnici specijalizovanih agencija, bez prava glasa, uzeli učešća u njegovom razmatranju i u razmatranju komisija koje je on obrazovao, kao i da bi njegovi predstavnici uzeli učešća u razmatranju specijalizovanih agencija.

Član 71

Ekonomski i socijalni savet može da zaključi potrebne sporazume radi konsultovanja sa zainteresovanim nevladinim organizacijama zainteresovanim za pitanja koja ulaze u okvir njegove nadležnosti. Takvi sporazumi mogu se praviti s međunarodnim organizacijama i, kad tome ima mesta, s nacionalnim organizacijama posle konsultovanja sa zainteresovanim članom Ujedinjenih nacija.

Član 72

1. Ekonomski i socijalni savet sam usvaja svoj poslovnik, uključujući način izbora njegovog predsednika.

2. Ekonomski i socijalni savet se sastaje prema potrebi, saglasno svome poslovniku koji sadrži i odredbu o sazivanju sednica na traženje većine njegovih članova.

GLAVA XI

Deklaracija o nesamoupravnim teritorijalna

Član 73

Članovi Ujedinjenih nacija koji su odgovorni ili koji preuzimaju na sebe odgovornost za upravljanje teritorijama čiji narodi još nisu postigli punu meru samouprave priznaju načelo da su interesi stanovništva tih teritorija od prvenstvene važnosti i prihvataju kao svetu dužnost obavezu da unapređuju u najvećoj mogućoj meri, u okviru sistema međunarodnog mira i bezbednosti ustanovljenog ovom Poveljom, blagostanje stanovništva tih teritorija i, u tome cilju:

- a) da osiguraju, uz dužno poštovanje kulture naroda u pitanju, njihov politički, ekonomski, socijalni i prosvetni napredak, pravično postupanje s njima, kao i da ih štiti od zloupotreba;
- b) da razvijaju samoupravu, da povećuju dužnu pažnju političkim težnjama tih naroda, kao i da im pružaju pomoć u progresivnom razvoju njihovih slobodnih političkih ustanova, u skladu s posebnim uslovima svake teritorije i njenih naroda i različitog stupnja njihovog napretka;
- c) da razvijaju međunarodni mir i bezbednost;
- d) da radi uspešnog postizanja socijalnih, ekonomskih i naučnih ciljeva izloženih u ovome članu, unapređuju primenu konstruktivnih mera razvoja, da podstiču istraživanja, da

- saraduju jedni s drugima i, kada i gde tome ima mesta, sa specijalizovanim međunarodnim telima; i
- e) da generalnom sekretaru redovno dostavljaju radi obaveštenja, a u okvirima koje nalažu bezbednost i ustavne mogućnosti, statističke i druge podatke tehničke prirode o ekonomskim, socijalnim i prosvetnim prilikama na teritorijama za koje su odgovorni, izuzimajući teritorije na koje se primenjuju glave XII i XIII.

Član 74

Članovi Ujedinjenih nacija slažu se takode da se njihova politika na teritorijama na koje se ova glava primenjuje mora zasnivati, ništa manje nego kada je u pitanju oblast njihovih metopola, na opštem načelu dobrog susedstva, uz pridavanje dužne pažnje interesima i blagostanju ostalog sveta u socijalnoj, ekonomskoj i trgovinskoj oblasti.

GLAVA XII

Međunarodni sistem starateljstva

Član 75

Ujedinjene nacije uspostaviće pod svojim rukovodstvom međunarodni sistem starateljstva za upravljanje i nadzor nad onim teritorijama koje mogu biti stavljene naknadnim pojedinačnim sporazumima pod taj sistem. Ove teritorije se dalje nazivaju teritorijama pod starateljstvom.

Član 76

Osnovni ciljevi sistema starateljstva, u saglasnosti s ciljevima Ujedinjenih nacija utvrđenim u članu 1 ove Povelje, jesu:

- a) da učvršćuje međunarodni mir i bezbednost;
- b) da unapređuje politički, ekonomski, socijalni i prosvetni napredak stanovništva teritorija pod starateljstvom i njihov progresivni razvoj u pravcu samouprave ili nezavisnosti, kako to odgovara posebnim uslovima svake teritorije i njenih naroda i slobodno izraženoj želji zaintereso-

vanih naroda kao i uslovima svakog sporazuma o starateljstvu;

- v) da podstiče poštovanje prava čoveka i osnovnih sloboda za sve bez obzira na rasu, pol, jezik ili veru, kao i da podstiče osećanje međusobne zavisnosti naroda sveta; i
- g) da obezbedi podjednako postupanje u socijalnim, ekonomskim i trgovinskim pitanjima prema svim članovima Ujedinjenih nacija i njihovim državljanima, kao i podjednako postupanje sa ovim poslednjim u izricanju pravde, bez nanošenja štete ostvarenju napred izloženih ciljeva i u okviru odredbi člana 80.

Član 77

1. Sistem starateljstva primenjuje se na sledeće kategorije teritorija koje mogu biti stavljene pod taj sistem na osnovu sporazuma o starateljstvu:

- a) teritorije koje se sada nalaze pod mandatom;
- b) teritorije koje budu oduzete od neprijateljskih država kao posledica Drugog svetskog rata; i
- v) teritorije koje dobrovoljno stave pod taj sistem države odgovorne za njihovo upravljanje.

2. Naknadnim sporazumom će se odrediti koje će teritorije iz napred izloženih kategorija biti stavljene pod sistem starateljstva i pod kojim uslovima.

Član 78

Sistem starateljstva ne primenjuje se na teritorije koje su postale članovi Ujedinjenih nacija, među kojima se odnosi treba da zasnivaju na poštovanju načela suverene jednakosti.

Član 79

Uslovi starateljstva za svaku teritoriju koja se stavlja pod sistem starateljstva, podrazumevajući i svaku izmenu ili dopunu, utvrđuju sporazumno između sebe neposredno zainteresovane države, uključujući i silu mandatoru u slučaju teritorija koje se nalaze pod mandatom jed-

nog člana Ujedinjenih nacija, i odobravaju se kao što je predviđeno u članovima 83 i 85.

Član 80

1. Izuzevši ono što se može ugovoriti u pojedinačnim sporazumima o starateljstvu, zaključenim saglasno članovima 77, 79 i 81, kojima se pojedine teritorije stavljaju pod sistem starateljstva, i sve dok ti ugovori ne budu zaključeni, ništa u ovoj glavi neće biti shvaćeno kao da posredno ili neposredno na ma koji način menja bilo koja prava svake države ili svakog naroda niti uslove iz postojećih međunarodnih instrumenata čije su ugovorne strane članovi Ujedinjenih nacija.

2. Stav 1 ovog člana neće se tumačiti kao da daje osnovu za odugovlačenje ili odlaganje vođenja pregovora i zaključenje sporazuma za stavljanje teritorije pod mandatom i drugih teritorija pod sistem starateljstva kao što je to predviđeno u članu 77.

Član 81

Sporazum o starateljstvu sadrži u svakom slučaju uslove na osnovu kojih se upravlja teritorijom pod starateljstvom i utvrđuje vlast koja će vršiti upravu nad teritorijom pod starateljstvom. Tu vlast, koja se dalje naziva administrativnom vlašću, mogu sačinjavati jedna ili više država ili sama Organizacija.

Član 82

U svakom sporazumu o starateljstvu može se odrediti jedno ili više strateških područja koja mogu obuhvatiti deo ili svu teritoriju pod starateljstvom na koju se sporazum odnosi, bez povrede bilo kog specijalnog sporazuma ili sporazuma zaključenih na osnovu člana 43.

Član 83

1. Sve zadatke Ujedinjenih nacija koji se odnose na strateška područja, uključujući i odobravanje uslova iz sporazuma o starateljstvu kao i njihove izmene i dopune, vrši Savet bezbednosti.

2. Osnovni zadaci utvrđeni u članu 76 primenjuju se na narod svakog strateškog područja.

3. Savet bezbednosti koristeći u skladu s odredbama sporazuma o starateljstvu i ne nanoseći štetu zahtevima bezbednosti, pomoć Starateljskog saveta radi izvršenja ovih zadataka Ujedinjenih nacija po osnovu sistema starateljstva koji se tiču političkih, ekonomskih, socijalnih i prosvetnih stvari u strateškim područjima.

Član 84

Dužnost je administrativne vlasti da osigura da teritorija pod starateljstvom da svoj doprinos održanju međunarodnog mira i bezbednosti. U tom cilju administrativna vlast može se koristiti dobrotvornim snagama, olakšicama i pomoći s teritorije pod starateljstvom prilikom sprovođenja obaveza koje je administrativna vlast preuzela u ovom pogledu prema Savetu bezbednosti, kao i radi lokalne odbrane i održanja zakonitosti i porетка na teritoriji pod starateljstvom.

Član 85

1. Zadatke Ujedinjenih nacija u odnosu na sporazume o starateljstvu za sva područja koja nisu označena kao strateška, uključujući tu i odobravanje uslova iz sporazuma o starateljstvu i njihovih izmena ili dopuna, vrši Generalna skupština.

2. Starateljski savet, radeći pod okriljem Generalne skupštine, pomaže Generalnoj skupštini pri izvršavanju tih zadataka.

GLAVA XIII

Sastav

Član 86

1. Starateljski savet sačinjavaju sledeći članovi Ujedinjenih nacija:

- a) članovi koji upravljaju teritorijama pod starateljstvom;
- b) oni članovi poimenično navedeni u članu 23 koji ne upravljaju teritorijama pod starateljstvom, i
- c) onoliko ostalih članova koji na rok od tri godine izabere Generalna skupština koliko se pokaže potrebnim da bi se obezbedilo da ukupan

broj članova Starateljskog saveta bude podjednako podeljen između ovih članova Ujedinjenih nacija koji upravljaju teritorijama pod starateljstvom i onih koji to ne čine.

2. Svaki član Starateljskog saveta određuje jedno naročito kvalifikovano lice da ga u njemu predstavlja.

Zadaci i ovlašćenja

Član 87

Generalna skupština i, pod njenim okriljem, Starateljski savet mogu pri vršenju svojih zadataka:

- razmatrati izveštaje koje podnosi administrativna vlast;
- primati peticije i ispitivati ih savetujući se s administrativnom vlašću;
- vršiti privremene obilaske teritorija pod starateljstvom u vreme u koje se sporazumeju s administrativnom vlašću, i
- preduzimati te i ostale akcije u skladu s odredbama o starateljstvu.

Član 88

Starateljski savet sastavlja upitnik o političkom, socijalnom i prosvetnom napretku stanovnika svake teritorije pod starateljstvom, a administrativna vlast svake teritorije pod starateljstvom koja spada u nadležnost Generalne skupštine podnosi godišnji izveštaj Generalnoj skupštini na bazi takvih upitnika.

Glasanje

Član 89

1. Svaki član Starateljskog saveta ima jedan glas.

2. Odluke Starateljskog saveta se donose većinom članova koji su prisutni i koji glasaju.

Postupak

Član 90

1. Starateljski savet sam usvaja svoj poslovnik, uključujući i način izbora svoga predsednika.

2. Starateljski savet se sastaje prema potrebi saglasno svom poslovniku, koji sadrži i odredbu o sazivanju sednica na traženje većine njegovih članova.

Član 91

Starateljski savet, kad tome ima mesta, koristi pomoć Ekonomskog i socijalnog saveta, a isto tako, i specijalizovanih agencija u pitanju kojima se oni bave.

GLAVA XIV

Međunarodni sud

Član 92

Međunarodni sud je glavni sudski organ Ujedinjenih nacija. On postupa u skladu s priloženim statutom, koji je zasnovan na Statutu Stalnog suda međunarodne pravde i čini sastavni deo ove Povelje.

Član 93

1. Svi članovi Ujedinjenih nacija su *ipso facto* strane Statuta Međunarodnog suda.

2. Država koja nije član Ujedinjenih nacija može da postane strana Statuta Međunarodnog suda pod uslovima koje u svakom pojedinom slučaju određuje Generalna skupština na preporuku Saveta bezbednosti.

Član 94

1. Svaki član Ujedinjenih nacija obavezuje se da će se pridržavati odluke Međunarodnog suda u svakom sporu u kome je stranka.

2. Ako jedna stranka u sporu ne ispunji obaveze koje na njoj leže prema presudi koju Sud donese, druga stranka se može obratiti Savetu bezbednosti, koji može, ako smatra potrebnim, dati preporuke ili odlučiti o merama koje treba preduzeti da bi se presuda izvršila.

Član 95

Ništa u ovoj Povelji ne sprečava članove Ujedinjenih nacija da rešavanje svojih sporova poveravaju drugim sudovima na osnovu sporazuma koji već postoje ili koji mogu biti ubuduće zaključeni.

Član 96

1. Generalna skupština ili Savet bezbednosti mogu tražiti od Međunarodnog suda da dâ savetodavno mišljenje o svakom pravnom pitanju.

2. Drugi organi Ujedinjenih nacija i specijalizovane ustanove koje Generalna skupština može u svako doba na to da ovlasti, takođe mogu tražiti od Suda savetodavno mišljenje o pravnim pitanjima u okviru njihove delatnosti.

GLAVA XV

Sekretarijat

Član 97

Sekretarijat sačinjavaju generalni sekretar i ono osoblje koje Organizacija može da zahteva. Generalnog sekretara imenuje Generalna skupština na preporuku Saveta bezbednosti. On je glavni administrativni službenik Organizacije.

Član 98

Generalni sekretar postupa u tom svojstvu na svim sastancima Generalne skupštine, Saveta bezbednosti, Ekonomskog i socijalnog saveta i Starateljskog saveta, a vrši i sve druge funkcije koje mu povere ovi organi. Generalni sekretar podnosi Generalnoj skupštini godišnji izveštaj o radu Organizacije.

Član 99

Generalni sekretar može skrenuti pažnju Savetu bezbednosti na svako pitanje koje po njegovom mišljenju može da ugrozi očuvanje međunarodnog mira i bezbednosti.

Član 100

1. U vršenju svojih dužnosti generalni sekretar i osoblje ne traže niti primaju uputstva ni od koje vlasti izvan Organizacije. Oni će se uzdržati od svake akcije koja bi se mogla odraziti na njihov položaj kao međunarodnih službenika jedino Organizaciji.

2. Svaki član Ujedinjenih nacija obavezuje se da će poštovati isključivo međunarodni karakter funkcija generalnog

sekretara i osoblja i da neće težiti da na njih utiče u vršenju njihovih dužnosti.

Član 101

1. Generalni sekretar imenuje osoblje prema pravilima koje donosi Generalna skupština.

2. Odgovarajuće osoblje biće stalno dodeljeno Ekonomskom i socijalnom savetu, Starateljskom savetu i, ukoliko je potrebno, drugim organima Ujedinjenih nacija. Ovo osoblje čini sastavni deo Sekretarijata.

3. Pri zapošljavanju osoblja i određivanju uslova službe najveća pažnja će se pokloniti potrebi da se obezbedi najviši stupanj marljivosti, stručnosti i neporočnosti. Potrebna pažnja će se obratiti na važnost regrutovanja osoblja na najširoj mogućoj geografskoj osnovi.

GLAVA XVI

Razne odredbe

Član 102

1. Svaki ugovor i svaki međunarodni sporazum koji zaključi neki član Ujedinjenih nacija posle stupanja na snagu ove Povelje biće što je moguće pre registrovan u Sekretarijatu i objavljen od njegove strane.

2. Nijedna strana takvog ugovora ili međunarodnog sporazuma koji nije registrovan shodno odredbama stava 1 ovog člana neće se moći pozivati na taj ugovor ili sporazum ni pred jednim organom Ujedinjenih nacija.

Član 103

U slučaju sukoba između obaveza članova Ujedinjenih nacija po ovoj Povelji i njihovih obaveza po nekom drugom međunarodnom sporazumu, prevagu će imati njihove obaveze po ovoj Povelji.

Član 104

Organizacija uživa na teritoriji svakog svog člana onu pravnu sposobnost koja joj je potrebna da vrši svoje funkcije i postiže svoje ciljeve.

Član 105

1. Organizacija uživa na teritoriji svakog svog člana one povlastice i imunitete koji su potrebni za postizanje njenih ciljeva.

2. Predstavnici članova Ujedinjenih nacija i službenici Organizacije uživaju isto tako povlastice i imunitete koji su potrebni da samostalno obavljaju svoje funkcije u vezi s Organizacijom.

3. Generalna skupština može davati preporuke u cilju određivanja pojedinosti primene stavova 1 i 2 ovog člana ili predlagati u tu svrhu konvencije članovima Ujedinjenih nacija.

GLAVA XVII

Prelazne odredbe o bezbednosti

Član 106

Dok ne stupe na snagu posebni sporazumi pomenuti u članu 43 i koji Savetu bezbednosti, po njegovom mišljenju, omogućavaju da otpočne s vršenjem svojih funkcija po članu 42, strane Deklaracije četiri nacije, potpisane u Moskvi 30. oktobra 1943. i Francuska, pristupiće međusobnom savetovanju saglasno odredbama stava 5 ove Deklaracije, a po potrebi i savetovanju s drugim članovima Ujedinjenih nacija, u cilju preduzimanja – u ime Organizacije – zajedničke akcije koja može biti potrebna radi očuvanja međunarodnog mira i bezbednosti.

Član 107

Ništa u ovoj Povelji ne obesnažuje niti sprečava akciju u odnosima na ma koju državu koja je za vreme Drugog svetskog rata bila neprijatelj bilo koje države potpisnice ove Povelje, preduzetu ili odobrenu – kao posledicu tog rata – od vlada odgovornih za takvu akciju.

GLAVA XVIII

Izmene i dopune

Član 108

Izmene i dopune ove Povelje stupaju na snagu za sve članove Ujedinjenih nacija kad ih usvoje dve trećine članova Generalne skupštine i kada ih, saglasno nji-

hovom ustavnim postupku, ratifikuju dve trećine članova Ujedinjenih nacija, uključujući i sve stalne članove Saveta bezbednosti.

Član 109

1. U cilju revizije ove Povelje može se održati Opšta konferencija članova Ujedinjenih nacija na dan i u mestu koji će utvrditi glasovima dve trećine članova Generalne skupštine i glasovima ma kojih sedam članova Saveta bezbednosti. Svaki član Ujedinjenih nacija na Konferenciji imaće jedan glas.

2. Svaka izmena ove Povelje koju Konferencija preporučiti dvotrećinskom većinom glasova, stupiće na snagu kad je ratifikuju dve trećine članova Ujedinjenih nacija saglasno svom ustavnim postupku, uključujući i sve stalne članove Saveta bezbednosti.

3. Ako se posle stupanja na snagu ove Povelje takva Konferencija ne održi pre desetog zasedanja Generalne skupštine, predlog za sazivanje takve Konferencije staviće se na dnevni red tog zasedanja Generalne skupštine, a Konferencija će se održati ako to bude odlučeno većinom glasova članova Generalne skupštine i glasovima ma kojih sedam članova Saveta bezbednosti.

GLAVA XIX

Član 110

1. Ovu Povelju ratifikovaće države potpisnice u skladu sa svojim odnosnim ustavnim postupkom.

2. Ratifikacije će biti deponovane kod vlade Sjedinjenih Američkih Država, koja će o svakom izvršenom deponovanju obavestiti sve države potpisnice kao i generalnog sekretara Organizacije kad on bude imenovan.

3. Ova Povelja stupa na snagu pošto ratifikacije deponuju Republika Kina, Francuska, Savez Sovjetskih Socijalističkih Republika, Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Severne Irske, Sjedinjene Američke Države i većina ostalih država potpisnica. Protokol o deponovanim ratifikacijama sastaviće zatim

vlada Sjedinjenih Američkih Država, koja će ga u prepisu dostaviti svim državama potpisnicama.

4. Države potpisnice ove Povelje koje je ratifikuju posle njenog stupanja na snagu postaju članovi osnivači Ujedinjenih nacija na dan deponovanja svojih odnosnih ratifikacija.

Član 111

Ova Povelja, čiji su kineski, francuski, ruski, engleski i španski tekst podjed-

nako verodostojni, ostaće deponovana u arhivi vlade Sjedinjenih Američkih Država. Njene uredno overene prepise ova vlada će dostaviti vladama ostalih država potpisnica.

U potvrdu čega su predstavnici vlada Ujedinjenih nacija potpisali ovu Povelju.

Radeno u gradu San Francisku dvadeset šestog juna hiljadu devet stotina četrdeset pete godine.

10.1. Statut Međunarodnog suda pravde²⁹

(izvodi)

Član 1

Međunarodni sud ustanovljen Poveljom Ujedinjenih nacija kao glavni sudski organ Ujedinjenih nacija biće obrazovan i raditiće shodno odredbama ovoga Statuta.

GLAVA I ORGANIZACIJA SUDA

Član 2

Sud sačinjavaju skup nezavisnih sudija, izabranih bez obzira na njihovo državljanstvo između lica visokih moralnih osobina, koja ispunjavaju uslove koji se za obavljanje najviših sudskih funkcija traže u njihovim odnosnim zemljama, ili su poznati pravni stručnjaci u međunarodnom pravu.

Član 3

1. Sud se sastoji od petnaest članova, između kojih dvojica ne mogu biti državljani iste države.

2. Lice za koje bi se u svrhu članstva u Sudu moglo uzeti da je državljanin više od jedne države, smatraće se državljaninom države u kojoj redovno vrši građanska i politička prava.

Član 4

1. Članove Suda biraju Generalna skupština i Savet bezbednosti s liste lica koja su predložile nacionalne grupe Stalnog arbitražnog suda u skladu sa sledećim odredbama.

2. Ako su u pitanju članovi Ujedinjenih nacija koji nisu predstavljeni u Stalnom arbitražnom sudu, kandidate predlažu nacionalne grupe, koje u tu svrhu odrede njihove vlade, pod istim uslovima koje član 44 Haške konvencije od 1907. o mirnom rešavanju međunarodnih sporova propisuje za članove Stalnog arbitražnog suda.

3. Uslove pod kojima jedna država koja je strana ovog Statuta, ali koja nije član Ujedinjenih nacija, može da sudeluje u izboru članova Suda određuje, u odsustvu posebnog sporazuma, Generalna skupština na preporuku Saveta bezbednosti.

Član 5

1. Najmanje tri meseca pre dana izbora, generalni sekretar Ujedinjenih nacija obraća se pismeno članovima Stalnog arbitražnog suda koji pripadaju državama stranama ovog Statuta, kao i članovima nacionalnih grupa određenih u smislu člana 4, stav 2, pozivajući ih da, u određenom roku, preko nacionalne grupe pristupe predlaganju lica koja su u stanju da se prime dužnosti člana Suda.

2. Nijedna grupa ne može predložiti više od četiri lica od kojih najviše dvojicu svojih državljana. Ni u kom slučaju broj kandidata koje predlaže jedna grupa ne može biti veći od dvostrukog broja mesta koja treba popuniti.

²⁹ Usvojen zajedno sa Poveljom UN u San Francisku 26. juna 1945. *Sl. list DFJ*, br. 69/45. Prevod Milana Šahovića i Bogdana Babovića, Informacioni centar Ujedinjenih nacija, Beograd 1971.

Član 6

Preporučuje se svakoj nacionalnoj grupi da se, pre no što pristupi ovom predlaganju kandidata, posavetuje sa svojim najvišim sudom, svojim pravnim fakultetima i pravnim školama, a, isto tako, i sa svojim nacionalnim akademijama i nacionalnim odeljenjima međunarodnih akademija koje se bave proučavanjem prava.

Član 7

1. Generalni sekretar sastavlja po azbučnom redu listu svih tako predloženih lica. Izuzev slučaja predviđenog u članu 12, stav 2, samo ova lica mogu biti birana.

2. Generalni sekretar podnosi ovu listu Generalnoj skupštini i Savetu bezbednosti.

Član 8

Generalna skupština i Savet bezbednosti pristupaju izboru članova Suda nezavisno jedan od drugog.

Član 9

Pri svakom izboru birači će imati u vidu ne samo da lica koja treba da budu izabrana pojedinačno ispunjavaju potrebne uslove, nego i da se u Sudu kao celini obezbedi predstavljanje najvažnijih oblika civilizacije i glavnih pravnih sistema sveta.

Član 10

1. Smatraju se izabranim oni kandidati koji dobiju apsolutnu većinu glasova i u Generalnoj skupštini i u Savetu bezbednosti.

2. Svako glasanje u Savetu bezbednosti, bilo za izbor sudija ili za imenovanje članova komisije o kojoj je reč u članu 12, biće objavljeno bez ikakve razlike između stalnih i nestalnih članova Saveta bezbednosti.

3. U slučaju da više od jednog državljanina iste države dobiju apsolutnu većinu glasova i u Generalnoj skupštini i u Savetu bezbednosti, smatra se da je izabran samo najstariji od njih.

Član 11

Ako posle prvog sastanka održanog u cilju izbora ostane nepopunjeno jedno ili više mesta, održava se drugi i, ako je potrebno, treći sastanak.

Član 12

1. Ako posle trećeg sastanka ostane i dalje nepopunjeno jedno ili više mesta, može se u svako doba, na traženje bilo Generalne skupštine bilo Saveta bezbednosti, obrazovati zajednička komisija od šest članova, od kojih trojicu imenuje Generalna skupština a trojicu Savet bezbednosti, da bi se za svako još nepopunjeno mesto izabralo apsolutnom većinom glasova jedno ime koje se predlaže na odvojeno usvajanje u Generalnoj skupštini i u Savetu bezbednosti.

2. Ako se zajednička komisija jednoglasno saglasi o nekom licu koje ispunjava potrebne uslove, ono može biti uneto u njenu listu čak iako nije bilo uneto u listu predloženih kandidata o kojoj je reč u članu 7.

3. Ako je zajednička komisija uverena da neće uspeti da obezbedi izbor, članovi Suda koji su već izabrani pristupaju popunjavanju slobodnih mesta u roku koji će odrediti Savet bezbednosti odabiranjem između onih kandidata koji su bili izabrani ili u Generalnoj skupštini ili u Savetu bezbednosti.

4. U slučaju jednake podela glasova među sudijama, odlučuje glas najstarijeg sudije.

Član 13

1. Članovi Suda biraju se na devet godina i mogu biti ponovo birani; međutim, što se tiče sudija izabranih prilikom prvog izbora, petorici sudija mandati ističu na kraju treće godine, a mandati ostale petorice sudija ističu na kraju šeste godine.

2. Sudije čiji mandati treba da isteknu na kraju napred pomenutih početnih perioda od tri i šest godina, odrediće generalni sekretar bacanjem kocke odmah po obavljenom prvom izboru.

3. Članovi Suda nastavljaju da obavljaju svoju dužnost sve dok njihova mesta ne budu popunjena. I posle popune oni će dovršiti sve sporove koje su počeli da sude.

4. U slučaju ostavke nekog člana Suda, ostavka se upućuje predsedniku Suda

radi dostave generalnom sekretaru. Ovim poslednjim obaveštenjem mesto postaje upražnjeno.

Član 14

Upraznjena mesta popunjavaju se na isti način koji je propisan za prvi izbor, zavisno od sledeće odredbe: u roku od mesec dana po upražnjenju mesta generalni sekretar će uputiti pozive o kojima je reč u članu 5, a datum izbora utvrdiće Savet bezbednosti.

Član 15

Član Suda izabran da zameni člana čiji mandat nije istekao, vrši dužnost do isteka preostalog mandata svog prethodnika.

Član 22

1. Sedište Suda biće u Hagu. Međutim, to ne sprečava Sud da zaseda i obavlja svoje dužnosti i na drugom mestu kad god Sud smatra da je to poželjno.

2. Predsednik i sekretar borave u sedištu Suda.

Član 23

1. Sud zaseda stalno, izuzev za vreme sudskog odmora, čiji početak i trajanje određuje Sud.

2. Članovi Suda imaju pravo na povremena odsustva, čiji početak i trajanje utvrđuje Sud, vodeći računa o udaljenosti između Haga i zavičaja svakog pojedinog sudi je.

3. Članovi Suda su dužni da budu stalno na raspolaganju Suda, sem kada se nalaze na odsustvu ili su sprečeni da budu prisutni bolešću ili drugim ozbiljnim razlozima kojima će se uredno opravdati pred predsednikom.

Član 24

1. Ako jedan član Suda smatra da, iz nekog posebnog razloga, ne treba da učestvuje u rešavanju određenog spora, on će o tome obavestiti predsednika.

2. Ako predsednik smatra da jedan član Suda iz nekog posebnog razloga ne treba da učestvuje u rešavanju određenog spora, on će ga o tome obavestiti.

3. Ako u takvom slučaju između člana Suda i predsednika dođe do neslaganja, stvar se rešava odlukom Suda.

Član 25

1. Sud zaseda u punom sastavu izuzev kad je u ovom Statutu izričito drukčije predviđeno.

2. Pravilnikom Suda može se predvideti da jedan ili više sudija, prema okolnostima i po redosledu, budu oslobođeni učestvovanja u suđenju, pod uslovom da se time broj sudija raspoloživih za obrazovanje Suda ne smanji ispod jedanaest.

3. Za obrazovanje Suda dovoljan je kvorum od devet sudija.

Član 26

1. Sud može s vremena na vreme da obrazuje jedno ili više odeljenja sastavljenih od trojice ili više sudija prema odluci Suda, koja će se baviti određenim vrstama sporova – na primer, radnim sporovima u vezi s tranzitom i saobraćajem,

2. Sud može u svako doba da obrazuje odeljenje koje će se baviti određenim sporom. Broj sudija koji sačinjavaju takvo odeljenje utvrdiće Sud uz saglasnost stranaka u sporu.

3. Odeljenja predviđena ovim članom sude i odlučuju u sporovima ako to zahtevaju stranke u sporu.

Član 27

Presuda koju izriče bilo koje odeljenje predviđeno u članovima 26 i 29 smatra se kao da ju je izrekao Sud.

Član 28

Odeljenja predviđena u članovima 26 i 29 mogu, s pristankom stranaka u sporu, zasedavati i obavljati svoje zadatke i u drugim mestima van Haga.

Član 29

Radi bržeg otpravljanja poslova, Sud će svake godine obrazovati jedno odeljenje sastavljeno od petorice sudija, koje može, na zahtev stranaka u sporu, da u sporovima sudi i odlučuje po skraćenom postupku. Pored toga biraju se i dvojica sudija u svrhu da zamene sudije koji budu sprečeni da učestvuju u suđenju.

Član 30

1. Sud donosi Pravilnik po kome obavlja svoje funkcije. Posebno, on propisuje pravila postupka.

2. Pravilnikom Suda mogu se predvideti porotnici koji će zasedati u Sudu ili u nekom od njegovih odeljenja, bez prava glasa.

Član 31

1. Sudije državljani svake stranke u sporu zadržavaju pravo da sude u sporu koji je pred Sudom.

2. Ako Sud uvrsti u veće sudiju koji je državljanin jedne od stranaka u sporu, svaka druga stranka u sporu može da izabere jedno lice koje će zasedati u svojstvu sudije. Takvo lice biće izabrano prvenstveno među onim licima koja su bila predložena kao kandidati, kako je to propisano u članu 4 i 5.

3. Ako Sud u veće ne uvrsti nijednog sudiju koji je državljanin stranaka u sporu, svaka od tih stranaka može pristupiti izboru jednog sudije, kako je to predviđeno u stavu 2 ovog člana.

4. Odredbe ovog člana se primenjuju na slučaj iz člana 26 i 29. U takvim slučajevima, predsednik će zamoliti jednog ili ako je potrebno dvojicu članova Suda koji sačinjavaju odeljenje da ustupe mesto članovima suda koji su državljani zainteresovanih strana u sporu, a ako takvih nema, ili ako nisu u stanju da prisustvuju, sudijama koje parnične stranke posebno izaberu.

5. Kad više stranaka u sporu imaju isti interes, one se prilikom primene gornje odredbe računaju samo kao jedna stranka u sporu. O svakoj sumnji u tom pogledu odlučuje Sud.

6. Sudije izabrane prema odredbama stavova 2, 3 i 4 ovog člana moraju ispunjavati uslove postavljene članovima 2, 17 (stav 2), 20 i 24 ovog Statuta. Oni u donošenju odluke učestvuju u uslovima pune ravnopravnosti sa svojim kolegama.

Član 32

1. Svaki član Suda prima godišnju platu.

2. Predsednik prima specijalni godišnji dodatak.

3. Potpredsednik prima poseban dodatak za svaki dan kad vrši dužnost predsednika.

4. Sudije izabrani shodno članu 31, a koji nisu članovi Suda, primaju naknadu za svaki dan kad vrše svoje funkcije.

5. Ove plate, dodatke i naknade određuje Generalna skupština. Oni se ne mogu smanjivati u toku trajanja dužnosti.

6. Platu sekretara određuje Generalna skupština na predlog Suda.

7. Pravilnikom koji donosi Generalna skupština određuju se uslovi pod kojima se članovima Suda i sekretaru mogu dati penzije kao i uslovi pod kojima će se članovima suda i sekretaru vršiti naknada putnih troškova.

8. Napred pomenute plate, dodaci i naknade oslobođeni su svih poreza.

Član 33

Troškove Suda snose Ujedinjene nacije na način koji određuje Generalna skupština.

GLAVA II NADLEŽNOST SUDA

Član 34

1. Samo države mogu biti stranke u sporovima pred Sudom.

2. Sud, zavisno od svog Pravilnika i u skladu s njim, može tražiti od javnih međunarodnih organizacija obaveštenja u vezi sa sporovima koji su pred njim, i primaće takva obaveštenja koja mu budu dostavljale takve organizacije po vlastitoj inicijativi.

3. Kad god se u sporu pred Sudom postavi pitanje tumačenja ustavnog akta neke, javne međunarodne organizacije, ili jedne, međunarodne konvencije zaključene na osnovu njega, sekretar će o tome obavestiti odnosnu javnu međunarod-

nu organizaciju i dostavile joj u prepisu celokupan pismeni postupak.

Član 35

1. Sud je dostupan državama stranama ovog Statuta.

2. Uslove pod kojima je Sud dostupan ostalim državama određuje Savet bezbednosti, zavisno od posebnih odredaba sadržanih u važećim ugovorima, ali ti uslovi ni u kom slučaju ne smeju stavljati stranke u sporu u neravnopravan položaj pred Sudom.

3. Kad je država koja nije član Ujedinjenih nacija stranka u nekom sporu, Sud će utvrditi iznos koji je ta stranka dužna da položi na ime troškova Suda. Ova odredba se neće primenjivati ako ta država učestvuje u snošenju troškova Suda.

Član 36

1. Nadležnost Suda se prostire na sve sporove koje stranke iznesu pred njega, a, isto tako, i na sve slučajeve posebno predviđene u Povelji Ujedinjenih nacija ili u važećim ugovorima i konvencijama.

2. Države strane ovoga Statuta mogu u svako doba izjaviti da priznaju obaveznu nadležnost Suda *ipso facto* i bez posebnog sporazuma, pisma svakoj drugoj državi koja primi istu obavezu, u svim pravnim sporovima koji se odnose na:

- a) tumačenje nekog ugovora;
- b) svako pitanje međunarodnog prava;
- c) postojanje bilo koje činjenice koja bi, ako se utvrdi, predstavljala kršenje neke međunarodne obaveze;
- d) prirodu ili obim obeštećenja zbog kršenja neke međunarodne obaveze.

3. Napred navedene izjave mogu biti date bezuslovno ili pod uslovom reciprociteta od većeg broja ili samo određenih država, ili za određeno vreme.

4. Takve izjave se deponuju kod generalnog sekretara Ujedinjenih nacija koji njihove kopije dostavlja stranama Statuta i sekretaru Suda.

5. Izjave date po članu 36 Statuta Stalnog suda međunarodne pravde, a koje su još na snazi, smatraće se, među stranama ovog Statuta, kao prihvatanje obavezne nadležnosti Međunarodnog suda do isteka njihovog roka trajanja i saglasno njihovim odredbama.

6. U slučaju spora o tome da li je Sud nadležan, pitanje se rešava odlukom Suda.

Član 37

Kad god se nekim važećim ugovorom ili konvencijom predviđa iznošenje nekog pitanja pred sud koji je trebalo da obrazuje Društvo naroda, ili pred Stalni sud međunarodne pravde, pitanje će se, ako su posredi strane ovog Statuta, izneti pred Međunarodni sud.

Član 38

1. Sud, čiji je zadatak da sporove koji su mu podneti rešava saglasno međunarodnom pravu, primenjuje:

- a) međunarodne konvencije, bilo opšte ili posebne, kojima ustanovljavaju pravila izričito priznata od država u sporu;
- b) međunarodni običaj, kao dokaz opšte prakse prihvaćene kao pravo;
- c) opšta pravna načela priznata od civilizovanih naroda;
- d) pod uslovom odredaba člana 59, sudske odluke i doktrinu najpoznatijih stručnjaka javnog prava raznih naroda, kao pomoćno sredstvo za utvrđivanje pravnih pravila.

2. Ova odredba ne prejudicira pravo Suda da jedan spor rešava *ex aequo et bono*, ako stranke u sporu na to pristanu.

GLAVA III

POSTUPAK

Član 39

1. Službeni jezici Suda su francuski i engleski. Ako se stranke sporazumeju da se spor raspravlja na francuskom, presuda se izriče na francuskom. Ako se stranke sporazumeju da se spor ras-

pravlja na engleskom, presuda se izriče na engleskom.

2. U nedostatku sporazuma o jeziku koji će biti upotrebljen svaka stranka u sporu može se u postupku služiti jezikom kojim hoće; presudu Sud izriče na francuskom i engleskom jeziku. U ovom slučaju Sud istovremeno određuje koji će se od dva teksta smatrati verodostojnim.

3. Sud će, na traženja ma koje stranke u sporu, odobriti upotrebu i drugog jezika osim francuskog i engleskog kojim će se ta stranka služiti.

Član 40

1. Sporovi se iznose pred Sud prema slučaju, bilo saopštavanjem kompromisa ili pismenom tužbom upućenom sekretaru. U oba ova slučaja moraju biti naznačeni predmet spora i stranke u sporu.

2. Sekretar odmah saopštava tužbu svima zainteresovanim.

3. On isto tako, preko generalnog sekretara, obaveštava članove Ujedinjenih nacija kao i sve druge države koje su ovlašćene da se pojave pred Sudom.

Član 41

1. Sud je ovlašćen da ukaže, ako smatra da okolnosti to zahtevaju, na sve privremene mere koje treba preduzeti radi obezbeđenja prava jedne ili druge stranke u sporu.

2. U očekivanju konačne odluke, obaveštenje o predloženim merama odmah se dostavlja strankama u sporu i Savetu bezbednosti.

Član 42

1. Stranke u sporu predstavljaju zastupnici.

2. Njima pred Sudom mogu pomagati savetnici ili advokati.

3. Zastupnici, savetnici i advokati stranaka u sporu pred Sudom uživaju privilegije i imunitete potrebne za nezavisno obavljanje svojih dužnosti.

Član 43

1. Postupak se sastoji iz dva dela: pismenog i usmenog.

2. Pismeni postupak se sastoji iz dostavljanja Sudu i strankama u sporu podnesaka, protivpodnesaka i, ako je potrebno, odgovora; a, isto tako, i iz svih dokaznih spisa i isprava.

3. Ove dostave vrše se preko sekretara, po redu i o rokovima koje odredi Sud.

4. Overen prepis svake isprave koju podnese jedna stranka u sporu biće dostavljen drugoj stranci u sporu.

5. Usmeni postupak sastoji se u saslušanju pred Sudom svedoka, veštaka, zastupnika, savetnika i advokata.

Član 44

1. Radi uručenja svih saopštenja drugim licima osim zastupnicima, savetnicima i advokatima, Sud se obraća neposredno vladi države na čijoj teritoriji saopštenje treba da se uruči.

2. Ista odredba se primenjuje kad god treba da se preduzmu koraci radi pribavljanja dokaza na licu mesta.

Član 45

Raspravom rukovodi predsednik ili, ako je on sprečen da predsedava, potpredsednik; ako su obojica sprečeni da predsedavaju, predsedava najstariji prisutni sudija.

Član 46

Rasprava pred Sudom je javna, ako Sud drukčije ne odluči, ili ako stranke u sporu ne zatraže da se javnost isključi.

Član 47

1. Na svakoj raspravi vodi se zapisnik koji potpisuju sekretar i predsednik.

2. Samo je taj zapisnik verodostojan.

Član 48

Sud izdaje naređenja za vođenje postupka, određuje oblik i vreme u kojima svaka stranka u sporu mora dati završnu reč i preduzima sve mere u vezi s izvođenjem dokaza.

Član 49

Sud može i pre početka rasprave pozvati zastupnike da podnesu svaku ispravu ili da pruže svako objašnjenje. Svako odbijanje unosi se u zapisnik.

Član 50

Sud može u svako doba svakom pojedincu, telu, nadležstvu, komisiji ili drugoj organizaciji koju izabere poveriti zadatak da sprovede istragu ili da izvrši veštačenje.

Član 51

Svedocima i veštacima u toku rasprave postavljaju se sva pitanja od značaja pod uslovima koje Sud utvrđuje u Poslovniku pomenutom u članu 30.

Član 52

Pošto Sud primi dokaze i izjave svedoka u roku određenom u tu svrhu, on može odbiti da primi svaki dalji usmeni ili pismeni dokaz koji bi jedna stranka u sporu želela da podnese osim ako druga stranka u sporu pristane.

Član 53

1. Kad god se jedna od stranaka u sporu ne pojavi pred Sudom, ili propusti da brani svoju stvar, druga stranka u sporu može tražiti od Suda da odluči u korist njenog zahteva.

2. Pre no što tako postupi, Sud mora proveriti ne samo da je nadležan u smislu članova 36 i 37 nego i da je zahtev stvarno i pravno osnovan.

Član 54

1. Kad, pod rukovodstvom Suda, zastupnici, savetnici i advokati završe svoja izlaganja spornog pitanja, predsednik objavljuje da je rasprava završena.

2. Sud se povlači na većanje o odluci.

3. Većanja Suda se vrše tajno i ostaju tajna.

Član 55

1. Sve odluke donose se većinom prisutnih sudija.

2. U slučaju jednake podele glasova, predsednik ili sudija koji ga zamenjuje ima odlučujući glas.

Član 56

1. Presudom se utvrđuju razlozi na kojima je zasnovana.

2. Ona sadrži imena sudija koji su učestvovali u donošenju odluke.

Član 57

Ako presuda u celini ili delimično ne predstavlja jednodušno mišljenje sudija, svaki sudija je ovlašćen da da odvojeno mišljenje.

Član 58

Presudu potpisuju predsednik i sekretar. Ona se čita na javnoj sednici, pošto se o tome uredno obaveste zastupnici.

Član 59

Odluka Suda ima obaveznu snagu samo prema strankama u sporu i u odnosu na taj poseban slučaj.

Član 60

Presuda je konačna i bez prava žalbe. U slučaju spora o značenju ili domašaju presude, Sud daje tumačenje na zahtev bilo koje stranke u sporu.

Član 61

1. Zahtev za obnovu postupka može biti podnet samo kad se zasniva na otkriću neke činjenice od odlučujućeg značaja, koja pre izricanja presude nije bila poznata ni Sudu ni stranci u sporu koja zahteva obnovu, pod uslovom da takvo nepoznavanje nije posledica nemarnosti.

2. Postupak za obnovu otvara se odlukom Suda kojom se izričito utvrđuje postojanje nove činjenice, uz priznanje da ona po svome karakteru čini spor podložnim obnovi i izjavljuje da se po tom osnovu zahtev uvaži.

3. Sud može zahtevati prethodno izvršenje presude pre nego što odobri obnovu postupka.

4. Zahtev za obnovu mora se podneti najdavnije u roku od šest meseci od otkrića-ove činjenice.

5. Nijedan zahtev za obnovu postupka ne može se podneti po isteku deset godina od dana presude.

Član 62

1. Ako neka država smatra da u nekom sporu ima pravni interes koji može biti ugrožen presudom, ona može podneti Sudu zahtev da joj se odobri da se umeša u spor.

2. O ovom zahtevu odlučuje Sud.

Član 63

1. Kad god je u pitanju tumačenje neke konvencije čije su strane ugovornice i druge države koje nisu zainteresovane u sporu, sekretar će sve takve države bez odlaganja obavestiti.

2. Svaka država tako obavještena ima pravo da se umeša u postupak; ali ako se ovim pravom posluži, tumačenje sadržano u presudi isto je tako i za nju obavezno.

Član 64

Ako Sud drukčije ne odredi, svaka stranka u sporu snosi svoje troškove.

GLAVA IV SAVETODAVNA MIŠLJENJA

Član 65

1. Sud može davati savetodavno mišljenje o svakom pravnom pitanju na traženje bilo kojeg tela koje je ovlašćeno Poveljom Ujedinjenih nacija, ili u skladu s njom, da traži takvo mišljenje.

2. Pitanja o kojima se traži savetodavno mišljenje Suda moraju se podneti Sudu pismenim zahtevom koji sadrži tačne podatke o pitanju o kome se mišljenje traži i koji je proučen svim ispravama kojima se to pitanje može rasvetliti.

Član 66

1. Sekretar o traženju savetodavnog mišljenja odmah obavještava sve države koje su ovlašćene da se pojavljuju pred Sudom.

2. Sekretar isto tako, posebnim i neposrednim saopštavanjem, obavještava

svaku državu ovlašćenu da se pojavljuje pred Sudom ili međunarodnu organizaciju, za koju Sud ili, ako Sud ne zaseda, njegov predsednik smatra da je u stanju pružiti podatke o tom pitanju, da je Sud spreman da u roku koji odredi predsednik primi pismene izjave, ili da, na javnoj sednici koja će se u tu svrhu održati, sasluša usmene izjave u vezi s tim pitanjem.

3. Ako bilo koja država koja je ovlašćena da se pojavljuje pred Sudom ne primi posebno saopštenje pomenuto u stavu 2 ovog člana, takva država može izraziti želju da podnese pismenu izjavu ili da bude saslušana, a Sud će odlučiti.

4. Državama i organizacijama koje su podnele pismene ili usmene izjave ili i jedne i druge, biće dopušteno da stavljaju primedbe na izjave koje su učinile druge države ili organizacije u obliku, obimu i u rokovima koje u svakom pojedinom slučaju određuje Sud, ili, ako on ne zaseda, predsednik. U tu svrhu sve slične izjave sekretar blagovremeno saopštava državama i organizacijama koje su podnele takve izjave.

Član 67

Sud proglašava svoja savetodavna mišljenja na javnoj sednici pošto su pretihodno bili obavješteni generalni sekretar i predstavnici članova Ujedinjenih nacija, ostalih država i međunarodnih organizacija kojih se to neposredno tiče.

Član 68

Pri vršenju svojih savetodavnih funkcija Sud će se rukovoditi i odredbama ovoga Statuta koje se primenjuju u kontradiktornom postupku ukoliko smatra da njihovoj primeni ima mesta.

GLAVA V IZMENE I DOPUNE

Član 69

Izmene i dopune ovog Statuta vršiće se po istom postupku koji je predviđen Poveljom Ujedinjenih nacija za izmene i dopune te Povelje, uz rezervu, međutim,

da se vodi računa o svima odredbama koje, na preporuku Saveta bezbednosti, bude usvojila Generalna skupština u vezi s učesivovanjem država koje su strane ovog Statuta ali koje nisu članovi Ujedinjenih nacija.

Član 70

Sud ima pravo da predlaže izmene i dopune ovog Statuta koje smatra potrebnim, putem pismenih saopštenja generalnom sekretaru, u cilju razmatranja saglasno odredbama člana 69.

9.1. Konvencija o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida²⁵

Strane ugovornice,

razmotriši deklaraciju Generalne skupštine Ujedinjenih nacija u njenoj Rezoluciji 96 (I) od 11. decembra 1946. godine da je genocid zločin po međunarodnom pravu koji je u suprotnosti sa duhom i ciljevima Ujedinjenih nacija i koji civilizovani svet osuđuje;

priznajući da je u svim periodima istorije genocid izazvao velike štete čovečanstvu, i

ubedene da je za oslobođenje čovečanstva od tako užasne neđaće nužna međunarodna saradnja;

sporazumele su se u sledećem:

Član I

Strane ugovornice potvrđuju da je genocid, bez obzira da li je izvršen za vreme mira ili rata, zločin po međunarodnom pravu i da preuzimaju obavezu da ga spreče i kazne.

Član II

U smislu ove Konvencije kao genocid se smatra bilo koje od navedenih dela učinjenih u nameri potpunog ili delimičnog uništenja jedne nacionalne, etničke, rasne ili verske grupe kao takve:

a) ubistvo članova grupe;

b) teška povreda fizičkog ili mentalnog integriteta članova grupe;

c) namerno podvrgavanje grupe životnim uslovima koji treba da dovedu do njenog potpunog ili delimičnog uništenja;

d) mere uperene na sprečavanje rađanja u okviru grupe;

e) prinudno premeštanje dece iz jedne grupe u drugu.

Član III

Kažnjiva su sledeća dela:

a) genocid;

b) planiranje izvršenja genocida;

c) neposredno i javno podsticanje na vršenje genocida;

d) pokušaj genocida;

e) saučesništvo u genocidu.

Član IV

Lica koja učine delo genocida ili neko drugo delo navedeno u članu III biće kažnjena bez obzira da li upravljaju državom, obavljaju funkcije ili su obični pojedinci.

Član V

Svaka strana ugovornica može zahtevati od nadležnih organa Ujedinjenih nacija da preduzmu, saglasno Povelji Uje-

25 Usvojena i otvorena za potpisivanje rezolucijom Generalne skupštine 260 A (III) od 9. decembra 1948. godine. Stupila na snagu 12. januara 1951. godine. Do 1. januara 2005. godine ratifikovalo 136 država. *Sl. vesnik Prezidijuma narodne skupštine FNRJ*, 2/50. Ponovo ratifikovana 12. marta 2001. godine.

dinjenih nacija, mere koje budu smatrati za pogodne u cilju sprečavanja i kažnjavanja dela genocida ili nekog od dela navedenih u članu III.

Član VI

Lica osuđena za krivično delo genocida ili za neko drugo delo navedeno u članu III biće predata na suđenje nadležnim sudovima države na čijoj teritoriji je određeno delo izvršeno, ili Međunarodnom krivičnom sudu, koji će biti nadležan za one od članica ugovornica koje budu priznale njegovu nadležnost.

Član VII

Genocid i ostala dela navedena u članu III neće se smatrati, u pogledu ekstradicije, kao politička krivična dela. Strane ugovornice preuzimaju obavezu da će u ovakvim slučajevima dopustiti ekstradiciju, saglasno svom zakonodavstvu i postojećim međunarodnim ugovorima.

Član VIII

Svaka strana ugovornica može zahtevati od nadležnih organa Ujedinjenih nacija da preduzmu, saglasno Povelji Ujedinjenih nacija, mere koje budu smatrati za pogodne u cilju sprečavanja i kažnjavanja dela genocida ili nekog od dela navedenih u članu III.

Član IX

Sporovi između strana ugovornica u pogledu tumačenja, primene i izvršenja ove Konvencije, podrazumevajući tu i sporove koji se odnose na odgovornost neke države za genocid ili bilo koje drugo delo pobrojano u članu III, biće izneseni pred Međunarodni sud pravde, na traženje jedne od strana u sporu.

Član X

Ova Konvencija, čiji će tekstovi na kineskom, engleskom, francuskom, ruskom i španskom, biti podjednako verodostojni, nosiće datum 9. decembra 1948. godine.

Član XI

Ova će Konvencija biti otvorena za potpis do 31. decembra 1949. godine svakoj članici Organizacije Ujedinjenih nacija

i svakoj državi nečlanici, kojoj Generalna skupština bude uputila poziv u tu svrhu.

Ova će Konvencija biti ratifikovana i ratifikacioni instrumenti biće deponovani kod generalnog sekretara Organizacije ujedinenih nacija. Počev od, 1. januara 1950. godine ovoj će Konvenciji moći da pristupi svaka članica Organizacije ujedinenih nacija i svaka država nečlanica koja bude primila napred navedeni poziv. Instrumenti o pristupanju biće deponovani kod generalnog sekretara Organizacije ujedinenih nacija

Član XII

Svaka strana ugovornica moći će u svako doba, putem notifikacije, upućene generalnom sekretaru Organizacije ujedinenih nacija, da proširi primenu ove Konvencije na sve teritorije ili bilo na koju teritoriju, čijim inostranim poslovima ona rukovodi.

Član XIII

Na dan kada je deponovan dvadeset prvi ratifikacioni instrument ili instrument o pristupanju, generalni sekretar će o tome sastaviti zapisnik. On će dostaviti kopiju tog zapisnika svim državama članicama Organizacije ujedinenih nacija, kao i nečlanicama o kojima je reč u članu XI.

Ova će Konvencija stupiti na snagu devedesetog dana posle datuma deponovanja dvadesetog instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju. Svaka ratifikacija ili pristupanje izvršeni posle poslednjeg datuma važiće od devedesetog dana posle deponovanja instrumenata o ratifikaciji ili pristupanju.

Član XIV

Ova Konvencija će trajati deset godina počev od dana njenog stupanja na snagu. Ona će posle toga ostati na snazi za novi period od pet godina, i tako redom, prema onim stranama ugovornicama koje je ne budu otkazale najmanje šest meseci pre isteka roka. Otkaz će se vršiti pismenom notifikacijom upućenom generalnom sekretaru Organizacije Ujedinjenih nacija.

Član XV

Ako usled otkaza broj država potpisnica ove Konvencije bude sveden na manje od šesnaest, konvencija će prestati da važi, počev od dana kad je poslednji od otkaza postao pravosnažan.

Član XVI

Zahtev za reviziju ove Konvencije moći će podneti svaka strana ugovornica u svako doba putem pismene notifikacije upućene generalnom sekretaru. Generalna skupština će donositi odluke o merama koje treba preduzeti u takvom slučaju po predmetu tog traženja.

Član XVII

Generalni sekretar Organizacije ujedinjenih nacija obavestiće sve države članice Organizacije i države nečlanice o kojima je reč u članu XI o sledećem:

- a) potpisima, ratifikacijama i pristupanjima primljenim na osnovu člana XI;

- b) notifikacijama primljenim na osnovu člana XII;
- c) datumu stupanja na snagu ove Konvencije, na osnovu člana XIII;
- d) otkazima primljenim na osnovu člana XIV;
- e) prestanku važenja Konvencije, na osnovu člana XV;
- f) notifikacijama primljenim na osnovu člana XVI.

Član XVIII

Original ove Konvencije deponovaće se u arhivi Organizacije ujedinjenih nacija. Overen prepis biće upućen svim državama članicama Organizacije ujedinjenih nacija i državama nečlanicama o kojima je reč u članu XI.

Član XIX

Generalni sekretar Organizacije ujedinjenih nacija registrovaće ovu Konvenciju na dan njenog stupanja na snagu.

SKRAĆENICE

AVNOJ – Antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Jugoslavije

R BIH – Republika Bosna i Hercegovina

BIH – Bosna i Hercegovina

FBIH – Federacija Bosna i Hercegovina

RS – Republika Srpska

SCG – Srbija i Crna Gora

MSP – Međunarodni sud pravde

HAŠKI TRIBUNAL – Međunarodni ad hoc krivični sud za suđenje za ratne zločine učinjene na prostoru bivše Jugoslavije od 1491. godine

AD HOC SUD – privremeni sud

SFRJ – Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija

EU – Evropska unija

UN – Ujedinjene nacije

ZAVNOBIH – Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine

JNA – Jugoslovenska narodna armija

NDH – Nezavisna država Hrvatska

SPC – Srpska pravoslavna crkva

LITERATURA

1. Nustret - Nuno Agić, ŽIVI ŠTITTOVI ROGATICE, Sarajevo 1995.
2. Mirsad D. Abazović, OGLEDI O BOSANSKO-HERCEGOVAČKOJ ZBILJI, Sarajevo 2008.
3. Djelza Alija, INTERNACIONALIZACIJA LJUDSKIH PRAVA, Sarajevo 2012.
4. Ismet Alija, PRAVNI SUBJEKTIVITET I ZAŠTITA PRAVA INTELEKTUALNE SVOJINE
5. Ismet Alija i Haris Hasić, POTREBA ZA REFORMOM SISTEMA UPRAVLJANJA PRAVA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA, Travnik 2005.
6. Hasan Balić, BOSANSKA KATAKLIZMA STUDIJA SLUČAJA FOČA, magistrat Sarajevo 2000.
7. Hasan Balić, JEVREJI IMAJU HOLOKAUST A BOŠNJACI KATAKLIZMU, Sarajevo 2000.
8. Hasan Balić, MEĐUNARODNI KRIVIČNI SUD JE NAŠA OBAVEZA, Sarajevo 1995.
9. Hasan Balić i Alisa Begović, RJEČNIK KRIVIČNO-PRAVNIH POJMOVA I IZRAZA, Kisečljak 2011.
10. Smail Balić, BOSNA U EGZILU, Tuzla 1998.
11. Smail Balić, KULTURA BOŠNJAKA, Zagreb 1990.
12. Zlatko Badrov, KONTINUITET GENOCIDA U BIH, Sarajevo 1992.
13. Numan Balić, PUTOVANJE
14. Suljo Babić, KRIVIČNO DJELO GENOCIDA U PRAKSI BOSANSKO-HERCEGOVAČKOG PRAVOSUĐA, Sarajevo 1998.
15. Ivo Banać, CIJENA BOSNE, Sarajevo 1997.
16. Milan Bartoš, PITANJE RATNIH ZLOČINACA, Beograd 1947.
17. Milan Bartoš, MEĐUNARODNO JAVNO PRAVO, Beograd 1946.
18. Cherif Bassioni, HISTORIJAT EKSPERTNE KOMISIJE UN, Sarajevo 1998.
19. F. Biddle, LA PROCES DU NIRBERG Paris 1948.
20. Gren Bojil, OTVORIMO OČI PRED ZLOČINOM, Sarajevo 1998.
21. Smail Čekić, AGRESIJA NA REPUBLIKU BIH, PLANIRANJE,

PRIPREMAI IZVOĐENJE, Sarajevo 2004.

22. Almir Dautbegović i Nedžad Korajlić, ZBORNIK RADOVA, Tešanj, 2011.
23. Vladimir Đuro Degan, MEĐUNARODNO JAVNO PRAVO, Rijeka, 2009.
24. Vladimir Dedijer i Antun Miletić, GENOCID NAD MUSLIMANIMA, Sarajevo 1980.
25. Senaid Delmo, NEDOVRŠENA DRŽAVA, Sarajevo, 2011.
26. Jasminka Domaš, HOLOKAUST, Zagreb 1998.
27. Dirkem Emil, PRAVILA SOCIOLOŠKOG METODA, Beograd 1963.
28. Duraković Nijaz, PROKLETSTVO MUSLIMANA, Sarajevo, 1993.
29. Ferušić Greta, JEVREJSKA ZAJEDNICA I AGRESIJA RBIH, Sarajevo 1998.
30. Filipović Muhamed, POVODOM TEME O GENECIDU, Sarajevo, 1992.
31. Gatman Roy, SVJEDOK GENOCIDA, Sarajevo, 1996.
32. Gazić Lejla, ZLOČIN NAD PROŠLOŠĆU, Sarajevo 1992.
33. Golding Luis, JEVREJSKI PROBLEM, Zagreb, 1938.
34. Zijad Hasić, STRUKTURA PRAVA – UVOD U NAUKU O DRŽAVI I PRAVU, Sarajevo, 2010.
35. Zijad Hasić, DRŽAVA“ SARAJEVO, 2009.
36. Handžić Muhamed, ISLAMIZACIJA BIH I PORIJEKLO BOSANSKO-HERCEGOVAČIH MUSLIMABA, Sarajevo 1940.
37. HAŠKI TRIBUNAL, Beograd, 1998.
38. Hegel Georg Wilhem, OSNOVI FILOZOFIJE PRAVA, Sarajevo, 1964.
39. Hodžić Sead, OTVORENA PITANJA KRIVIČNOPRAVNE INSTRUMENTALIZACIJE GENOCIGA U BIH, Sarajevo 1992.
40. Jovanović M. OSUDA RATNIH ZLOČINACA U MEĐUNARODNOM I NAŠEM KRIVIČNOM PRAVU, Beograd, 1995.
41. Antonio Kaseze, MEĐUNARODNO KRIVIČNO PRAVO, Beograd, 2010.
42. Kreso Mustafa, AGRESIJA NA RBIH-AMBIJENT POČINJENOG GENOCIDA, Sarajevo, 1998.
43. Marinković Radomir, ZLOČIN KAO SREDSTVO ZA POSTIZANJE

VELIKE SRBIJE, Sarajevo, 1998.

44. Mahmutović Rusmir, KRIVA POLITIKA, Tuzla, 1998.
45. Maksimović Vojislav, VIĐENJE BOSNE, Trebinje, 1986.
46. Mojzeš Paul, RELIGIOZNOST RADOVANA KARADŽIĆA, Sarajevo, 1998.
47. Neave Airey, NURNBERG, Zagreb, 1990.
48. Nedeljković D., NIRNBERŠKI PROCES – NOVI MEĐUNARODNI KRIVIČNI ZAKONIK, Beograd, 1961.
49. Imamović Mustafa, HISTORIJA BOŠNJAKA, Sarajevo, 1997.
50. Imamović Mustafa, NEKA RAZMIŠLJANJA O GENOCIDE, Sarajevo, 1992.
51. Imamović Mustafa, PREGLED HISTORIJE GENOCIDA NAD MUSLIMANIMA U JUGOSLOVENSKIM ZEMLJAMA, Sarajevo, 1991.
52. Janković Branimir, MEĐUNARODNO JAVNO PRAVO, Beograd, 1981.
53. Petar Jozelić, PLAČI VOJENA ZEMLJO, Sarajevo, 2011.
54. NIRNBERŠKA PRESUDA, Beograd, 1946.
55. Džemal Najetović, BRITANSKA POLITIKA U BIH 1992-1995, Sarajevo, 2008.
56. Šaban Nurić, MEĐUNARODNO JAVNO PRAVO I I II Kiseljak 2010.
57. Šaban Nurić, Mensur Kustura, METODOLOGIJA DRUŠTVENIH I PRAVNIH NAUKA, Travnik, 2011.
58. Pašić Ibrahim, ZLOČIN U AHATOVIĆIMA, Sarajevo 1994.
59. Pilav Muhamed, U USTAŠKOJ EMIGRACIJI SA PAVELIĆEM, CiriH, 1980.
60. Pilav Salko, PRIKRIVANJE IZVRŠENJA KRIVIČNIH DJELA GENOCIDA, Sarajevo, 1992.
61. Platon, ZAKON, Beograd, 1990.
62. RASELOV SUD, Beograd, 1967.
63. Hidajet Repovac, SIMBOLIKA KULTURE Sarajevo, 2009
64. Sadiković Ćazim, SUMRAK UN, Sarajevo, 1994.
65. Suljević Kasim, NACIONALNOST MUSLIMANA, Rijeka, 1981.
66. Srpsko građansko vijeće – POKRET ZA RAVNOPRAVNOST U BIH –

DESET GODINA SRPSKOG GRAĐANSKOG VJEĆA POKRETA ZA RAVNOPRAVNOST U BIH, Sarajevo, 2004.

67. Šarčević Edin, ODGOVORNOST KOLEKTIVITETA – PRILOG RAZUMIJEVANJA KOLEKTIVNE ODGOVORNOSTI SRBA, Sarajevo, 1998.
68. Šerapović Zvonimir, GENOCID I RATNI ZLOČINCI SA POSEBNIM OSVRTOM NA ŽRTVE, Sarajevo, 1998.
69. Škrbić Ajla, SPECIFIČNOSTI PRAVNOG REGULISANJA MEĐUNARODNOG I NEMEĐUNARODNOG ORUŽANOG SUKOBA SA POSEBNIM OSVRTOM NA BOSNU I HERCEGOVINU I PRAKSU MEĐUNARODNIH SUDOVA, Pravni fakultet Univerziteta u Zenici, Zenica, 2011.
70. Trajnin A. UČENJE O BIĆU KRIVIČNOG DJELA, Beograd, 1949.
71. Kasim Trnka, USTAVNO PRAVO, Sarajevo, 2006.
72. Tomić Zvonimir, KRIVIČNO PRAVO I POJAM GENOCIDA, Sarajevo, 1992.
73. Tucaković Šemso, GENOCID NAD BOŠNJACIMA MUSLIMANIMA 1941-1945. GODINE, Sarajevo, 1994.
74. Vajs Albert, ZLOČIN GENOCIDA U MEĐUNARODNOM KRIVIČNOM PRAVU, Beograd, 1948.
75. Vasiljević Vladan, MEĐUNARODNI KRIVIČNI SUD, Beograd, 1968.
76. Veselica Marko, TEMELJI IZVORA GENOCIDA NA PROSTORU HRVATSKE, BOSNE I HERCEGOINE I EX-JUGOSLAVIJE, Sarajevo, 1998.
77. Vizental Simon, PRAVDA A NE OSVETA, Sarajevo, 1989.
78. Vizental Simon, BOSNA NE SMIJE BITI ŽRTVA MIRA, Sarajevo, 1998.
79. Zlatarić B., PROBLEM ZASTARE MEĐUNARODNIH ZLOČINA U USPOREDNOM I MEĐUNARODNOM PRAVU, Zagreb, 1946.
80. Zlatarić B., HAŠKE KONVENCIJE IZ 1908. I I NDIVIDUALNA KRIVIČNA ODGOVORNOST ZA RATNE ZLOČINE, Beograd, 1958.
81. Zulfikarpašić Adil, ČLANCI I INTERVJUI, Sarajevo, 1991.
82. Živanović Toma, STANJE SPECIJALNIH PRAVNIH NAUKA, Beograd, 1920.
83. Dževad Termiz METADOLOGIJA DRUŠTVENIH NAUKA, Sarajevo, 2003

SADRŽAJ

PREDGOVOR

KRVAVA BAJKA

KRVAVA BAJKA NA BALKANU

KRVAVA BAJKA PO DRUGI PUT NA BALKANU..... 13

UVOD17

SUDIJE DOMA ZA LJUDSKA PRAVA U
BOSNI I HERCEGOVINI.....19

MEĐUNARODNI SUD PRAVDE

PRVI DIO.....23

GLAVA 1.....23

MEĐUNARODNI SUD PRAVDE23

STATUT MEĐUNARODNOG SUDA PRAVDE24

IZBOR SUDIJA I POLOŽAJ AD HOC SUDIJE.....25

STVARNA I MJESNA NADLEŽNOST SUDA26

PRAVO KOJE PRIMJENJUJE MEĐUNARODNI SUD PRAVDE.....27

ODLUKE KOJE DONOSI MEĐUNARODNI SUD PRAVDE27

PRESUDA MEĐUNARODNOG SUDA PRAVDE.....27

REVIZIJA NA PRESUDU MEĐUNARODNOG SUDA PRAVDE....29

RAZLOZI ZA REVIZIJU NA PRESUDU
MEĐUNARODNOG SUDA PRAVDE.....29

UTICAJ SUDSKE PRAKSE NA MEĐUNARODNO
JAVNO PRAVO.....30

NÜRNBERŠKA PRESUDA.....30

PRESUDA BOSNA I HERCEGOVINA PROTIV
SRBIJA I CRNE GORE33

MEĐUNARODNO JAVNO PRAVO

GLAVA II39

MEĐUNARODNO JAVNO PRAVO	39
POJAM I HISTORIJA MEĐUNARODNOG JAVNOG PRAVA	39
HISTORIJA MEĐUNARODNOG JAVNOG PRAVA	39
ŠTA JE MEĐUNARODNO JAVNO PRAVO.....	42
DEFINICIJA MEĐUNARODNOG JAVNOG PRAVA	42

**IZVORI MEĐUNARODNOG JAVNOG PRAVA
POVELJA UJEDINJENIH NACIJA
KONVENCIJA O SPREČAVANJU I KAŽNJAVANJU
ZLOČINA GENOCIDA
STATUT MEĐUNARODNOG SUDA PRAVDE**

IZVORI MEĐUNARODNOG JAVNOG PRAVA	49
POVELJA UJEDINJENIH NACIJA	50
KONVENCIJA O SPREČAVANJU I KAŽNJAVANJU	
ZLOČINA GENOCIDA.....	51
SUŠTINA MEĐUNARODNOG JAVNOG PRAVA	53
PACTA SUNT SERVANDA U MEĐUNARODNOM JAVNOM PRAVU (PREUZETE OBAVEZE TREBAJU SE ISPUNJAVATI).....	53

**ULOGA DJELA SRPSKE PRAVOSLAVNE CRKVE U
AGRESIJI NA BOSNU I HERCEGOVINU I GENOCIDU
NAD MUSLIMANIMA-BOŠNJACIMA 1992 - 1995**

BONNA FIDES U MEĐUNARODNOM JAVNOM PRAVU	59
SRPSKA PRAVOSLAVNA CRKVA I GENOCID NAD BOŠNJACIMA	59

UTVRĐUJUĆA TUŽBA I PRESUDA

**MEĐUNARODNI SUD PRAVDE 2007, GODINA, 26.
FEBRUAR, OPĆA LISTA, BR. 91 GODINA 2007**

**SPOR KOJI SE ODNOSI NA PRIMJENU
KONVENCIJE O SPREČAVANJU I KAŽNJAVANJU
ZLOČINA GENOCIDA (BOSNA I HERCEGOVINA
PROTIV SRBIJE I CRNE GORE)**

**HOĆE LI BOSNA I HERCEGOVINA PODNIJETI
ZAHTJEV ZA REVIZIJU, ILI ZAHTJEV ZA
OBNAVLJANJE POSTUPKA NA PRESUDU?**

**HOĆE LI BOSNA I HERCEGOVINA USPJETI SA
ZAHTJEVOM ZA REVIZIJU PRESUDE?**

POGLAVLJE II 71

HOĆE LI BIH PODNJETI ZAHTJEV ZA REVIZIJU PRESUDE?
NA OVO PITANJE POSTOJI SAMO JEDAN
ODGOVOR. DA! PODNIJEĆE ZAHTJEV71

GLAVA I..... 71

PRESUDA BOSNE I HERCEGOVINE PROTIV REPUBLIKE
SRBIJE I CRNE GORE71

MEĐUNARODNI SUD PRAVDE 2007. GODINA , 26.FEBRUAR,
OPĆA LISTA, BR.91 GODINA 2007.73

SPOR KOJI SE ODNOSI NA PRIMJENU KONVENCIJE O
SPREČAVANJU I KAŽNJAVANJU ZLOČINA GENOCIDA
(BOSNA I HERCEGOVINA PROTIV SRBIJE I CRNE GORE)73

P R E S U D A73

S U D75

LEKCIJA ZA HISTORIJU78

**POGREŠNO I ZLONAMJERNO
PREDSTAVLJANJE PRESUDE**

GLAVA II 81

AKTIVNO PRAVO ZA DRŽAVU –ŽRTVU GENOCIDA.....81

**ZAHTJEV ZA REVIZIJA ILI
ZAHTJEV ZA OBNAVLJANJE POSTUPKA**

GLAVA III.....87

ZAHTJEV ZA REVIZIJU PRESUDE.....87

MORALNI OSNOV ZAHTJEVA.....88

HOĆE LI BIH USPJETI SA ZAHTJEVOM?88

PUT DO REVIZIJE POZIV ZA PRAVNU POMOĆ BOSNI I HERCEGOVINI

NAŠ ZADATAK – POZIV ZA PRAVNU POMOĆ BIH.....91

GLAVA IV92

KORACI DO REVIZIJE92

PITANJE PUNOMOĆI.....92

INSTITUT ZA ISTRAŽIVANJE ZLOČINA PROTIV
ČOVJEČNOSTI I MEĐUNARODNOG PRAVA SARAJEVO94

ŠESTOAPRILSKA NAGRADA GRADA SARAJEVO.....95

APEL ZA PRAVDU96

SUDSKA ISTINA

GLAVA V..... 101

2.1. SUDSKA ISTINA101

FIAT IUSTICIA PERAT MONDUS I SPOR
BOSNA I HERCEGOVINA PROTIV
SRBIJE I CRNE GORE (NEKA SE
PRAVEDNO SUDI PA MAKAR PROPAO SVIJET).....101

ULOGA I ZADAĆA PRAVNE NAUKE, STRUKE I PRAKSE.....106

SARAJEVSKI ATENTAT

SARAJEVSKI ATENTAT.....113

GLAVA VI

REVIZIJA OBNOVA POSTUPKA, NOVE ČINJENICE,
PRAVNA OCJENA, ROKOVI114

KO SKRIVA ČINJENICE?115

GDJE TRAŽITI NOVE ČINJENICE?.....116

TERET DOKAZIVANJA

TERET DOKAZIVANJA (AUNUS PROBANDI).....119

ŠTA TREBA DOKAZATI?..... 119

POLJA SMRTI

BOSANSKO HERCEGOVAČKA POLJA SMRTI

POGLAVLJE III 129

POLJA SMRTI 129

BOSANSKO HERCEGOVAČKA POLJA SMRTI 129

MOŽE LI SE U BOSNI ZAJEDNO ŽIVJETI? 131

ABAZOVIĆI I OSTI - SULTANIJA I VIKICA 132

BOSANSKOHERCEGOVAČKA MARSELJEZA 137

ON MENI NEMA BOSNE

(MONODRAMA JOSIPA PEJAKOVIĆA

GLUMCA NARODNOG POZORIŠTA U SARAJEVU)

BOSNA

LA BOSNIE

KO SU BOSANCI I HERCEGOVCI? 151

PROBOSANSKI SRBI 153

OSNIVANJE GRAĐANSKOG FORUMA SRBA SARAJEVA 153

IZJAVA GRAĐANSKOG FORUMA SRBA SARAJEVA 153

BOSNASKOHERCEGOVAČKI HRVATI I GENOCID

NAD MUSLIMANIMA 156

TURSKO - MUSLIMANSKI KOMPLEKS 157

UBISTVO BALIJA IZ ZNATIŽELJE 160

PODSJEĆA NA ROPSTVO KAKO JE OD

FOČE NASTALO SRBINJE 161

NA DRINI ĆUPRIJA

DRINA JE GROBNICA KOJA TEĆE

MOSTOVI NA DRINI I NERETVI 171

VIŠEGRAD – KUĆA ADEMA OMERAGIĆA 173

ŠTA JE BOSNA I HERCEGOVINA? 174

SLIČNOSTI I RAZLIKE 176

POJAVA TZV. NEZAVISNE DRŽAVE HRVATSKE (NDH)	
REPUBLIKA SRPSKA (RS) HERCEG BOSNA	178
AUTONOMNA OBLAST BOSANSKA KRAJINA	175
DOBRI I ZLI LJUDI	179
KARAHASANI I SUNARIĆI	181
DUVNO I DUVNJACI.....	182
JUNACI TRAŽE PRAVDU	
HASIB DŽOMBA TALE - TRAŽI PRAVDU	185
RECENZIJ E	
RECENZIJA, PROF.DR. HIDAJET REPOVAC	189
RECENZIJA, DR. SC. MIRSAĐ ABAZOVIĆ	191
ZAHVALA.....	197
PRILOZI	
REZOLUCIJA ZAVNOBIH-A OD 26. NOVEMBRA 1943.....	201
DEKLARACIJA	207
POVELJA UJEDINJENIH NACIJA	209
STATUT MEĐUNARODNOG SUDA PRAVDE	227
KONVENCIJA O SPREČAVANJU I KAŽNJAVANJU ZLOČINA GENOCIDA.....	237
SKRAĆENICE	241
LITERATURA.....	243

Biografija autora

Hasan Balić

doktor pravnih nauka.

Redovni profesor univerziteta. Obavljao je funkcije sudije vrhovnog suda Bosne i Hercegovine i sudija doma za ljudska prava u Bosni i Hercegovini. Dobitnik je zlatne povelje za razvoj samoupravnog i nezavisnog sudstva.

Ismet Alija

doktor pravnih nauka, docent na univerzitetu. Istaknuti poznavalac međunarodnog prava i prava intelektualnog vlasništva.

Avdija Kovačević

magistrant pravnih nauka. Vrstan poznavalac upravnog prava i političkih sistema. Nadareni je istraživač i analitičar

